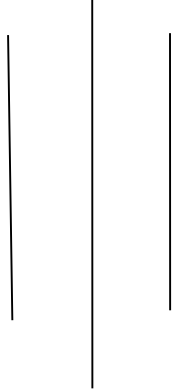
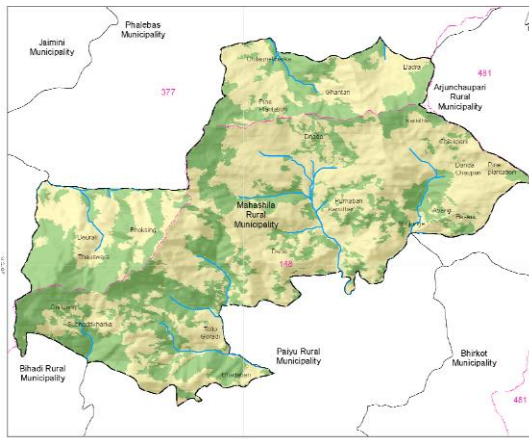

महाशिला गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण (Rural-Municipality Profile)

महाशिला गाउँपालिकाको कार्यालय
बालाकोट, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

संरक्षण:

अध्यक्ष: श्री राजुप्रसाद पौडेल
उपाध्यक्ष: श्री हिराकुमारी राना
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत: श्री किसन बहादुर क्षेत्री

वडाध्यक्षहरु:

श्री इश्वरी प्रसाद भूसाल, वडाअध्यक्ष, वडा नं. १
श्री विष्णु बहादुर राना, वडाअध्यक्ष, वडा नं. २
श्री कर्ण प्रताप गुरुङ्ग, वडाअध्यक्ष, वडा नं. ३
श्री पुर्ण बहादुर मल्ल, वडाअध्यक्ष, वडा नं. ४
श्री जीवन बिक्रम उच्चै, वडाअध्यक्ष, वडा नं. ५
श्री रामबहादुर सुनार, वडाअध्यक्ष, वडा नं. ६

बस्तुगत विवरण तयारी संयोजक

श्री टीकाराम भूसाल
कार्यकारी निर्देशक, सामुदायिक स्रोत तथा वातावरणीय विकास केन्द्र, पर्वत

विशेष सहयोग

शान्त पौडेल
सूचना प्रविधि अधिकृत
महाशिला गा. पा., पर्वत
(फ. न. पा-२, पर्वत)

भाषा सम्पादन

श्री हिरामणी भूसाल, फलेवास नगरपालीका ९, पर्वत

कम्प्युटर सेटिङ्ग

श्री पुष्प भूसाल, महाशिला गा.पा. १, पर्वत

प्रकाशन मिति: २०७५ फाल्गुन

प्रकाशन प्रति:

सर्वाधिकार: प्रकाशकमा सुरक्षित

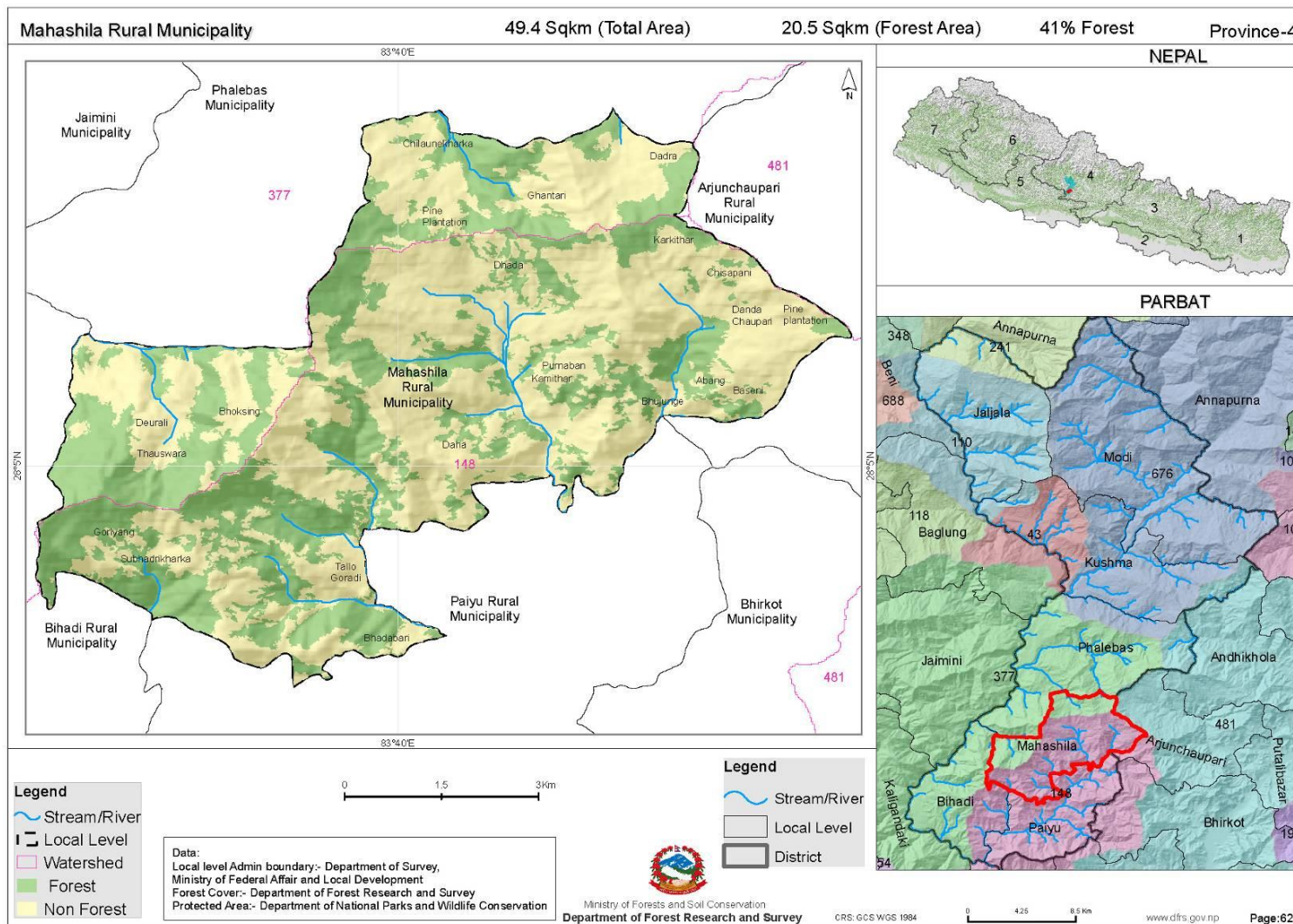
प्रकाशक

महाशिला गाउँकार्यपालिकाको कार्यलय
बालाकोट, पर्वत

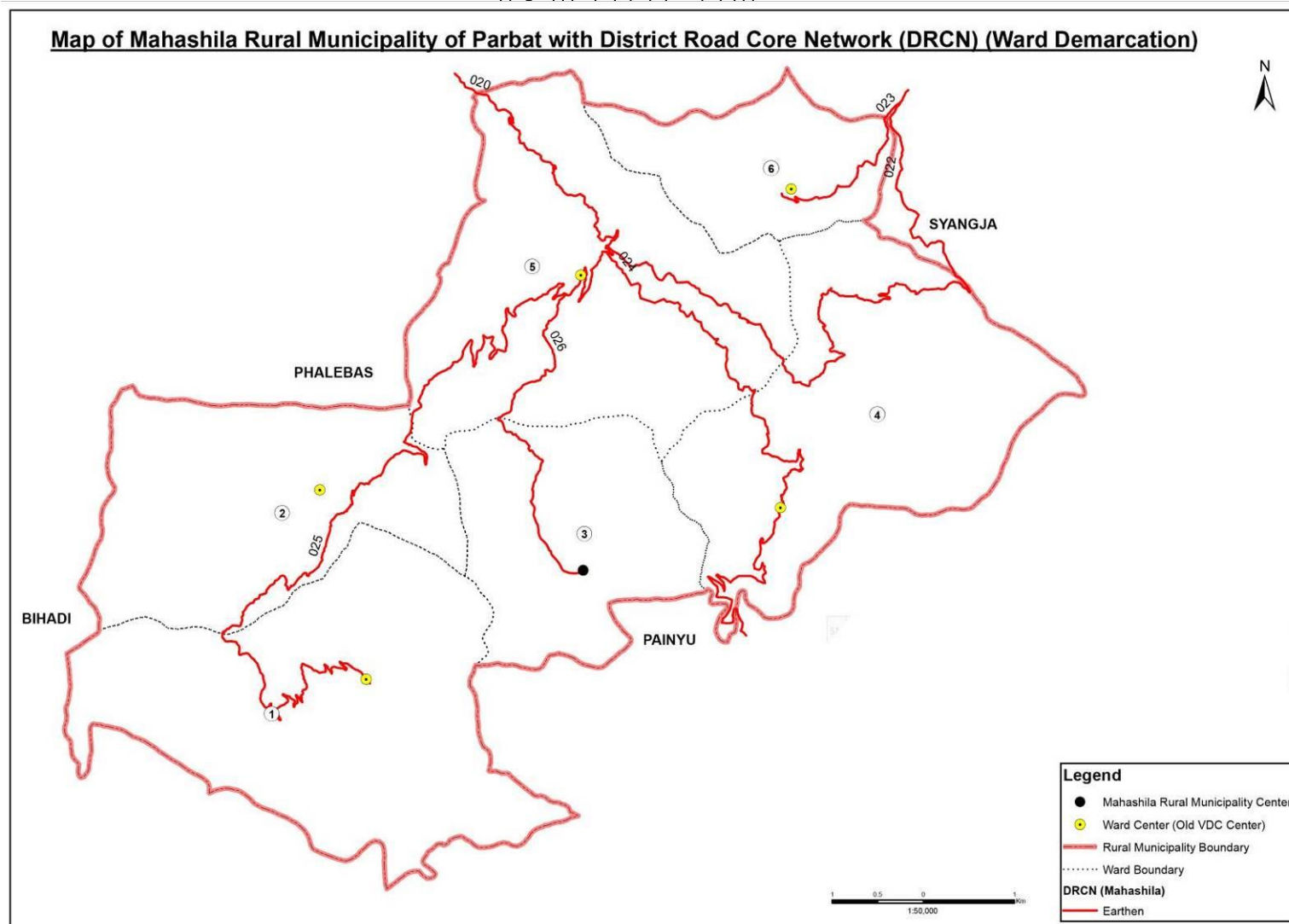
मुद्रण:

.....

नेपालको नक्शामा गाउँपालिकाको नक्शा संकेत

गाउँपालिकाको नक्शा

पत्र संख्या : ०७५ / ०७६
चलानी नम्बर :

महाशिला गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बालाकोट, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

email:paudelrajuprasad@gmail.com
Url: mahashilamun.gov.np

अध्यक्षको भनाई

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालको संविधान २०७३ को प्रभावकारी कार्यान्वयन संगै राज्य पुर्नसंरचना अनुरूप स्थानिय तहका गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र(वस्तुगत विवरण -Rural Municipality Profile) निर्माण गर्नु आफ्नो तहको योजना तर्जुमाको मुख्य आधार र पहिलो काम हो । वार्षिक तथा आवाधिक योजना निर्माणमा यस महाशिला गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण (पार्श्वचित्र) ले योजना तर्जुमा मद्दत पुऱ्याउँदछ भन्ने आशा लिएको छु ।

गाउँपालिकाको समग्र नेतृत्व, वडा समितिका सदस्यहरू, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरू, विभिन्न संघ संस्थाका पदाधिकारीहरू, टोल विकास समितिका पदाधिकारीहरू, विद्यालयका शिक्षकहरू लगायत गाउँपालिकाको सम्पुर्ण सरोकारवालाहरूको सहभागितामा यस महाशिला गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । यस वस्तुगत विवरणले महाशिला गाउँपालिकाको समग्र विकासमा मार्गदर्शन गर्ने विश्वास लिएको छु । गाउँपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण तथा संस्थागत प्राथमिक तहको तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी गाउँपालिकाको भौगोलिक, जनसांख्यिक, आर्थिक, सामाजिक, भौतिक तथा वातावरणीय र संस्थागत स्थिति विश्लेषण सहित महाशिला गाउँपालिकाको समग्र विकासको तथ्याङ्कीय चित्रण गर्ने प्रमुख उद्देश्य रहेको छ ।

अन्त्यमा, महाशिला गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको कार्यमा सहयोग गर्नुहुने सम्पुर्ण सामाजिक परिचालकहरू, महाशिला विकास स्वयंसेवकहरू, यथार्थ सूचना उपलब्ध गराउन सहयोग गर्नुहुने सम्पुर्ण महाशिला बासी आमा, बुवा, दिदि-बहिनी, दाजुभाई तथा विभिन्न संघ संस्थाका पदाधिकारीहरू, ६ वटै वडाका सम्पुर्ण वडाध्यक्षहरू लगायत यस कार्यमा खट्नुहुने सम्पुर्ण कर्मचारीहरूमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

राजु प्रसाद पौडेल

अध्यक्ष

पत्र संख्या : ०७५/०७६
चलानी नम्बर :

महाशिला गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

वालाकोट, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

Url: mahashilamun.gov.np

उपाध्यक्षको भनाई

नवगठित गाउँपालिका जनताको सबैभन्दा निकटको सरकारका रूपमा स्थानीय शासन संचालन र व्यवस्थापनका लागि नयाँ अनुभवका साथ अगाडी बढिरहेको छ। विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका अतिरिक्त साधन र स्रोतको सीमा भित्र रहेर शासन संचालन र व्यवस्थापन चुनौतिपूर्ण कार्यका रूपमा देखिएको छ। जनताले प्राप्त गर्ने सेवा सुविधालाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाई संघीय प्रणालीको सुदृढीकरण, दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्ने दिशामा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी गाउँपालिकामा रहेको छ। स्थानीय तहमा अन्तरनिहित अधिकार तथा अधिकारको बाँडफाँड र कार्यसम्पादन सम्बन्धी विषयलाई विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाले रेखांकन गरेको छ। समग्र गाउँपालिकाको विकासको अवस्था र वस्तुगत स्थिति झल्किने खण्डीकृत तथ्यांक सहितको क्षेत्रगत विवरण खुल्ने वस्तुगत विवरण तयार गरी अद्यावधिक गर्दै लैजानु आवश्यक छ।

गाउँ वस्तुगत विवरणले नीति, कानून, मापदण्ड र योजना निर्माणका अतिरिक्त कार्यान्वयन र नियमनका लागि आवश्यक सूचना प्रदान गर्नेछ। यस विवरणले गाउँपालिकाको विकासमा समन्वय र सहकार्य गर्ने निकाय तथा विकास साझेदार गैसस, नीजि क्षेत्रलाई समेत मार्गदर्शन प्रदान गर्ने अपेक्षा गरेकी छु। समय, स्रोत र साधनको सिमितता वावजुद गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीका लागि गरिएको सरोकारवालासँगको छलफल र द्वितीय तथ्यांकको उपयोग गरी यस गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको पहिलो प्रयास सफल भएकोमा खुशि व्यक्त गर्न चाहन्छु। पहिलो प्रयास भएका कारणले वस्तुगत विवरणमा हुन सक्ने कमि कमजोरीहरूलाई क्रमशः सुधार र अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। वस्तुस्थिति विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने गाउँपालिकाका कर्मचारी, ६ वटै वडाका अध्यक्ष लगायत पदाधिकारीहरू, गणक तथा सामाजिक परिचालकहरूको योगदानको उच्च कदर गर्दै धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु।

धन्यवाद!

हिरा कुमारी राना

उपाध्यक्ष

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

महाशिला गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बालाकोट, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : ०७५/०७६
चलानी नम्बर :

email: mahashilagapa@gmail.com
Url: mahashilamun.gov.np

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको कलम बाट

वस्तुगत विवरण गाउँपालिकामा रहेको यथार्थ स्थिति झल्काउने उद्देश्यले तयार पारिएको आधिकारिक तथ्याङ्कको संगालो हो। स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अनुसार महाशिला गाउँपालिकाको आफ्नो आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधारहरूको विकासका लागि आफुसँग भएका वित्तिय, मानविय, प्राकृतिक आदि स्रोतको पहिचान र परिचालनका लागि यो वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्न लागिएको हो। यस वस्तुगत विवरण (Rural Municipality Profile) बाट महाशिला गाउँपालिकामा रहेका आवश्यकता तथा लक्षित क्षेत्रको पहिचान भई स्थानिय स्तरमा योजना छनोट, पहिचान एवं प्राथमिकीकरण निर्धारणमा हचुवा र भावनात्मक आधारमा योजना छनोट हुने प्रक्रियालाई न्युनीकरण गर्नु का साथै निति, नियम, विधी, तर्क र तथ्यपरक ढङ्गले योजना छनोट गरी अपेक्षित लक्ष्य हासिल गर्न सहयोग पुऱ्याउने छ भन्ने विश्वास लिएको छु।

गाउँपालिकाको हरेक क्षेत्रको वस्तुस्थिती तथा अवस्था यस वस्तुगत विवरणमा जस्ताको तस्तै उतारिएको हुँदा यो एउटा ऐना हो। हामी कस्ता छौ? यस ऐनारूपी वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको स्थिति छर्लङ्ग देखाउँछ। यस पुस्तकले यस गाउँपालिकाको बारेमा अध्ययन गर्ने जो कसै संघ संस्था, सोधकर्तालाई सहयोग पुऱ्याउनेछ भने गाउँपालिकाले भावी दिनमा योजना निर्माण गर्न तथा कार्यान्वयन गर्न समेत सहयोग पुऱ्याउदछ भन्नेमा विश्वास गरेको छु।

अन्त्यमा, यस पुस्तक तयार गर्न तथ्याङ्क संकलनको कार्य देखी यस अवधिसम्म सहयोग गर्नुहुने सम्पुर्ण सूचना संकलकहरू, यथार्थ सूचना उपलब्ध गराउन सहयोग गर्नुहुने सम्पुर्ण महाशिला बासी तथा विभिन्न संघ संस्थाका पदाधिकारीहरू, ६ वटै वडाका वडाध्यक्ष लगायत यस कार्यमा खट्नुहुने सम्पुर्ण कर्मचारीहरूमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

किसान बहादुर क्षेत्री
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूचि

नेपालको नक्शामा गाउँपालिकाको नक्शा संकेत.....	i
गाउँपालिकाको नक्शा	ii
अध्यक्षको भनाई	Error! Bookmark not defined.
उपाध्यक्षको भनाई	Error! Bookmark not defined.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको कलमबाट	Error! Bookmark not defined.
अध्याय एक.....	१
१. अध्ययन विधि.....	१
१.१ वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्नुको उद्देश्य	१
१.२ तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न प्रयोग गरिएका विधिहरु	२
१.३ वस्तुगत विवरणको सीमा	५
खण्ड दुई.....	६
२. परिचय.....	६
२.१ गाउँपालिकाको परिचय.....	६
२.२ भौगोलिक स्वरूप (भू-बनावट, भिरालोपन, मैदान, आदि).....	१३
२.३ वन जङ्गल र वनजन्य उत्पादनको अवस्था	१४
२.३ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरुको विवरण :	१८
२.४ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)	१९
२.५ वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धिविवरण	२०
२.६ सिञ्चित क्षेत्रफलको विवरण.....	२१
२.७ वन क्षेत्र सम्बन्धि विवरण.....	२१
२.८ प्राकृतिक स्रोत (खानी, खनिज आदी)	२२
खण्ड तीन.....	२५
३. जनसाङ्खिक विवरण	२५
३.१ जनसङ्ख्या वितरणको अवस्था	२५
३.२ वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसङ्ख्याको विवरण.....	२५
३.३ उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण	२७
३.४ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण	२८
३.५ मातृभाषाको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण	२८
३.६ धर्मको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण.....	२९
३.७ जातीयताको आधारमा परिवारको विवरण.....	२९
३.८ लिंगको आधारमा घरमुलीको विवरण	३०
३.९ अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण	३१
३.१० अपाङ्गता परिचय पत्र लिएका बालबालिकाहरुको विवरण	३१
महाशिला गाउँपालिका-वस्तुगत विवरण २०७५.....	vi

३.११ छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी सङ्ख्या.....	३२
३.१२ स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको बसोबासको अवस्था	३२
३.१३ पानी बत्तिको सुविधा प्राप्त परिवार सम्बन्धि विवरण	३३
३.१४ इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरण.....	३३
३.१५ बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण.....	३४
३.१६ विद्युतीय सामग्रीको उपयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३४
३.१७ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण.....	३५
३.१८ बसाई सराई सम्बन्धिविवरण	३५
३.१९ खाद्यान्न उपलब्धताको आधारमा खाद्यान्न आत्मानिर्भरताको अवस्था	३६
३.२० स्वामित्वको प्रकारको आधारमा महिला घरमुली सम्बन्धि विवरण.....	३६
३.२१ भू-स्वामित्व सम्बन्धि विवरण	३७
३.२२ परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धि विवरण.....	३७
३.२३ सुकुम्वासीको तथ्याङ्क.....	३८
३.२४ घरभाडामा बस्नेहरूको विवरण.....	३८
३.२५ बेरोजगारको तथ्याङ्क.....	३८
३.२६ आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को पञ्जिकरणको विवरण	३९
३.२७ आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा भएको नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरूको विवरण	४०
३.२८ सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्नेहरूको विवरण.....	४०
खण्ड चार	४२
४. भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक तथा आर्थिक विकासको अवस्था.....	४२
४.१ शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण (सरकारी र नीजि).....	४२
४.२ विश्व विद्यालय तथा कलेजहरू	४२
४.३ पाँच वर्ष र सोभन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था	४२
४.४ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राको विवरण	४३
४.५ वडा अनुसार कुल साक्षरताको अवस्था	४४
४.६ बालविकास केन्द्रको विवरण	४४
४.७ विद्यालयमा बाल संञ्जालको अवस्था.....	४५
४.८ विशेष शिक्षा तर्फ स्रोत कक्षामा अध्ययनरत छात्र/छात्राको विवरण	४५
४.९ तहगत शिक्षक विवरण	४५
४.१० शिक्षक तथा कक्षा कोठाको र डेस्क बेन्चको पर्याप्तता.....	४६
४.११ विद्यालयहरूमा शौचालयको विवरण	४७
४.१२ विद्यालयहरूको उपलब्धि मुल्याङ्कनको अवस्था.....	४८
४.१३ विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरू.....	५१
४.१४ खोप सेवाको विवरण.....	५२
४.१५ खोप सेवा छोडने बालबालिकाको अवस्था	५२

४.१६ विगत ३ वर्षमा पोषणको अवस्था	५२
४.१७ कुपोषणको अवस्था	५२
४.१८ दीर्घ रोगको कारणले मृत्यु भएका बालबच्चा सम्बन्धि विवरण	५३
४.१९ आ.व. २०७४/७५मा लिङ्ग अनुसार बाल विवाह सम्बन्धि विवरण (१८ वर्ष मुनिका)	५३
४.२० कामदारको रुपमा घर/परिवारबाट घर बाहिर गएका बालबालिकाहरुको विवरण	५३
४.२१ श्रमिक बालबालिकाहरुको प्रकार	५३
४.२२ बालबालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धिविवरण	५४
४.२३ समुदाय स्तरका बाल क्लवहरुको विवरण	५४
४.२४ विद्यालयमा आधारित बाल क्लवहरु	५४
४.२५ जन्मदर्ता भएका बालबालिकाको सङ्ख्या	५५
४.२६ परिवार विहिन बालबालिकाको अवस्था	५५
४.२७ महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण	५६
४.२८ वातावरण तथा सरसफाई	५६
४.२९ फोहोर मैला व्यास्थापन	५६
४.३० सेवा प्रवाह विवरण	५७
४.३१ कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समुह	५७
४.३२ पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र कृषक समुह	५७
४.३३ हुलाक सेवा केन्द्र	५८
४.३४ सेवा दिने निकायको भौतिक अवस्था तथा सरकारी सम्पत्ति सम्बन्धि विवरण	५८
४.३५ गाउँपालिकाको हालको भवन	६०
४.३६ वसपार्क वा बस स्टेशन	६०
४.३७ तालतलैया र प्राकृतिक पोखरीको नाम (सिमसार/रामसार क्षेत्र समेत)	६०
४.३८ सिञ्चाईका स्रोत	६१
४.३९ टाढाको बस्तीबाट सम्बन्धित गापाको केन्द्र पुग्न लाग्ने अनुमानित समय (घण्टा)	६२
४.४० बैङ्क तथा वित्तिय संस्था	६३
४.४१ खुला क्षेत्र	६४
४.४२ धार्मिक स्थल	६४
४.४३ सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था	६५
४.४४ निर्माणाधीन गाउँ स्तरीय सडकहरु	६७
४.४५ गाउँ क्षेत्र भित्र रुट परमिट लिएर सञ्चालन भएका सवारी साधनहरुको विवरण	६८
४.४६ गाउँ क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरुको विवरण	६८
४.४७ सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धि विवरण	६८
४.४८ प्रकोपबाट भएको क्षती सम्बन्धि विवरण (आ.व.२०७४/०७५ को)	६८
४.४९ विपद व्यावस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्धि विवरण (गापा स्तरको छलफलबाट)	६९
४.५० विद्युतीकरण	६९

४.५१ दुर संचार सम्बन्धि विवरण	७०
४.५२ भोलुङ्गे पुल/पुलेसा सम्बन्धि विवरण (गापा स्तरको छलफलबाट)	७०
४.५३ व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण	७०
४.५४ सामुदायिक भवनहरुको विवरण.....	७१
४.५५ सार्वजनिक पाटी पौवा र चौतारा सम्बन्धि विवरण	७१
४.५६ खेलमैदान सम्बन्धि विवरण.....	७३
४.५७ पार्क, बनस्पती तथा उद्यान सम्बन्धि विवरण	७३
४.५८ गाउँपालिका कार्यालय देखि प्रत्येक वडा केन्द्रको दुरी	७३
४.५९ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण र वार्षिक बजेट	७४
४.६० गाउँपालिका क्षेत्र भित्र गठन भएका टोल विकास संस्थाहरुको विवरण	७४
४.६१ जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त गरेको जनसङ्ख्या विवरण	७५
४.६२ मुख्य पेशा सम्बन्धि विवरण	७७
४.६३ औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण	७९
४.६४ औसत मासिक पारिवारिक बचत विवरण	८०
४.६५ विप्रेषण (रेमिटान्स) को विवरण	८१
४.६६ वडा अनुसार विपन्नता स्तरीकरण	८२
४.६७ विद्युत आयोजनाहरुको स्थिती.....	८२
४.६८ वार्षिक कृषिउत्पादन सम्बन्धि विवरण	८२
४.६९ पशुधन तथा सो बाट हुने उत्पादनको अवस्था सम्बन्धि विवरण.....	८५
६.७० औद्योगिक तथा व्यापार, व्यावसाय (निर्माण व्यावसायी समेत)को विवरण.....	८६
खण्ड पांच	८७
५. संस्थागत क्षमता	८७
५.१ गाउँपालिकाको अर्थिक वर्ष ०७४/०५ को आय व्ययको विवरण	८७
५.२ गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेका प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु	८८
५.३ गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा (गापास्तरको छलफलबाट)	९३
५.४ गाउँपालिकाको कार्यालयमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण	९४
५.५ सरकारी कार्यालयहरुको नाम,टेलिफोन विवरण	९६
५.६ स्थानीय राजनैतिक दलहरु	९७
५.७ गाउँपालिकासँग साभेदार गरेका संघ संस्थाहरु.....	९७
५.८ गाउँपालिकाको भगिनी सम्बन्ध रहेको संस्था	९७
५.९ गाउँपालिकाको कार्यपालिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको विवरण	९७
५.१० विमानस्थलको विवरण	९८
५.११ शवदाह पशु बधशालाको विवरण	९८
५.१२ विशेष व्यावसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली (प्रधानमन्त्री कृषि कार्यक्रमबाट)	९८
५.१३ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका होटलहरुको विवरण	१०१

५.१४ सुरक्षा इकाईहरू	१०१
५.१५ सहकारी संस्थाहरू	१०१
५.१५ एफ.एम/रेडियो स्टेशनहरूको विवरण	१०२
५.१६ सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्धि समिती गठन र क्रियाकलापहरू.....	१०२
५.१७ अल्पसंख्यक/सिमान्तकृत बर्गको तथ्याङ्क.....	१०२
५.१८ गाउँपालिकाकाको विगत ३ वर्षको आन्तरिक राजस्वको विवरण	१०२
५.१९ गाउँपालिकाका आफैले बनाएका नियम/विनियमको विवरण	१०२
खण्ड छ.....	१०४
६. गाउँपालिकाको अवसर, चुनौती र समस्याहरू.....	१०४
६.१ गाउँपालिकाका अवसरहरू.....	१०४
६.२ गाउँपालिकाका समस्या तथा चुनौतीहरू.....	१०५
खण्ड सात	१०९
७. गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरू	१०९
७.१ आर्थिक विकासका सम्भावना.....	१०९
७.२ सामाजिक विकासका सम्भावना	११०
७.३ पूर्वाधार विकासका सम्भावना	१११
७.४ मानवीय विकासका संभावन.....	१११
खण्ड आठ.....	११२
८. सुभाब.....	११२

तालिका सुचि

तालिका नं. २.१	वडा अनुसारको क्षेत्रफल
तालिका नं. २.२	वन जङ्गलको अवस्था (वर्ग किलोमिटर)
तालिका नं. २.३	वनपैदावरको सञ्चितिको अवस्था (घनफिट)
तालिका नं. २.४	प्रजातिगत वार्षिक स्वीकार्य कटान क्षमता र हाल उपयोगको अवस्था
तालिका नं. २.५	गैरकाष्ठ बनपैदावर सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. २.६	गाउँपालिका क्षेत्रमा मनाइने चाड पर्व, जात्रा तथा मेलाहरुको विवरण
तालिका नं. २.७	पर्यटकीय महत्वका स्थलहरुको विवरण
तालिका नं. २.८	भू-उपयोग सम्बन्धि विवरण (हेक्टर)
तालिका नं. २.९	सिञ्चित जमिनको विवरण
तालिका नं. २.१०	वन क्षेत्र सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. २.११	वनको प्रकारहरु
तालिका नं. ३.१	वडागत घरधुरी तथा जनसङ्ख्या विवरण
तालिका नं. ३.२	उमेरगत जनसङ्ख्या विवरण
तालिका नं. ३.३	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण
तालिका नं. ३.४	भाषाको आधारमा परिवार विवरण
तालिका नं. ३.५	धर्मको आधारमा परिवारको विवरण
तालिका नं. ३.६	जातिका आधारमा परिवारको विवरण
तालिका नं. ३.७	लिङ्गको आधारमा घरमुलीको विवरण
तालिका नं. ३.८	अपांगताको आधारमा जनसङ्ख्या
तालिका नं. ३.९	अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरुको विवरण
तालिका नं. ३.१०	घरको छान्नाको प्रकार
तालिका नं. ३.११	घरको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरुको विवरण
तालिका नं. ३.१२	खानेपानी र विद्युत सुविधा उपभोग गर्ने परिवारको विवरण
तालिका नं. ३.१३	इन्धनको प्रयोग अनुसारका परिवारको विवरण
तालिका नं. ३.१४	बत्ति प्रयोगको आधारमा परिवारको विवरण
तालिका नं. ३.१५	संचार तथा यातायातको साधन सुविधाको उपभोग गर्ने परिवार
तालिका नं. ३.१६	शौचालय प्रयोगको आधारमा परिवारहरुको विवरण
तालिका नं. ३.१७	बसाइसराइ गर्ने परिवारहरुको विवरण
तालिका नं. ३.१८	खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था
तालिका नं. ३.१९	जग्गाको स्वामित्वको आधारमा महिला घरमुलीहरुको विवरण
तालिका नं. ३.२०	जग्गाको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरुको विवरण
तालिका नं. ३.२१	जग्गाको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरुको विवरण
तालिका नं. ३.२२	सुकुम्वासीहरुको विवरण
तालिका नं. ३.२३	घर भाडामा लिइ बस्नेहरुको विवरण

तालिका नं. ३.२४	बेरोजगारहरुको विवरण
तालिका नं. ३.२५	पंजीकरणको अवस्था
तालिका नं. ३.२६	नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरुको विवरण
तालिका नं. ३.२७	सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेहरुको विवरण
तालिका नं. ४.१	शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.२	विश्व विद्यालय तथा कलेजहरुको विवरण
तालिका नं. ४.३	पाँच वर्ष र सोभन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था
तालिका नं. ४.४	विद्यालयमा अध्ययनरत छात्र छात्राहरुको विवरण
तालिका नं. ४.५	बडा अनुसार साक्षरताको अवस्था
तालिका नं. ४.६	बालविकास केन्द्रको विवरण
तालिका नं. ४.७	विद्यालयमा बाल संजालको अवस्था
तालिका नं. ४.८	विशेष शिक्षामा अध्ययनरत छात्र छात्राको विवरण
तालिका नं. ४.९	तहगत शिक्षक विवरण
तालिका नं. ४.१०	शिक्षक, कक्षाकोटा र डेस्क बेन्चको पर्याप्तता
तालिका नं. ४.११	विद्यालयमा शौचालय उपलब्धताको अवस्था
तालिका नं. ४.१२	सिकाई उपलब्धीका आधारमा विद्यालयको अवस्था
तालिका नं. ४.१३	गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुको कक्षा ३ को उपलब्धि मूल्याङ्कन परीक्षाको परिणाम
तालिका नं. ४.१४	स्वास्थ्य सेवाको विवरण
तालिका नं. ४.१५	खोप सेवाको अवस्था
तालिका नं. ४.१६	पोषणको अवस्था
तालिका नं. ४.१७	कुपोषणको अवस्था
तालिका नं. ४.१८	दीर्घरोगको कारण मृत्यु भएका बालबच्चाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.१९	बाल विवाह सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. ४.२०	कामदारको रूपमा घर बाहिर रहेका बालबालिकाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.२१	श्रमिक बालबालिकाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.२२	समुदायमा आधारित बाल क्लबहरुको विवरण
तालिका नं. ४.२३	विद्यालयमा रहेका बाल क्लबहरुको विवरण
तालिका नं. ४.२४	बालबालिकाको जन्मदर्ताको अवस्था
तालिका नं. ४.२५	परिवार विहिन बालबालिकाको विवरण
तालिका नं. ४.२६	महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. ४.२७	फोहोर मैला व्यवस्थापनको अवस्था
तालिका नं. ४.२८	कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र तथा कृषक समुहहरुको विवरण
तालिका नं. ४.२९	पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र तथा कृषक समुहहरुको विवरण
तालिका नं. ४.३०	हुलाक सेवा सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. ४.३१	सेवा प्रदायक निकायहरुको विवरण

तालिका नं. ४.३२	गाउँपालिका क्षेत्र भएका पोखरीहरुको विवरण ।
तालिका नं. ४.३३	सिञ्चाईका स्रोत सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. ४.३४	वस्तीवाट गाउँपालिका केन्द्रमा पुग्न लाग्ने अनुमानित समय
तालिका नं. ४.३५	बैङ्क तथा वित्तिय संस्थाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.३६	खुला क्षेत्रहरुको विवरण
तालिका नं. ४.३७	धार्मिक स्थलहरुको विवरण
तालिका नं. ४.३८	सडक सञ्जालको विवरण
तालिका नं. ४.४०	रुट परमिट लिएर गाउँ क्षेत्र भित्र सञ्चालन भएका सवारी साधनहरुको विवरण
तालिका नं. ४.४१	गाउँ क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरुको विवरण
तालिका नं. ४.४२	सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. ४.४३	प्रकोपवाट भएको क्षती विवरण
तालिका नं. ४.४४	विद्युतीकरणको अवस्था
तालिका नं. ४.४५	गा.पा भित्र पक्की तथा आर.सि.सि पुल, कल्भर्ट र भोलुङ्गे पुलहरुको विवरण
तालिका नं. ४.४६	मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण
तालिका नं. ४.४७	सामुदायिक भवनहरुको विवरण
तालिका नं. ४.४८	महत्वपूर्ण पाटी पौवा तथा चौतारीहरुको विवरण
तालिका नं. ४.४९	खेल मैदानहरुको विवरण
तालिका नं. ४.५०	गाउँपालिका कार्यलय देखी वडा केन्द्र सम्मको दूरी
तालिका नं. ४.५१	गैरसरकारी संघ संस्थाको विवरण
तालिका नं. ४.५२	टोल विकास संस्थाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.५३	जनचेतना मूलक तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको विवरण
तालिका नं. ४.५४	मुख्य पेशा सम्बन्धि विवरण
तालिका नं. ४.५५	औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण
तालिका नं. ४.५६	औसत मासिक पारिवारिक बचत विवरण
तालिका नं. ४.५७	विप्रेषण को विवरण
तालिका नं. ४.५८	विपन्नता स्तरीकरण विवरण
तालिका नं. ४.५९	विद्युत आयोजनाहरुको विवरण
तालिका नं. ४.६०	वडा अनुसार खेती गर्ने जमिनको क्षेत्रफल र कृषि जन्य उत्पादनको विवरण
तालिका नं. ४.६१	पशुधन तथा सोवाट हुने उत्पादनको विवरण
तालिका नं. ४.६२	औद्योगिक तथा व्यापार, व्यवसायको विवरण
तालिका नं. ५.१	गाउँपालिकाको आय व्यय विवरण
तालिका नं. ५.२	पूँजीगत खर्च तर्फका मुख्य मुख्य क्षेत्रगत कार्यक्रमहरुको विवरण
तालिका नं. ५.३	सञ्चालित प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु
तालिका नं. ५.४	गाउँपालिकाको कार्यलयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण
तालिका नं. ५.५	सरकारी कार्यालयहरुको विवरण
तालिका नं. ५.६	स्थानीय राजनैतिक दलहरुको विवरण

तालिका नं. ५.७	गाउँपालिकासँग साभेदार गरेका संघ संस्थाहरूको विवरण
तालिका नं. ५.८	गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूको विवरण
तालिका नं. ५.९	गा.पा.भित्र रहेका होटलहरूको विवरण
तालिका नं. ५.१०	गा.पा. भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको विवरण
तालिका नं. ५.११	गा.पा. भित्र रहेका अल्पसंख्यक तथा सिमान्तकृत वर्गको विवरण
तालिका नं. ५.१२	वडागत रुपमा आन्तरिक राजश्वको विवरण

अनुसूचिहरु

अनुसूची १	आधारभूत तह (कक्षा ८) को सिकाई उपलब्धी विवरण २०७४
अनुसूची २	कृषिजन्य उत्पादन सम्बन्धि विवरण
अनुसूची ३	पशुपंक्षी/बन्य जन्तुको विवरण
अनुसूची ४	कृषि समूहहरूको विवरण

अध्याय एक

१. अध्ययन विधि

१.१ वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्नुको उद्देश्य

नेपालमा जनताद्वारा चुनिएका प्रतिनिधिहरूले बनाएको नयाँ संविधान (नेपालको संविधान २०७२) अन्तरगत देश सङ्घियताको अभ्यास भई रहेको छ। सोही अभ्यास अन्तरगत राज्यको पुनर्संरचना गरी तीन तहको निर्वाचन समेत सम्पन्न भई सकेको छ। नयाँ संरचना अनुसार केन्द्र प्रदेश र स्थानीय तह गरी तिन तहमा जनताले चुनेका प्रतिनिधिहरूको सरकार बनेको छ।

आम जनताले छुन, छाप्न तथा चलाउन पाउने सरकार भनेको स्थानीय सरकार हो। नेपालीहरूको दुर्भाग्य २०५९ श्रावण देखि १५ वर्षसम्म आम जनताले छुन, छाप्न तथा चलाउन पाउने सरकारको अभ्यास गर्न पाएनन्। नयाँ संविधानअनुसारको संरचनामा गरिएका निर्वाचनबाट विजय भईआएका स्थानीय सरकारका प्रतिनिधिहरूलाई आम जनताको असीमित चाहना आकाङ्क्षा र आशालाई सीमित साधन स्रोतले चित्त बुझाउनु पर्ने चुनौती छ।

जनताका अपेक्षालाई विकासका चाहना भनिन्छ। आम जनताको चाहना नै स्थानीय सरकारका प्राथमिकता हुन् तर आम जनताका सबै चाहनाहरूलाई एकैचोटी सम्बोधन गर्न सम्भव छैन। कुन चाहना वा आकाङ्खालाई कहिले कसरी पुरा गर्ने भन्ने निक्यौल गर्न सबैजसोको चित्त बुझ्ने विधि प्रक्रिया र तर्कमा आधारित भई गर्नु अनिवार्य हुन्छ। यिनै आवश्यकता परिपूर्ति गर्न वस्तुगत विवरण तयार पारिएको हो। यो दस्तावेज तयार पार्नुको मुख्य उद्देश्य बुदागत रूपमा तल प्रस्तुत गरिएको छ।

(क) गाउँपालिका भित्रका भौतिक आर्थिक सामाजिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रका सबै तथ्याङ्कहरू भएको एउटै दस्तावेज तयार पार्नु

हामी कहाँ छौं भन्ने थाहा पाए पछिमात्र अगाडि बढ्न के गर्न सकिन्छ वा पर्छ भन्ने निश्चित गर्न सकिन्छ। हामी कहाँ छौं भन्ने कुरा सूचना तथ्याङ्कबाट पुष्ट्याइ गरिनु पर्छ। गणतान्त्रिक नेपालको संविधानअनुसार राज्यको पुनर्संरचना भई नयाँ गठन भएको स्थानीय तहका सूचना तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्थान र अवस्थामा छिरेलिएर रहेका छन्। महाशिलाको यो वस्तुगत विवरणको पहिलो उद्देश्य यस गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्था पहिचान गर्न आवश्यक पर्ने सबै सूचना तथ्याङ्कहरू समेटिएको एउटै दस्तावेज तयार पार्नु हो।

(ख) योजना तर्जुको लागि आवश्यक आर्थिक, भौतिक सामाजिक तथा मानवीय स्रोतहरूको उपलब्धताको आँकलन गर्ने

वर्तमान अवस्था पहिचान गरिए पश्चात् अब के गर्ने भन्ने निक्यौल गर्नुपर्छ। अब के गर्ने भन्ने निर्णय गर्दा त्यसको पनि औचित्यता पुष्ट्याउनु अनिवार्य हुन्छ। त्यसको लागि पनि ती कामहरू गर्न सक्ने हाम्रो क्षमता र अवस्था बारेको सूचना तथ्याङ्कहरू आवश्यक पर्छ। यो वस्तुगत विवरणको दोस्रो उद्देश्य गाउँपालिकाले अब तर्जुमा गर्ने योजनाकोलागि आवश्यक पर्ने आर्थिक, भौतिक, सामाजिक तथा मानवीय

स्रोत साधनहरूको उपलब्धता र आंकलन तथ्यमा आधारित भईगर्न सकिने अवस्था सृजना गर्नु रहेको छ ।

(ग) गाउँपालिकाका सहयोगी तथा सरोकारवालाहरूको चासोलाई सम्बोधन गर्नु

गाउँपालिका बाहिर रहेका हाम्रा हितैषीहरूले पनि आम जनताका अपेक्षा पुरा गर्न सहयोग गर्न सक्छन् । त्यस्ता हितैषीहरूले आफूले गर्ने सहयोग बारेको निर्णय गर्नु अघि त्यहाँको अवस्था, समस्या, अवसर र सम्भावना तथा चुनौतीहरू बारेमा जान्न चाहन्छन् । त्यसको लागि सबैले सहजै पढ्न हेर्न पाउने आधिकारिक दस्तावेज आवश्यक पर्छ । यो वस्तुगत विवरण तयार भए पछि गाउँपालिकाको वेभसाइटमा राख्न सकिन्छ । वेभसाइटमा राखिएको यो दस्तावेज पढेर हाम्रा हितैषी तथा सहयोगी व्यक्ति तथा निकायले यहाँको अवस्था, आवश्यकता, समस्या, अवसर र सम्भावना तथा चुनौतीको बारेमा पढ्न पाउँछन् । यसरी यहाँको अवस्था आवश्यकता बारेमा आधिकारिक रूपमा जानकारी पाए पछि ती हितैषीहरूलाई आफ्नो चासोको क्षेत्र पहिचान गर्न सहज हुनेछ । यो दस्तावेज तयार पार्नुको तेस्रो उद्देश्य यस गाउँपालिकाको विकास र प्रगती चाहने व्यक्ति तथा संस्थाहरूको चासोको सम्बोधन हुने खालको एउटा आधिकारिक दस्तावेज तयार पार्नु हो ।

(घ) सूचना प्रणालीमा समावेश हुनु

अहिले युग सूचना प्रविधिको युग हो । गाउँपालिकाका आधिकारिक सूचना तथ्याङ्कहरू जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रीय स्तरका सबै सरकार तथा निकायमा उपलब्ध हुनु आवश्यक हुन्छ । यसरी प्राप्त सूचना तथ्याङ्कहरू नै ती तहको नीति निर्माणकालागि आवश्यक तत्व हुन । यो वस्तुगत विवरणमा राज्यका हरेक अङ्ग र यस गाउँपालिकाबाट प्राप्त गर्नुपर्ने धेरै सूचना तथा जानकारीहरू उपलब्ध भएको हुनाले यो दस्तावेज ती निकायहरूलाई समेत उपयोगी हुने साथै राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरीय सूचना प्रणालीमा समेत समावेश हुने छ । तसर्थ यो दस्तावेज तयारी गर्नुको चौथो उद्देश्य राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरीय सूचना प्रणालीमा समावेश हुनु रहेको छ ।

(ङ) सन्दर्भ सामग्री तयार पार्नु

यस गाउँपालिका भित्रका विभिन्न विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी यहाँको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, वातावरणीय एवं मानव विकासका क्षेत्रमा योगदान दिन चाहने अनुसन्धानकर्ता, यहीं कुनै विषयलाई आफ्नो अध्ययनको क्षेत्र निर्धारण गरी वृत्ति विकास गर्न चाहने विद्यार्थी तथा स्वतन्त्र समीक्षकहरूको लागि आधिकारिक सन्दर्भ सामग्री आवश्यक पर्छ । यो वस्तुगत विवरण तयार पार्नुको पाँचौं उद्देश्य यस गाउँपालिकाको बारेमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न चाहनेहरूकोलागि आधिकारिक सन्दर्भ सामग्री तयार पार्नु हो ।

१.२ तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न प्रयोग गरिएका विधिहरू

गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार पार्न सङ्घिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले तयार पारेको निर्देशिकालाई अनुसरण गरिएको छ । यसमा समेटिएका विषयवस्तुहरू त्यही निर्देशिकामा उल्लेख गरिए अनुसार नै रहेका छन् ।

मन्त्रालयले दिएको निर्देशिकामा गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण वस्तुतः द्वितीय स्रोतबाट प्राप्त सूचना तथ्याङ्कमा आधारित गर्न भनिएको छ । तर तथ्याङ्कको स्रोतको रूपमा उल्लेख गरिएका दस्तावेजहरू ५ वर्षभन्दा बढी पुराना भएका, राज्यको पुनर्संरचना गर्दा कतिपय विषय वस्तुहरू ती सन्दर्भ सामग्रीबाट पाउन नसकिने अवस्था रह्यो । त्यसैले यो वस्तुगत विवरण तयार पार्दा कतिपय सूचना तथ्याङ्क सङ्कलन गर्दा फरक विधिहरू पनि प्रयोग गरिएको छ । ती विधिहरूलाई बुँदागत रूपमा तल उल्लेख गरिएको छ ।

(क) सरोकारबालाहरूसँग छलफल

गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार पार्नु पूर्व गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्षहरू, गाउँपालिका सदस्यहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायतका कर्मचारीहरूसँग एक दिन छलफल कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो । सो छलफलबाटै निक्यौल गरिएको विधि प्रक्रिया र कार्य योजना अनुसार वस्तुगत विवरण तयार पार्ने कार्य गरिएको हो ।

(ख) सन्दर्भ सामग्रीहरूको अध्ययन

वस्तुगत विवरण तयार पार्नु अगाडि मन्त्रालयले निर्देशित गरे अनुसार द्वितीय तहको सूचना तथ्याङ्कहरू सङ्कलनकोलागि तोकिएका सन्दर्भहरू अध्ययन गरिएको थियो । ती सन्दर्भ सामग्रीहरू अध्ययनबाट प्राप्त सूचना तथ्याङ्कहरूलाई उपयुक्त स्थानमा तालिका बनाइ राखिएको छ । हरेक तालिकाको तल ती सूचनाको स्रोत उल्लेख गरिएको छ । अध्ययन गरिएका सन्दर्भ सामग्रीहरूको सूची अनुसूची खण्डमा समावेश गरिएको छ ।

(ग) घरघुरी सर्वेक्षण फर्मको एकीकरण र तालिकीकरण

वस्तुगत विवरणको तयारी सुरु गर्नु अगावै गाउँपालिकाले एउटा फर्म्याट तयार गरी फिल्डमा खटिएका कर्मचारीहरू मार्फत हरेक घरघरमा पुगेर विभिन्न सूचना तथ्याङ्क सङ्कलन गरेको थियो । ती कर्मचारीहरूबाट सङ्कलित सूचनालाई प्रत्येक घरपरिवार र विषयको सूचना तथ्याङ्क हेर्न पढ्न र विश्लेषण गर्न सकिने गरी तालिकीकरण गरिएको छ । यसरी तालिकीकरण गर्दा हरेक वडाको अलग अलग हेर्न पढ्न सकिने गरी तयार पारिएको छ । हरेक वडाको तालिकाको जोडबाट प्राप्त सूचना तथ्याङ्कलाई यस वस्तुगत विवरणका तालिकाहरूमा प्रत्येक वडाको छुट्टा छुट्टै हेर्न पढ्न मिल्ने गरी राखिएको छ ।

(घ) अभिलेख अध्ययन

गाउँपालिका र वडा कार्यालयबाट प्राप्त हुन सक्ने सूचना तथ्याङ्कहरूको लागि सम्बन्धित कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूकै रोहवरमा त्यहाँ उपलब्ध अभिलेखहरूको अध्ययन गरिएको थियो । यसरी अभिलेख अध्ययन गर्दा कतिपय सूचना वस्तुगत विवरणमा राख्न मिल्ने अवस्थामा अभिलेखिकरण गरी राखेको भेटियो । त्यसरी भेटिएका सूचनालाई वस्तुगत विवरणमा जस्ताको त्यस्तै राखिएको छ । तयारी अवस्थामा नभेटिएका सूचनालाई कार्यालयको विभिन्न अभिलेखहरूबाट कर्मचारीहरूको सहयोगमा सङ्कलन गरी उपयुक्त तालिका बनाइ प्रस्तुत गरिएको छ ।

(ड) प्रमुख सूचनादाताहरूको बिचमा छलफल

घरधुरी सर्वेक्षणबाट आउनुपर्ने कतिपय सूचनाहरू सङ्कलनको लागि प्रमुख सूचनादाताहरूसँग वार्तालाप गरी लिइएको थियो । प्रमुख सूचना दाताहरूको रूपमा गाउँपालिकाका सदस्यहरू, टोल विकास संस्थाका पदाधिकारी, विद्यालयका शिक्षकहरू, वडा समितिका सदस्यहरू, स्थानीय सहकारीका सञ्चालकहरूलाई छनौट गरिएको थियो । ती प्रमुख सूचनादाताहरूलाई वडा कार्यालयमा भेला गरी अनुशिक्षण गरिएको थियो । अनुशिक्षण पश्चात् प्रत्येक टोल विकास संस्था अनुसारको समूह बनाइ समूह छलफलबाट पहिले नै तयार पारिएको तालिकाहरू भर्न लगाइएको थियो । यसरी टोल टोलबाट आएका सूचनालाई एकीकरण गरी वस्तुगत विवरणमा उपयुक्त हुने तालिका बनाइ राखिएको छ ।

(च) नक्साहरूको तयारी

यस वस्तुगत विवरणमा समावेश गरिएको वडा विभाजनको नक्सा गाउँपालिको प्राविधिक शाखाबाट तयार गरिएको हो । अन्य नक्साहरू वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण विभाग बाट लिइएको थियो ।

(छ) अभिलेखिकरण र विश्लेषण

यसरी विभिन्न विधि प्रयोग गरी तयार पारिएका सूचना तथ्याङ्कहरूलाई विषय अनुसारको तालिका बनाइ राखिएको छ । हरेक तालिकामा प्राप्त सूचनाको आधारमा अवस्था विश्लेषण गरी तालिका सँगै राखिएको छ ।

(ज) अवसर, चुनौती र समस्याहरूको विश्लेषण

सङ्कलन गरिएका सूचना तथ्याङ्क तथा जानकारीको आधारमा यस गाउँपालिकाका अवसर, चुनौती र समस्याहरूको विश्लेषणको मस्यौदा बनाइ गाउँपालिको बैठकमा प्रस्तुती तथा छलफल पश्चात् त्यसलाई अन्तिम रूप दिइएको छ ।

(झ) गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरूको विश्लेषण

सङ्कलन गरिएका सूचना तथ्याङ्क तथा जानकारीको आधारमा यस गाउँपालिकाका विकासका सम्भावनाहरूको विश्लेषण गरिएको छ ।

(ञ) मस्यौदा वस्तुगत विवरण प्रस्तुती र छलफल

वस्तुगत विवरणको पहिलो मस्यौदा तयार भए पश्चात् कार्यपालिकाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरू र कार्यालयका कर्मचारी समेतलाई वस्तुगत विवरणको मुख्य अंश अध्ययन गर्न दिइएको थियो । अध्ययन पश्चात् अध्ययनकर्ताहरूनै सहभागी भएको कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरिएको थियो । सो गोष्ठीको सुरुमा वस्तुगत विवरणमा समावेश गरिएका सूचना तथ्याङ्कको यथार्थपरकता र वैधता (Verification and Validity) बारेमा छलफल गरिएको थियो । यथार्थपरकता र वैधता (Verification and Validity) बारेमा छलफल पश्चात् तयारी मस्यौदा वस्तुगत विवरणलाई विभिन्न समूहमा छलफल गराइ सुझाव सङ्कलन गरिएको थियो । उक्त कार्यशाला गोष्ठीले गोष्ठीमा प्राप्त भएका सुझावहरूलाई समावेश गर्ने गरी वस्तुगत विवरणलाई स्वीकृती र वैधता प्रदान गरेको थियो ।

(ट) अन्तिम प्रतिवेदन तयारी र प्रस्तुती

मस्यौदा प्रतिवेदनको छलफल कार्यशाला गोष्ठीबाट प्राप्त सुझाव समेत समावेश गर्दै मस्यौदाको सम्पादन गरी अन्तिम रूप दिइएको थियो । वस्तुगत विवरणको अन्तिम मस्यौदाको प्रिन्ट प्रति चार र मस्यौदाको विद्युतीय प्रतिसमेत गाउँपालिकामा बुझाइएको छ ।

१.३ वस्तुगत विवरणको सीमा

राज्यको पुनर्संरचना अनुसार नवगठित महाशिला गाउँपालिकासँग सम्बन्धित सूचना तथ्याङ्कहरू एउटै दस्तावेजबाट प्राप्त गर्न सकिने गरी वस्तुगत विवरण तयार पार्ने प्रयास भएको हो । यस वस्तुगत विवरणमा धेरै स्रोतबाट सङ्कलन गरिएका विविध सूचना तथ्याङ्कहरू समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । तै पनि समय, लगानी र मानवीय क्षमताको सीमितताका कारण अझै कतिपय सूचना तथ्याङ्कहरू समावेश गर्न सकिएको छैन ।

यो वस्तुगत विवरण तयार पार्दा द्वितीय स्रोतको रूपमा लिइएका सन्दर्भ सामग्रीहरू कतिपय धेरै वर्ष पुराना भएकाले अहिलेको अवस्थसँग मेल नखान पनि सक्छ । त्यसै गरी घरधुरी सर्वेक्षणबाट लिइएका सम्पत्तिसँग सम्बन्धित कतिपय सूचना जस्ताको त्यस्तै प्राप्त नहुने सम्भावनालाई पनि नकार्न सकिँदैन । तै पनि समुदायको अवस्था गलत चित्रण हुन सक्ने खालका सूचनालाई प्रमुख सूचनादाताहरू मार्फत प्राप्त सूचना समेतलाई अध्ययन गरी सकेसम्म यथार्थ परक बनाउने कोसिस गरिएको छ ।

त्यसै गरी सामाजिक क्षेत्रका पारिवारीक हिंसाका घटना विवरण, सामाजिक विभेदसँग सम्बन्धित विवरणहरूको पनि कुनै लिखित विवरण प्राप्त गर्न कठिन हुने रहेछ । त्यसका लागि पनि प्रमुख सूचनादाताहरू मार्फत सङ्कलन गर्ने कोसिस गरिएको छ । यस विधिबाट सङ्कलित सूचनामा सतप्रतिशत सत्य नहुन पनि सक्छ तर के कस्ता विभेद र हिंसा विद्यमान रहेको छ भन्ने आंकलन गर्न सकिने गरी विषयवस्तु समेटिएको छ ।

महाशिला गाउँपालिका साविकका ६ वटा गाउँ विकास समिती र कूर्घाका दुईवटा वडा समावेश गरी गठन गरिएको छ । द्वितीय स्रोतबाट सूचना सङ्कलन गर्दा साविक कूर्घाको वडा नं. ७ र ८ को मात्र अलग्गै सूचना नपाईने अवस्थामा ती सूचनाहरू वार्ड नं. ५ को तथ्याङ्कमा समावेश गर्न सकिएको छैन । त्यसैले वडा नं. ५ को सूचनामा कहीं साविकको लुङ्खु गाविसकोमात्रै र कहीं कूर्घाबाट आएका वडाको समेत सूचना समावेश भएको छ ।

विभिन्न बाधाव्यवधान भए पनि एउटा गाउँपालिकाको थाहा पाउनु पर्ने धेरै विषयवस्तुहरू तथ्यपरक रूपमा समावेश गरिएको छ । यसबाट महाशिलाको विकासका सरोकारबाला तथा विकास साभेदारहरूको लागि आवश्यक धेरै विषय यस दस्तावेजबाट प्राप्त हुने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

खण्ड दुई

२. परिचय

२.१ गाउँपालिकाको परिचय

२.१.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

बाइसे चौबिसेहरुको शासनकालमा हाल महाशिला गाउँपालिकामा समेटिएका वडा नं. ६ बाहेकका सबै भू-भाग पैयूँ राज्य अन्तरगत पर्दथे । वडा नं. ६ फलामखानी भने सतौँ राज्यमा पर्दथ्यो । धुवाँकोटे फलामको नामले प्रख्याती कमाएको फलामको धाउ यही गाउँपालिकाको वडा नं. ५ र ६ का विभिन्न स्थानबाट निकालीन्थ्यो । चौबिसे राज्य अन्तरगत पर्ने पैयूँ र सतौँको राज्य बाहिर निर्यात गर्ने वस्तुमा यही फलामखानीबाट निकालिएको फलाम प्रमुख थियो । हालको वडा नं. २ भोक्सिङ्को तामाखानी पनि पैयूँ राज्यको अर्को सम्पत्ति थियो ।

नेपालको एकीकरण पछि पैयूँ र सतौँ राज्य अन्तरगतका सबै भू-भाग पश्चिम ४ नं. भित्र समेटिएका थिए । पश्चिम ४ नं.का सबै सरकारी काम स्याङ्जाको नुवाकोटबाट सञ्चालन हुन्थ्यो । महाशिला गाउँपालिकामा समेटिएका सबै भू-भाग पैयूँ धुवाँकोटेको नाउँबाट चिनिन्थ्यो । त्यस बेला हुलाकबाट पत्राचार गर्दा पत्र पाउने श्री ... जिल्ला पश्चिम ४ नं. स्याङ्जा नुवाकोट, मौजा पैयूँ धुवाँकोटे, गाउँ... भनेर लेखिन्थ्यो । हालको वडा नं. १ र २ ले मौजा लेख्दा पैयूँमात्र लेख्थे ।

नेपाललाई अञ्चल, जिल्ला र गाउँ पञ्चायतमा विभाजन गरे पछि हाल महाशिलामा समेटिएको भू-भाग निम्नानुसारको गाउँ पञ्चायतमा विभाजन गरिएको थियो ।

- (क) होश्राङ्दी गाउँ पञ्चायत: हालको वडा नं. १
- (ख) भोक्सिङ् गाउँ पञ्चायत: हालको वडा नं. २
- (ग) लुङ्खु गाउँ पञ्चायत बालाकोटको सिल्ले देखि पाङ्ग्राङ्को सात्लेसम्म
- (घ) पाखापानी गाउँ पञ्चायत घन्तरी खोला देखि साँधखोला(स्याँजाको सिमाना) धुवाँकोटे गढि देखिभोर्लेको काभ्रेसम्म
- (ङ) घण्टे गाउँ पञ्चायत: हालको वडा नं. ६ र स्याङ्जाको केही भू-भाग

पञ्चायती व्यवस्थामा गाउँफर्क राष्ट्रिय अभियानलाई शक्तिशाली हुने गरी २०३२ सालमा संविधान संशोधन भयो । जिल्ला र गाउँ पञ्चायतहरुको सिमाना व्यापक हेरफेर भए । त्यो हेरफेर पछि पर्वत जिल्लामा ३७ गाउँ पञ्चायतमात्र कायम रहे । २०३७ सालको चुनावमा यस क्षेत्रका गाउँ पञ्चायतको सिमाना निम्नानुसार थियो ।

- (क) होश्राङ्दी र भोक्सिङ् यथावत ।
- (ख) साविकको लुङ्खु पञ्चायतको छहरी खोला दक्षिणको भू-भाग बालाकोट गाउँ पञ्चायत
- (ग) साविकको लुङ्खु पञ्चायतको वडा नं. ७, ८ र ९ कूर्घा पञ्चायतमा समावेश
- (घ) घण्टे पञ्चायतको घन्तरी गाउँ, पाखापानी पञ्चायतको भरुवाखोला पश्चिमको भाग र लुङ्खु पञ्चायतको बाँकीरहेको भाग मिसाएर लुङ्खु पञ्चायत

- (ड) लुङ्खुमा गाभिएको भू-भाग बाहेकको भू-भागको पाखापानी पञ्चायत
(च) हालको वडा नं. ६ को घन्तरी बाहेकको भू-भाग भगरा गाउँ पञ्चायतमा ।

पञ्चायत व्यवस्था विरुद्ध २०३६ सालको आन्दोलन पछि जनमत संग्रह भयो । जनमत संग्रह पश्चात् फेरी स्थानीय पञ्चायतहरूको सिमाना हेरफेर भयो । त्यो हेरफेर पछि यस क्षेत्रमा निम्नानुसारका गाउँ पञ्चायतहरू कायम गरिए ।

- (क) होश्राङ्दी, भोक्सिङ्, बालाकोट र पाखापानी पञ्चायत यथावत
(ख) लुङ्खु पञ्चायतको घन्तरी गाउँ र भंगरामा मिसिएको साविकको घण्टे पञ्चायतको पर्वत खण्ड मिसाएर फलामखानी पञ्चायत
(ग) घन्तरी काटिएर बाँकीरहेको भू-भाग को लुङ्खु पञ्चायत

२०३९ सालमा पञ्चायतका इलाका विभाजन गरियो । इलाका विभाजन गर्दा होश्राङ्दी बाहेकका सबै गाउँ पञ्चायत एउटै इलाकामा थिए । २०४६ सालमा बहुदलिय व्यवस्था पुनस्थापित भए पछि सबै गाउँ पञ्चायतहरू गाउँ विकास समितिमा परिवर्तन भए । यस क्षेत्रमा हरेका गाउँ पञ्चायतका सिमानामा कुनै हेरफेर नगरी गाउँ विकास समितिमा परिवर्तन गरियो तर इलाका विभाजनमा होश्राङ्दी, बालाकोट, लुङ्खु पाखापानी र भोर्ले मिलाएर इलाका नं. ९ बनाइयो भने भोक्सिङ्लाई इलाका नं. ८ र फलामखानीलाई इलाका नं. ७ मा राखिएको थियो ।

जनताका प्रतिनिधिहरूले निर्माण गरेको नेपालको संविधान २०७२ पछि राज्यको पुनर्संरचना भयो । सो पुनर्संरचना गर्दा पर्वत जिल्लालाई ७ वटा इकाइमा विभाजन गरियो । त्यस मध्येको एउटा महाशिला गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकामा २०४९ सालको स्थानीय निकायको चुनावका लागि गरीएको इलाका विभाजनमा इलाका नं. ९ मा रहेका ४ गा.वि.स.(होश्राङ्दी, बालाकोट, पाखापानी र लुङ्खु), इलाका नं. ८ मा रहेको भोक्सिङ् गा.वि.स र कूर्घा गा.वि.स.का २ वडा तथा इलाका नं. ७ मा रहेको फलामखानी समेटिएको छ । यस गाउँपालिकाको ठूलो भू-भाग जङ्गल, पाखा पखेरा र भिरपाखाले ओगटेको छ ।

यस क्षेत्रका महत्वपूर्ण स्थान तथा व्यक्तिहरू:

बाइसे चौबिसे राज्यकालमा पैयूँ र सतौँ राज्य भित्रको भूगोल समावेश गरी बनेको यस महाशिला गाउँपालिका भित्रका धेरै स्थान तथा व्यक्तिहरू, आर्थिक, सामाजिक तथा सामरीक महत्वका थिए । ती ठाउँ र व्यक्तिहरूलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ ।

प्रशिद्ध स्थलहरू:

(क) फलामखानी

चौबिसे राज्यकालमा पैयूँ राज्यको धाउखानी हाल वडा नं. ५ मा र सतौँ राज्यको धाउखानी हालको वडा नं. ६ मा रहेको थियो । धाउखानीबाट निकालिएको पैयूँ राज्य तर्फको धाउ लुङ्खुको भेडिखोरमा र सतौँ तर्फको धाउ फलामखानीमा बसोबास गर्ने कामीहरूले आफरमा राखेर पगाली फलाम निकाल्ने गर्दथे । त्यतीबेला धाउ पगाल्ने आफरमा काम गर्ने कामीहरूलाई आफ्रे र फलाम बनि सकको फलामबाट कृषि औजार तथा फलामका भांडाकुंडा बनाउने कामीलाई आर्ने भनिन्थ्यो । नेपाल राज्यको एकीकरण पछि

दुवै तर्फका आफ्रेहरुले धाउखानीको तिरोको रुपमा वर्षको १२०० धार्ने शुद्ध फलाम प्यूठान लगेर बुझाउने गर्थे । त्यती बेला प्यूठानमा बन्दुक बनाइन्थ्यो भन्ने जानकारी यस क्षेत्रमा प्रचलित तलको गीतले दिन्छ,

‘प्यूठाने नालको बन्दूक मेरो सन्दापुरे वारुत, पानीको तिर्खा पानीले मर्ला माया केले मारुत’

परम्परागत रुपमा संचालित उक्त खानीबाट निकालिने फलाम गाल्न आवश्यक पर्ने गोलको अभाव र सरकारी कर धेरै भएकोले कर तिर्न नसकि वि.सं. २०१२ साल देखि उक्त खानी खन्नेकाम बन्द भएको आफ्रे वुढाहरुले सुनाउने गर्दछन् ।

उक्त फलाखानीबाट निकालिएको फलाम असाध्यै गुणस्तरीय भएको धुवाँकोटे फलामको नामले प्रशिद्धी कमाएको थियो । उक्त फलाम मोदीवेनीको पुरानो पुलको एकापट्टीको लट्ठाको बनाउन प्रयोग भएको थियो । सो लट्ठाको केही भाग अझै पनि

(तोपको फोटो सौजन्य हिरामणि भूसाल फ न पा ९

सोही स्थानमा देख्न समेत सकिन्छ । बाग्लुङ्ग जैमिनी नगरपालिका अन्तरगतको सर्कुवा, जैदी र अर्जेवाको सीमामा पर्ने हांडीकोट, नजिकै माइथान नजिकै अर्को सानो कोट छ । त्यो सानो कोटमा सयौं वर्ष पहिले त्यही निर्माण गरेको जस्तो आकार प्रकारको एउटा पुरानो तोपको नाल राखिएको छ । दर्जनौ मानिस मिलेरमात्र उचाल्न सकिने सो तोप बनाउन पनि यही धुवाँकोटे फलाम प्रयोग गरिएको विश्वास गरिन्छ ।

(ख) पैयूँकोट :

यो कोट वडा नं. १ मा अवस्थित एउटा रमणीय स्थान हो । चारथरी मगरहरुले पालैपालो राज्य गरी रहेको चारपाला राज्यमा शासकहरु बिचमा मनमुटाव भए पछि बाँसीबाट ल्याएका सेनवंशी राजाले मुख्य राजधानी बनाएको स्थान । नेपालको एकीकरण पश्चात् ७ वटा जिम्मावाल मुखियाहरुले मन्दिरको खर्च उठाउने र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी पाएका थिए । तर २०३९ सालको नापीमा मन्दिरका सबै गुठी जग्गा व्यक्तिको नाममा दर्ता गरिए पश्चात् जिम्मावाल मुखियाको भूमिका हराएको थियो । यो स्थानमा महानवमीको दिनमा पूजारीहरुले परम्परागत पहिरनमा पुराना हतियार प्रदर्शन गर्ने कार्य (निशान निकाल्ने), काफ्लेहरु बिचमा लडाइने काफ्ले पाठा यस कोटका विशेषता हुन । पैयूँ क्षेत्रमा बसोबास गर्ने हजारौं बासिन्दाले आफूलाई आपत विपद पर्दा पैयूँ कालिका देवीलाई पुकार गर्ने भाकल गर्ने र भाकल पुरा गर्न पूजा गर्ने तथा बली चढाउने गर्दछन् । महाशिला गाउँपालिका भित्र यो मन्दिर सबैभन्दा बढी आय व्यय हुने मन्दिर हो । यस क्षेत्रमा प्याराग्लाइडिङ्को सफल नमूना अभ्यास समेत गरिएकोले सो कार्यको लागि पनि यो स्थानमा प्रचुर संभावना देखिन्छ ।

(ग) धुवाँकोटे गढी र पुरानो कोट :

वडा नं. ४ मा अवस्थित पैयूँ राज्यको उत्तर पूर्वी सैनिक केन्द्र तथा धुवाँकोटे क्षेत्रको प्रशासनिक केन्द्र । यसै क्षेत्रमा बिगतमा असिना तर्काउन भन्दै गुरुङ् लामा “ओली” बस्ने गर्थे । त्यस्तै घोडा दौड प्रतियोगिता हुने हलो गाडे भन्ने स्थान पनि यही क्षेत्रमा पर्छ ।

(घ) लुङ्खु देउराली:

वडा नं. ५ मा अवस्थित नौवटा बाटा आएर मिसिने भञ्ज्याङ्मा बसेको बजार । भीरकोट, गह्रौ समेतका बासिन्दा नुन लिन भोट जाने मुख्य नाका हो । यही नाका निर्वाध रुपमा आवत जावत गर्न पाइयोस भनेर गह्रौ तथा भीरकोटे राज्यहरुले पैयूँसँग सधै मित्रता कायम गर्ने प्रयास गर्थे ।

महाशिला गाउँपालिकामा रहेको मुख्य व्यवपारीक केन्द्र लुङ्खु देउराली नै हो ।

गुगल अर्थमा देखिएको लुङ्खुदेउराली

(ङ) भोक्सिङ् खानी:

वडा नं. २ मा अवस्थित पैयूँ राज्यको तामा उत्खनन् गर्ने स्थानलाई भोक्सिङ् खानी भनिन्छ । पर्वतको दक्षिण क्षेत्रको जेठो मा.वि फलेवास र माहिलो मा.वि भएको ठाउँ यही हो । यस गाउँमा स्थानिय स्लेट ढुंगाले छाएका पचासौँ बर्ष पुराना घरहरु प्रशस्त देख्न पाइन्छ । यसै गाउँमा साहू लागेर कंगाल घोषणा भएका बाबुको छोराको “लाहूर” वाट कमाएर ल्याएको सम्पत्तिबाट निर्मित करिब १०० वर्ष पुरानो “धनसिंहको दरबार” पनि छ । यहाँ चिसो हावापानी हुनाले यहाँ फलेको आलु असाध्यै मिठो हुन्छ । यहाँका बासिन्दाको आमदानीको मुख्य स्रोत यही आलु हो ।

७० वर्ष भन्दा पुरानो ढुंगे घर

(च) मेहलढुङ्गा (महाशिला):

वडा नं. ५ मा अवस्थित एउटा ठूलो ढुङ्गा छ । यसको गोलाई ३६५ हात (१६८ मिटर) र उचाइ ८४ हात (३५ मिटर) रहेको छ । त्यसै गरी पूर्व पश्चिम मोहडाको लम्बाइ ११७ हात (५४ मि.) र उत्तर दक्षिण ९० हात (४१.५ मिटर) चौडाइ रहेको छ । अजङ्गको ठूलो ढुङ्गा हुनाले बिगतमा यसलाई मेहलढुङ्गा पनि भन्ने गरिन्थ्यो । पछि यसलाई महाशिला भनेर भन्न थालियो । बिगतमा यो शीला तपश्वीहरुले तपस्या गर्न र शिवको पूजा आधारधनाको लागि प्रशिद्ध थियो । महाशिला गाउँपालिकाको नाम यही विशाल शिलाको नामबाट राखिएको हो ।

(च) बालाकोट:

वडा नं. ३ मा अवस्थित पैयू राज्य अतरगतको एक सुरक्षा इकाइ रहेको स्थान । मानव निर्मित विशाल पोखरी “बालाकोट दह” यही ठाउँमा रहेको थियो तर हाल खेल मैदानमा परिणत भएको छ । यहाँ बालरानी मन्दिर रहेको छ ।

(झ) केटीचौर:

वडा नं.५ मा अवस्थित, बिगतमा कुस्ती प्रतियोगिता हुने स्थान । यहाँ हुने कुस्ती प्रतियोगिता प्राय जसो लुङ्खुका बासिन्दाले जित्ने भएकाले बिगतमा “लुङ्खु गएर बलियो छु नभन्नु” भन्ने भनाइ प्रचलित थियो ।

(ट) सारथान

वडा नं. ४ मा रहेको यो ठकुरीहरुकोमात्र वस्ती भएको गाउँ हो । टीमुरे/अर्वालुङ् खोला किनारमा लुकेर बसेको यो सुन्दर गाउँमा मह र सुन्तलाको राम्रो उत्पादन हुन्छ ।

प्रशिद्ध व्यक्तिहरु:

(क) सुवेदार डिक बहादुर गुरुङ्

हालको वडा नं.१ होश्राङ्दीका बासिन्दा जो पहिलो आम निर्वाचनमा निर्वाचन वि.स.२०१५ मा क्षेत्र नं. ९७ बाट विजयी पहिलो सांसद, वि.पि. सरकारका बेठीक कामहरुको विरुद्ध बोल्न आँट गर्ने “सत्रभाइ” मध्येका एक नेता समेत हुन ।

(ख) जम्दार चित्र बहादुर गुरुङ्

चित्र बहादुर गुरुङ् महाशिला वडा नं.२ निवासी धनसिंह गुरुङ्का साइला छोरा हुन । २००७ सालको क्रान्तिमा भागलिएका योद्धा र पोखराको पार्दीमा बस्ती विकास गराउने व्यक्ति हुन । उनलाई पर्वत जिल्लामा कम्युनिष्ट पार्टीको पहिलो संगठनकर्ता र किसान नेता भनिन्छ । पुष्पलालको मृत्यु पछिको पहिलो केन्द्रीय कमिटीको बैठक यीनैको अध्यक्षता बसेको थियो ।

(ग) ठाकुर प्रसाद गुरुङ्

वडा नं. २ निवासी ठाकुर प्रसाद गुरुङ् पञ्चायती व्यवस्था अन्तरगत पर्वत जिल्ला पञ्चायतको पहिलो चुनाव (वि.स.२०२०) बाट जिल्ला पञ्चायत सभापतिमा निर्वाचित व्यक्तित्व हुन । निर्वाचित भएको १ वर्ष नपुग्दै उहाँको मृत्यु भएको थियो ।

(घ) यम प्रसाद गुरुङ् (घायल):

यम प्रसाद गुरुङ् (घायल) वडा नं. २ निवासी फाइन आर्टका सिद्धहस्त चित्रकार तथा वाम बुद्धिजिवी हुन् । उनको प्रयासबाट भोक्सिङ् गाउँ पञ्चायत आदर्श गाउँ पञ्चायत बनेको थियो । उनी भोक्सिङ्को हाइ स्कूलभन्दा सबैले सम्मान गर्न लायक विद्यालय बनाउने अगुवा नेता र छुवाछुत विरोधी पहिलो सामाजिक

अभियन्ता हुन । २०३५ सालमा राष्ट्रिय पञ्चायत सदस्यमा उम्मेदवार भएका तर अन्तरघातका कारण पराजित भएका भएका थिए ।

(ड) टेक बहादुर विश्वकर्मा

वडा नं. ६ निवासी टेक बहादुर विश्वकर्मा पञ्चायत कालका मनोनित राष्ट्रिय पञ्चायतका सदस्य तथा सुकुम्वासी आयोगका अध्यक्ष भई काम गरेको व्यक्ति हुन । ज्ञानेन्द्र शाहको प्रत्यक्ष शासनकालमा उनी जिल्ला विकास समिति पर्वतको उपाध्यक्षमा मनोनित समेत भएका थिए ।

(च) उमा अधिकारी

वडा नं. ५ निवासी बहुदलीय व्यवस्थाको पुनर्स्थापना पछिको पहिलो संसदीय निर्वाचन (२०४८) मा पर्वत क्षेत्र नं. २ बाट निर्वाचित महिला सांसद हुन् ।

(छ) देव बहादुर क्षेत्री

वडा नं. ४ निवासी देव बहादुर क्षेत्री मध्यावधि निर्वाचन २०५१ मा पर्वत क्षेत्र नं. २ बाट निर्वाचित सांसद हुन । उनी पछि स्थानीय सहायक मन्त्री समेत बनेका थिए ।

(ज) मन बहादुर विश्वकर्मा

मन बहादुर विश्वकर्मा दलित मुक्ती आन्दोलनका चर्चित अभियन्ता हुन । काठमाण्डौको विजेस्वरीको दलित छात्रावासको निर्माण उनैको अगुवाइमा भएको थियो । उनले भारतबाट डा अम्बेकर पुरस्कार समेत पाएका थिए । उनी २०५० सालमा राजावाट राष्ट्रिय सभामा मनोनित भएका थिए । उनले पैजू क्षेत्र विकास सरोकार समाज नामक संस्थाको नेतृत्व गर्दै पैजू क्षेत्रका विकासमा आइ पर्ने बाधा अड्चन फुकाउन सहजीकरण र वहस पैरवी समेत गरेका थिए । वालिङ् हुवास वर्राचौर सडक निर्माणको बेला आयोजना गरीएको श्रम शिविर यिनैको नेतृत्वमा भएको थियो ।

(झ) टीकाराम भूसाल

उनी वडा नं. १ निवासी, स्थानीय निर्वाचन २०४९ मा जिल्ला विकास समिति सदस्य र २०५४ मा जिल्ला विकास समिति पर्वतको उपसभापतिमा निर्वाचित व्यक्ति हुन । पर्वत जिल्लाको पहिलो जिल्ला सडक गुरु योजना निर्माण र जिल्लाको पहिलो आवधिक योजना निर्माणका उनले विशेष योगदान गरेका थिए

(द) राजु प्रसाद पौडेल

जुंगाको रेखी नवस्दै देखि कम्युनिष्ट पार्टीको पेशेवर कार्यकर्ता बनेका राजु प्रसाद पौडेल वडा नं ५ का बासिन्दा हुन । उनी २०५४ सालको स्थानीय निर्वाचनमा जिल्ला विकास समिति सदस्यमा निर्वाचित भएका थिए । कार्कीनेटा-घण्ट-लुङ्खु सडक निर्माणको लागि त्यस बेलाका गाउँ विकास समितिका अध्यक्षहरुको बिचमा सामुहिक लगानी गर्नमा सहमति जुटाउन उनको विशेष योगदान रहेको थियो ।

(ध) विष्णुराम वि.क.

महाशिलाका दलित समुदायका अगुवा नेता विष्णुराम वि.क. वडा नं.१ अर्गाउँदी निवासी हुन । हाल उनी जिल्ला समन्वय समिति पर्वतका सदस्य छन् ।

(न) शरण विक्रम मल्ल

वडा नं.५ निवासी शरण विक्रम मल्ल पञ्चायत व्यवस्था विरुद्धको पहिलो देश व्यापी आन्दोलन (२०३६) का चर्चित विद्यार्थी नेता हुन । हाल उनी धुवाकोट महाशिला बहुमुखी क्याम्पसका अध्यक्ष तथा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (संयुक्त मार्क्सवादी)का नेता समेत हुन् ।

(प) कुलेन्द्र विश्वकर्मा

नेपालका चर्चित लोक गायक मध्ये अग्रपंतिमा आउने केही गायक मध्येका एक कुलेन्द्र विश्वकर्मा यही गाउँपालिका वडा नं.५ निवासी हुन ।

२.१.२ नामाकरण:

नेपालको एकीकरण पश्चात् पंचायतबाट राजनैतिक विभाजन नहुँदासम्म यस गाउँपालिकाको सबै जसो क्षेत्र पैयूँ धुवाँकोट भनेर चिनिन्थ्यो । अझै पनि छिमेकी जिल्लाका मात्र होइन टाढा टाढाका बजारहरुका जेष्ठ नागरीकहरु यस क्षेत्रलाई पैयूँ धुवाँकोटे क्षेत्र भनेर चिन्दछन् । नेपालको संविधान २०७२ पश्चात् राज्यको पुनर्संरचना गर्दा पैयूँ नाउँको अर्कै गाउँपालिका बनि सकेकोले यस गाउँपालिका भित्र रहेको धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्वको विशाल शिला महाशिलाको नाउँबाट यस गाउँपालिकाको नाम महाशिला गाउँपालिका रहन गएको हो ।

२.१.३ अवस्थिति (सीमाना)

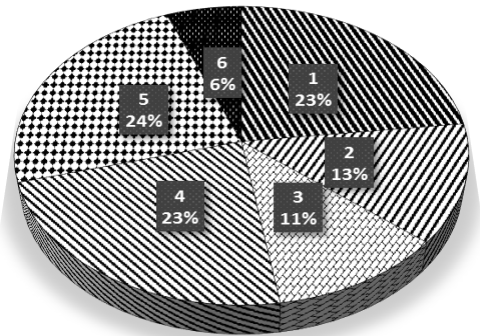
यस गाउँपालिकाको पूर्वमा स्याङ्जा जिल्लाको अर्जुनचौपारी गाउँपालिका, पश्चिममा विहादी गाउँपालिका, उत्तरमा फलेबास नगरपालिका र दक्षिणमा पैयूँ गाउँपालिका रहेको छ ।

२.१.४ क्षेत्रफल

राष्ट्रिय पुनर्संरचना आयोगले उपलब्ध गराएको अभिलेख अनुसार यस गाउँपालिका गठन गर्दाको क्षेत्रफल ४९.३८ वर्ग किलोमिटर र जनसङ्ख्या ९८५७ रहेको देखिन्छ । जनसङ्ख्याको हिसावले यो गाउँपालिका पर्वत जिल्लाका सबैभन्दा सानो गाउँपालिका हो ।

पर्वत जिल्लामा उपलब्ध अभिलेखहरुमा साविकका गाउँ विकास समिती (गाविस)हरुकोमात्र क्षेत्रफल उपलब्ध छ । गाविसभन्दा सानो इकाइको क्षेत्रफल व्यवस्थित रुपमा कहीं राखीएको पाइदैन । त्यसैले साविकको कूर्घा गाविसबाट छुट्याएर यस गाउँपालिकामा मिसाइएको साविक कूर्घा वडा नं. ७ र ८ को क्षेत्रफल निकाल्दा यो

क्षेत्रफल अनुसारको वार्डको आकार

गाउँपालिका गठन हुँदा निर्धारण गरिएको क्षेत्रफलमा साविकका ६ वटा गाविसको क्षेत्रफल घटाउँदा बाँकी रहेको क्षेत्रफल कूर्घा गाविसबाट आएका वडाहरूको क्षेत्रफल मानिएको छ । यसरी तयार पारिएको वडागत क्षेत्रफल तालिका नं. २.१ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. २.१ वडा अनुसारको क्षेत्रफल

वडा नं.	साविकको गा वि स र वडा	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि
१	होश्राङ्दी १ देखि ९	११.४०
२	भोक्सिङ् १ देखि ९	६.४१
३	बालाकोट १ देखि ९	५.६५
४	पाखापानी १ देखि ९	११.४२
५	लुङ्खु १ देखि ९ र कूर्घा ७ र ८	११.६१
६	फलामखानी १ देखि ९	२.८९
	जम्मा	४९.३८

२.१.५ विभिन्न वडामा समेटिएका मुख्य मुख्य बस्तीहरू

वडा नं. १ : सुभद्रीखर्क,जम्पूर,दरबारडाँडा ,पूर्णगाउँ, भाडावारी, टोङ्के, कल्लन डाँडा, ठूलोपंधेरा, पाहारकुना, माभुगाउँ, स्वामीडाँडा, गोरादी, आउंसरा, अर्गाउंदी, प्रौंचु

वडा नं. २ : काउले, देउराली, सर्वुडाँडा, हस्तीवाङ्, छरछरे, खालीडाँडा, गुरुङ्गाउँ, लामीछानेथर, बसेनी, बागमारा, पाखुरे

वडा नं. ३ : सित्ले,बाटे,निगाली,कोल्डाँडा, दह, पात्ले, बालाकोट, घन्तरेथर, काफलडाँडा

वडा नं.४ : सिम्ले, सिरिनडाँडा, सारथान, कोखे, भडारी थर, पूर्णगाउँ, दमैथर, टिमुरे, आङ्वाङ्, लाम्तुन, सिठेनी, गानावाङ्, मल्कवाङ्, कोटपरी, कोल्यारी

वडा नं. ५ : काउले, जोरकाफल, वनपाखे, बान्द्रे, घोरेढुङ्गा, चनौटे, पन्तथर, घैडाँडा, ठूलास्वारा, उच्चैथर, छहरी माभुवारी, चिप्लेटी, एकपाटे, देउराली, छापस्वारा, दुक्तान, चापाखाल्टा, लामे, घन्तरी

वडा नं. ६ : घन्तरी, सिस्नेरी, रुपेस्वाँरा, धोडेनी, पातल, घण्टे, दाद्रा, डाँडाकटेरी, कँडेनी

२.२ भौगोलिक स्वरूप (भू-बनावट, भिरालोपन, मैदान, आदि)

यस गाउँपालिकामा समावेश भएका साविकका भोक्सिङ् गाविसका ८ वडा, फलामखानी गाविसका ९ वडा र कूर्घा गाविसबाट यस गाविसमा समावेश भएका २ वटा वडाको सम्पूर्ण भू-भाग उत्तर पश्चिम फर्केर रहेको छ भने बाँकी सबै भू-भाग पूर्व दक्षिण मोहोडा भएर बसेको छ । यहाँको भू-बनोट पातलो माटोको पत्र भित्र कडा चट्टानहरू रहेर बनेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकाका अधिकांश भू-भाग पाखो पखेरा पहरा र ढुङ्गयान क्षेत्र रहेको छ । यहाँको औषत भिरालो पन ३० डिग्रि रहेको छ । अधिकांश भाग भिरालो र पाखो पखेरा भएको भएता पनि वडा नं. १ को जम्पूर र अगुवा, वडा नं. ४ को पूर्णगाउँ तथा सिम्ले क्षेत्र र वडा नं. ५ को काउले, वनपाखे काउरावोट, बान्द्रे एवं केवरे क्षेत्रमा केही समतल फाँट रहेको छ । वडा नं. १ को पात्ले खर्कमा २० हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रफलको समतल खर्क रहेको छ ।

यस गाउँपालिका भित्र कमेरे, बोके, बाउन्ने, गोरादी, पाखुरे अर्गाउदी, अंधेरीखोला वरपर र सारथान आड्वाड् क्षेत्रमा एकदमै कडा चट्टान सहितका ठाडा भिर पहराहरु रहेकाछन् ।

२.३ वन जङ्गल र बनजन्य उत्पादनको अवस्था

(क) वन जङ्गलको अवस्था:

यस गाउँपालिका क्षेत्रको अधिकांश क्षेत्र वनले ढाकिएको छ, भन्न सकिन्छ । यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४९३८ हेक्टर मध्ये १५०५.२७ हेक्टर वन जङ्गलले ढाकिएको छ । वन जङ्गलको अवस्था बारेमा तालिका २.२ मा दिइएको छ ।

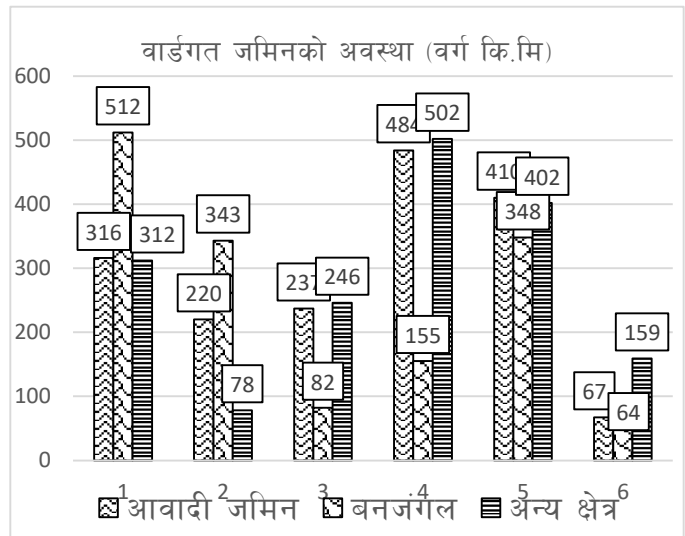
तालिका नं. २.२ वन जङ्गलको अवस्था (वर्ग किलोमिटर)

साविकका गावि स	हालको वडा	भौगोलिक क्षेत्रफल	आवादी जमिन	वन जङ्गल	अन्य क्षेत्र	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल
होश्राड्दी	१	११३९.८१	३१६	५१२	३११.८१	१८०.३८
भोक्सिड्	२	६४१.२	२२०	३४३	७८.२	१४५.०५
बालाकोट	३	५६५.२३	२३७	८२.२९	२४५.९४	४८.४८
पाखापानी	४	११४१.५४	४८४	१५५.४७	५०२.०७	११४.०५
लुङ्खुदेउराली	५	७९४.३२	२८१	२३७.५२	२७५.८	२७२.४०
कूर्घा ७ र ८	५	३६६.६९	१२९.२५	१११.३७	१२६.५	१०५.४७
फलामखानी	६	२८९.२१	६७	६३.६२	१५८.५९	२०.१५
जम्मा		४९३८	१७३४.२५	१५०५.२७	१६९८.९१	८८६

स्रोत: पर्वत जिल्ला वस्तुगत विवरण जिल्ला विकास समिति पर्वत २०५८

यस गाउँपालिका भित्र जम्मा ३२ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु रहेका छन् । यस गाउँपालिका भित्रको ८८६ हेक्टर वनजङ्गल सामुदायिक वनको रुपमा समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको छ ।

जिल्ला वन कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार उक्त गाउँपालिकामा वनजङ्गलको क्षेत्रफल १५०५.२७ हेक्टर छ । सो मध्ये ८८६ हेक्टर वनजङ्गल समुदायलाई हस्तान्तरण भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिका भित्र समुदायलाई हस्तान्तरण गर्न बाँकी वडा नं. १ को ओढारे, धौला र ल्होसे, वडा नं. १ को अर्गाउदी र ३ को बालाकोट बिचको वन र वडा नं. ४ को दुम्सीड् र ल्होंगे रहेका छन् । जिल्ला वन कार्यालयको अभिलेख अनुसार सामुदायिक वनमा नसमेटिएको वनक्षेत्र ६१९ हेक्टरभन्दा

बढी छ । माथि उल्लेखित वनक्षेत्रको क्षेत्रफल त्यति धेरै देखिँदैन । बाँकी वनक्षेत्र भनिएरको जमिन क्षेत्रमा व्यक्तिहरुको नाममा नाप नक्सा भई लालपूर्जा निस्केको वा लालपूर्जा रोकिएको क्षेत्र पनि समावेश हुन

सकछ । तर यस बारेमा जिल्ला वन कार्यालयसँग कुनै अधिकारी अभिलेख उपलब्ध नभएको जानकारी जिल्ला वन अधिकृत श्री कृष्ण प्रसाद ढकालले दिनुभयो ।

(ख) काष्ठजन्य वनपैदावरको अवस्था

यस गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न प्रजातिका काष्ठजन्य वनपैदावरहरु रहेका छन् । यस गाउँपालिका भित्र मूल्यवान प्रजातिका रुखहरु कम छन् । धेरै जसो वन क्षेत्रमा स्थानीय भाषामा कुकाठ भनिने जातका रुखहरु रहेका छन् । सबै प्रजातिको रुख मानवोपयोगी नै हुन्छन् । यहाँको वनमा भएको काठजन्य वनपैदावरको मौज्जातको अवस्था तालिका नं. २.३ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. २.३ वनपैदावरको सञ्चितिको अवस्था (घनफिट)

क्र.सं	प्रजातिको स्थानीय नाम	परिमाण	क्र.सं	प्रजातिको स्थानीय नाम	परिमाण
१	साल	५७४९.९२	६	सल्ला	५५२७६.६
२	चिलाउने	१२६३५४.९	७	खर्सू	७११६
३	कटुस	१३०२७.२२	८	उत्तिस	२९१६२
४	चाँप	२०३०	९	अन्य	४०६९०
५	मौवा	६५६५१		कुल जम्मा	३६७०९२.९५

स्रोत: जि.व.का. पर्वत सामुदायिक वनहरुको वार्षिक अनुगमन प्रतिवेदन २०७४,

तालिका नं. २.३ मा हाल यस गाउँपालिका भित्र रहेका सबै प्रकारका बोट विरुवाहरुको हिसाब गरेर निकालिएको तथ्याङ्क हो । वनमा भएको मौज्जातबाट वन नबिग्रने र वातावरणलाई नकारात्मक असर नपार्ने गरी उत्पादन लिन सकिन्छ । जिल्ला वन कार्यालयले सबै सामुदायिक वनहरुमा पाइने प्रजाति अनुसार वार्षिक काष्ठजन्य पैदावरको उत्पादन, त्यहाँबाट वनक्षेत्रलाई प्रतिकूल असर नपर्ने गरी कटानी गर्न सकिने परिमाण र उपभोक्ताहरुले उपभोग गरेको वन पैदावरको आंकडा प्रकासन गर्ने गर्छ । जिल्ला वन कार्यालयबाट प्रकासित दस्तावेजको आधारमा यस गाउँपालिका भित्रको काष्ठजन्य वन पैदावरको उत्पादन, सुरक्षित रूपमा कटानी गर्न सकिने परिमाण र हाल उपयोग गरी रहेको अवस्था सम्बन्धि विवरण तालिका नं. २.४ मा रहेको छ ।

तालिका नं. २.४ प्रजातिगत वार्षिक स्वीकार्य कटान क्षमता र हाल उपयोगको अवस्था

सि. नं.	प्रजातिको स्थानीय नाम	इकाइ	कटान क्षमता	उपयोग	थप उपयोग गर्न सकिने
१	साल	क्यूबिक फिट	४१६९	४००	३७६९
२	चिलाउने	क्यूबिक फिट	१४५६	२०	१४३६
३	कटुस	क्यूबिक फिट	१७३.९५	०	१७३.९५
४	चाँप	क्यूबिक फिट	६	०	६
५	मौवा	क्यूबिक फिट	२००२	२०	१९८२
६	सल्ला	क्यूबिक फिट	१०३०.३३	०	१०३०.३३
७	खर्सू	क्यूबिक फिट	२६.००	०	२६.००
८	उत्तिस	क्यूबिक फिट	२०३४.२६	०	२०३४.२६

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

९	अन्य	क्यूबिक फिट	११४०	२५	१११५
कुल जम्मा			१२०६५.८	३५५७.६१	८५०५.९५
	दाउरा	भारी		२६९२	
	पत्कर	भारी		२९९९	

स्रोत: जि.व.का. पर्वत सामुदायिक बनहरुको वार्षिक अनुगमन प्रतिवेदन २०७४,

(ग) गैरकाष्ठ बनपैदावरको अवस्था:

यो गाउँपालिकामा भौगोलिक विविधता भएकोले ४४ प्रजातिका औषधिजन्य तथा बास्नादार बनस्पतिहरु पाइन्छन् । ती बनस्पतिहरुको उपलब्धताको अवस्था तालिका नं.२.५ मा रहेको छ ।

तालिका नं. २.५ गैरकाष्ठ बनपैदावर सम्बन्धि विवरण

सि. नं.	प्रकार	बनस्पतिको नाम		उपयोग हुने भाग	उपयोग
		स्थानीय	वैज्ञानिक नाम		
१	रुख	लालीगुरांस	Rhododendron arboreum	पात	जोर्नीको दुखाइ र क्यान्सर
२	जडिबुटी	निउरो	Tectarea spp	डाँठ	जुका नासक, अम्लपित्त
३	जडिबुटी	चिराइतो	Swertia chiratia	पुरै भाग	ज्वरो तथा पेट सम्बन्धि रोग
४	जडिबुटी	पाखनवेद	Birginia Ciliata	गाँठ	पत्थरी, ज्वरो, आउँ, पखाला
५	भाडी	टीमूर	Zanthrozyllum armatum	फल, बीउ	जुका नासक, अरुची, अपच,
६	जडिबुटी	कुरीलो	Asparagus racemomus	जरा	दाँतको दुखाइ, अपच, मृगौला रोग
७	जडिबुटी	भ्याकुर	Diascoria deltoid	गाँठ	तरकारी, जुम्रा मार्न,
८	जडिबुटी	वन तरुल	Diacoria pantaphylia	गाँठ	तरकारी, जुम्रा मार्न,
९	भाडी	चुत्रो	Barberis Aristara	बोक्रा र फल	ज्वरो, कमलपित्त, कब्जियत
१०	जडिबुटी	सुनाखरी	Brachycorythis spp.	पुरै भाग	घाउ, अत्तर, सौन्दर्य समग्री
११	रुख	लप्सी	Choerospondias axilaris	फल	अचार, जाम, केण्डी
१२	भाडी	बनमारा	Lantena camera	पुरै भाग	बायो ब्रिकेट
१३	जडिबुटी	भ्याउ	Parmelia Nepalensis	पुरै विरुवा	कपाल रङ्गाउन, अत्तर, प्रिजरभेटीभ
१४	जडिबुटी	बनलसुन	Allium wallichii	जरा	तरकारी, रुघा खोकी, आउँ पखाला
१५	जडिबुटी	बोभो	Acorus calamus	गाँठ	रुघा खोकी, घाँटीको रोग, पेट दुख्दा
१६	जडिबुटी	मजिठो	Rubia manjith	जरा, पात, काण्ड	टनिक, योनी तथा पाठेघरको रोग
१७	रुख	रिठो	Sapindus mukorossi	फल	साबुन बनाउन, छारारोग, सौन्दर्य सामग्री
१८	रुख	कोइरालो	Bauhinia varaegata	फूल	अचार, गुदद्वारका रोग, आउँमासी

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

सि. नं.	प्रकार	वनस्पतिको नाम		उपयोग हुने भाग	उपयोग
		स्थानीय	वैज्ञानिक नाम		
१९	जडिबुटी	तितेपाती	Artamisia vulgaris	पुरै विरुवा	सुगन्धित तेल, जुका, किराले टोकेको, दाद, उकुच, दादुरा
२०	रुख	हाडेकाफल	Myrica esculenta	फल, बोका	पेय पदार्थ, मैन, मैनबत्ति, साबन, अरुची, आउँ पखाला
२१	रुख	अङ्गेरी	Lyonia ovalifolia	जरा, बोक्रा	हड्डी फुक्लेको, मर्केको, अपच, पखाला
२२	रुख	काउलो	Persia spp.	जरा बोक्रा	खाना बनाउन, अगरबत्ति बनाउन
२३	भाडी	असुरो	Adhatoda vasica	पात	श्वास प्रश्वास सम्बन्धि रोग
२४	रुख	सिल्टीमूर	Lindera nisiana	फल	अचार, बास्नादार मसला,पेटका रोग
२५	जडिबुटी	घिउकुमारी	Aloe vera	पुरै विरुवा	कब्जियत, टनिक, सौन्दर्य अभिवृद्धि
२६	जडिबुटी	पानी अमला	Nephrolepsis cordifolia	जरा	अपच,ज्वरो, रुघाखोकी, ज्वरो
२७	रुख	किम्बू	Marus Alba	पात,	रेशमखेती, पशुआहार,
२८	घाँस	बांस	Dendrocalamus spp.	काण्ड	तरकारी, खेलकुदका सामग्री, कागज बनाउन, टोकरा
२९	जडिबुटी	एनिउ	Pyrotia spp.	पुरै विरुवा	गहना, आउँ पखला, टाउको दुखेको
३०	भाडी	ऐसेलु	Rubus elipticus	जरा र फल	खान, आउँपखाला, घाउ, ज्वरो
३१	रुख	अमला	Phyllanthus emblica	फल	Vitamin C को मुख्य स्रोत, सौन्दर्य सामग्री,
३२	रुख	मौवा	Madhuca indica	फूल	तेल,मदीरा, साबुन, माछा मार्ने विष
३३	भाडी	सजिवन	Jatropaha curcus	बीउ	जैविक इन्धन(तेल)
३४	भाडी	सिउडी	Euphorbia spp	पात, काण्ड	श्वास प्रश्वास सम्बन्धि रोग, जुका, पाचन प्रणाली र यौन रोग
३५	जडिबुटी	तुलसी	Ocimum sactom	पात र डाँठ	बास्नादार तेल, किराले टोक्दा, पेट सम्बन्धि रोग, यौन रोग
३६	रुख	ओखर	Juglans regia	बीउ र बोक्रा	तेल, रङ् बनाउन, सर्फ बनाउन

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

सि. नं.	प्रकार	वनस्पतिको नाम		उपयोग हुने भाग	उपयोग
		स्थानीय	वैज्ञानिक नाम		
३७	जडिबुटी	मकरकाँजी	Begonia picta	डाँठ र पात	श्वास प्रश्वास तथा पेटका रोग
३८	रुख	दालचिनी	Cinnamomum zeylanicum	पात र बोक्रा	मसला
३९	जडिबुटी	पतिना	Mentha spicata	सबै भाग	अपच, दब्लाएको, वाक्वाकी, चिन्ता, टाउको दुख्ने चक्करलाग्ने
४०	भाडी	केतुकी	Agave amaricana	जरा, पात फूल	अपच, कब्जियत
४१	भाडी	कण्टकारी	Solanum xanthocarpuan	फल	खोकी, जुका, पिसाब थैलीको पत्थर
४२	जडिबुटी	लजावति	Mimasa pudica	जरा र पात	गुदद्वार र पिसाब सम्बन्धि रोग
४३		साधारण च्याउ		सबैभाग	खान, टनिक
४४	रुख	बकाइनो	Melia azadirach	फल र पात	तेल, रगत सफा गर्न, वान्ता रोक्न, पिसाब खुलाउन, पेटका रोग
४५	जडिबुटी	मरटी	Spilanthus acmella	फल	ज्वरो, दाँतको दुखाइ
४६	जडिबुटी	सुनगाभा		सबैभाग	

२.३ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरुको विवरण :

भौगोलिक तथा जनसाङ्खिक रूपले सानो भएता पनि यस गाउँपालिकामा जातीय विविधता छ । जातीय विविधता अनुसार यहाँ धार्मिक तथा सांस्कृतिक विविधता पनि कायम छ । यहाँका बासिन्दाले धार्मिक तथा जातीय परम्परा अनुसारका विभिन्न चाडपर्वहरु मनाउने गर्दछन् । ती मेला पर्व तथा चाडवाडहरुको आ आफ्नै महत्व छ । यहाँ मनाइने चाडवाड तथा मेलालाई दुई भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

(क) सामाजिक सम्बन्ध विकास गर्न: बैशाखे सक्रान्ति, चण्डिपूर्णिमा, तीज, दशैं, तिहार, ल्होसार, माघे सक्रान्ति आदी

(ख) धार्मिक उद्देश्य प्राप्तिको लागि ठूली एकादशी, बैकुण्ठे पूर्णिमा, बालाचतुर्दशी, शिवरात्री आदि ।

बिगतमा वस्तु विनिमयको अवसर जुटाउन पनि मेला जात्रा लाग्ने गर्दथ्यो तर अहिले व्यापारीक महत्वका जात्रामेला आयोजना हुदैनन् । यहाँका बासिन्दाले एक अर्काका धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वका चाड पर्वलाई पनि सम्मान गर्ने र यस्ता कार्यमा श्रद्धा पूर्वक सहभागी हुने गर्दछन् । यस गाउँपालिका भित्र मनाइने चाडपर्व, जात्रा तथा मेलाहरुको विवरण तालिका नं. २.६ अनुसार रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. २.६ गाउँपालिका क्षेत्रमा मनाइने चाड पर्व, जात्रा तथा मेलाहरुको विवरण

क्र.सं	चाडपर्व	जात्रा	मेलाहरुको नाम	मनाइने महिना	तिथ	मनाउने जातजाति
--------	---------	--------	---------------	--------------	-----	----------------

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

१	नयाँ वर्ष			बैशाख १		सबै जातजाती
२	चण्डी पूर्णिमा	गुरुङ् गाउँ	मण्डलीकोपूजा	बैसाख जेष्ठ	पूर्णिमा	गुरुङ्
३	साउने सक्रान्ति			श्रावण १		सबै जातजाती
४	जनै पूर्णिमा			श्रावण,भाद्र	पूर्णिमा	बाहुन,क्षेत्री,ठकुरी
५	तीज			भाद्र	तृतीया	सबै जातजाती
६	दशै	पैयूँकोट र अन्य कोट	दुर्गा पूजा	आश्विन	सप्तमी - दशमी	सबै जात जाती
७	दिपावली		देउसी भैलो	कार्तिक	चतुर्दशी-तृतीया	सबै जातजाती
८	ठूलो एकदशी	दुक्तान	खेलकूद	कार्तिक	एकदशी	इच्छुक व्यक्तिहरु
९	बैकुण्ठे पूर्णिमा			कार्तिक	पूर्णिमा	नेवार
१०	बालाचतुर्दशी	डाँडाखर्क,	सतीवज छर्ने	मार्ग	चतुर्दशी	इच्छुक व्यक्तिहरु
११	ल्होसार			पौष १५		गुरुङ्
१२	माघे सक्रान्ति		कन्दमूल खाने	माघ १		मगर तथा अन्य
१३	शिवरात्री	महाशिला	धुनी जगाउने		चतुर्दशी	सबै समुदाय
१४	चैते दशै	तारो हान्ने		चैत्र	अष्टमी	मगर ठकुरी

स्रोत: प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त जानकारी

२.४ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)

यो गाउँपालिका सानो भए पनि यहाँ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्वका स्थल तथा दृश्यावलोकन गर्न योग्य धेरै स्थानहरु रहेका छन् । बाइसे चौबिसे राज्य मध्येको पैयूँको राजदरवार र धुवाँकोटे र बालाकोटका तत्कालिन प्रशासनिक तथा सैनिक अखडा राखिएका स्थान, पश्चिम क्षेत्रमा प्रख्याति पाएको धुवाँकोटे फलाम उत्पादन स्थल, धनसिँहको दरवार जस्ता ऐतिहासिक र पुरातात्विक महत्वका स्थान यही गाउँपालिकामा रहेका छन् । त्यस्तै पैयूँ कालिका, महाशिला, चिसापानी देविस्थान, गोर्याङ् देवी (रुद्रादेवी)को प्राकृतिक मन्दिर, डाँडाखर्क शिवालय, लामे गुम्बा, पहारकुना गुम्बा जस्ता धार्मिक स्थल पनि यस पालिका भित्रै रहेका छन् । मनोरम दृश्यावलोकनका लागि गोर्याङ् खर्क, चिसापानी, धुवाँकोटे गढि, पुराना 'खानी दुला' पनि यस गाउँपालिकामा रहेका छन् । भोक्सिङ् देउराली, अर्गाउदी, बालाकोट, दुक्तान र लाम्तुनका गुरुङ् बस्ती, होश्राङ्दी र बालकोटका मगर बस्ती, फलामखानीका आफ्रेहरुको बस्ती तथा संस्कृती पनि पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण छन् । यस गाउँपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय महत्वका स्थानहरुको सङ्क्षिप्त विवरण तालिका नं.२.७ मा राखिएको छ ।

तालिका नं.२.७ पर्यटकीय महत्वका स्थलहरुको विवरण

क्र. सं	पर्यटकीय स्थलहरुका नाम	वडा नं	स्थानको महत्व	दैनिक औसतमा आउने पर्यटकहरुको सङ्ख्या
१	पैयूकोट	१	ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक	
२	गोर्ल्याङ् खर्क	१	हिमालय र सूर्योदयको दृश्यावलोकन	
३	रुद्रा देविको प्राकृतिक मन्दिर	१	तथा क्याम्प फायर सहितको वनभोज	
४	धनसिंहको दरवार	२	पुरातात्विक महत्व	
५	डाँडाखर्क शिवालय	२,३ र ५	धार्मिक महत्व	
६	बालाकोट दह	३	खेलकूद	
७	चिसापानी देविस्थान	५	सांस्कृतिक तथा दृश्यावलोकन	
८	दुक्तान गाउँ	५	घरवास र सांस्कृतिक मनोरंजन	
९	महाशिला	५	दृश्यावलोकन तथा धार्मिक	
१०	लाम्तुन गाउँ	४	घरवास र सांस्कृतिक मनोरंजन	
११	धुवाँकोटे गढी	४ र ६	दृश्यावलोकन एवं ऐतिहासिक	
१२	हलोगाडे	४	बिगतमा घोडा दौड प्रतियोगिता हुने स्थान	
१३	गंगाधर गुफा	५	दृश्यावलोकन	

स्रोत: प्रमुख सूचनादाताहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त जानकारी

२.५ वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धिविवरण

यस गाउँपालिका पाखो बाहुल क्षेत्र हो । पाखो पखेरा त्यो पनि अधिकांश भू-भाग भिर पहरा र भिरालो जमिनले ढाकेको छ । त्यसैले यहाँ खेतीपातीको उपयुक्त जमिन आधाभन्दा पनि कम २३३२ हेक्टर मात्र रहेको छ । कृषियोग्य जमिनको उपयोग पनि घटी रहेको देखिन्छ ।

सरकारी अभिलेखमा खेतीयोग्य जमिन जनाइएको भएता पनि यस गाउँपालिकामा रहेको खेतीयोग्य जमिनको ठूलो अंशमा हाल खेतीपाती हुने गरेको छैन । महाशिला गाउँपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार यहाँका किसानहरुले जम्मा ६४८ हेक्टर (कूल खेती योग्य जमिनको २७.९९ प्रतिशत) जमिनमामात्र खेतीपाती गरी रहेका छन् ।

स्थलगत अवलोकनमा देखिने कालोपातीले ढाकिएको खेतवारीको दृश्य र वडा वडामा गरिएको छलफलबाट निकालिएको कृषि क्षेत्रलाई नै मुख्य पेशा बनाउने परिवारहरुको घट्दो सङ्ख्याले पनि यस गाउँपालिकामा खेतीयोग्य जमिनको ठूलो खण्डमा खेतीपाती गर्न छाडिएको देखिन्छ । वर्तमानको भू-उपयोग सम्बन्धि विवरण तालिका नं. २.८ मा राखिएको छ ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तालिका नं. २.८ भू-उपयोग सम्बन्धि विवरण (हेक्टर)

वडा नं.	खेत	सिञ्चित खेत	पाखो	खेती गर्ने जमिन जम्मा	वन जङ्गल	आवास र अन्यले ढाकेको क्षेत्रफल	जम्मा क्षेत्रफल
१	५७	४.५	३५५	४१२	५१२.००	२१५.८	११३९.८१
२	२१	१	२६८	२८९	३४३.००	९.२	६४१.२
३	६०	५	२६६	३२६	८२.८९	१५६.३	५६५.२३
४	१७८	१४	४८२	६६०	१५५.४७	३२६.१	११४१.५४
५	१४६	१३	३९५	५४१	३७७.८७	२४२.१	११६१.०१
६	१८	१	८६	१०४	६३.६२	१२१.६	२८९.२१
जम्मा	४८०	३८.५	१८५२	२३३२	१५३४.८५	१०७१.१	४९३८
घरधुरी सर्वेक्षणबाट देखिएको				६४८			

स्रोत: जिल्ला तथ्याङ्क प्रोफाइल कृषि विकास कार्यालय पर्वत ०७२।७३ र जिल्ला वन कार्यालयको ...

२.६ सिञ्चित क्षेत्रफलको विवरण

पर्वत जिल्लाको सबैभन्दा कम सिञ्चित क्षेत्र भएको स्थानीय तह महाशिला गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकामा परम्परागत रुपमा निर्माण भएका स-साना कुला बाहेकका कुनै सिञ्चाई नहर वा कुलाहरु निर्माण गरिएका छैन । पर्वत जिल्लामा चालु सिञ्चाई योजनाहरुमा पनि महाशिला गाउँपालिका भित्र कुनै योजना रहेका छैनन् । परम्परागत प्रणालीबाट थप क्षेत्रफलमा सिञ्चाई सुविधा बिस्तार गर्ने संभावित क्षेत्र कम भएकोले पनि यस क्षेत्रमा सिञ्चाई योजनाहरु नभएको देखिन्छ ।

तालिका नं. २.९ सिञ्चित जमिनको विवरण

क्र.सं	विवरण	वडागत विवरण हेक्टर						जम्मा हेक्टर
		१	२	३	४	५	६	
१	सालैभर सिंचित	४.५	१	५	१४	१३	१	३८.५
२	मौसमी सिंचित	५२.५	३.५	५५	१६४	१३३	१७	४२५
कूल सिञ्चित क्षेत्रफल		५७	४.५	६०	१७८	१४६	१८	४६३.५

स्रोत : कृषि शाखा महाशिला

माथि उल्लेखित तालिकामा सबै प्रकारका सिञ्चाई प्रणालीबाट सिञ्चित भएका सम्पूर्ण क्षेत्र समेटिएको छ । कतिपय परम्परागत सिञ्चाई कुलाहरु सडक निर्माणका क्रममा क्षतीग्रस्त भई नियमित सिञ्चाई सुविधा प्राप्त हुन सकेको छैन भने कतिपय बाँधे महिना सिञ्चाई हुने खेतमा सडक निर्माणबाट क्षय भएका छन् ।

२.७ वन क्षेत्र सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिका भित्रका सबै वडामा रहेका सबै वनहरु मानवीय पहुँचमा रहेका छन् । विगतमा वनस्रोतमा मात्र आश्रित भएर जीविका चलाउने परिवारको सङ्ख्या ठूलो थियो । करिब ५० अगाडि गोर्याङ्ग खर्कमा “गोठमा आए बान्ने (बाँध्ने) थुनमा आए तान्ने (दुहुने)” प्रविधिमा आधारित (विहानै भैसी फुकाएर बनतिर लगाइदिने साँभ गोठमा बाँधेर दुहुने) भैसी पालेर जीविका चलाउने करिब २० घरधुरी थिए । तर अहिले कहीं कसैले पनि वनस्रोतमा आधारित पेशा गरी रहेको छैनन् । वनस्रोतबाट महाशिला गाउँपालिका-बस्तुगत विवरण २०७५..... २१

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

जीविकोपार्जनमा खासै सहयोग प्राप्त नभए पनि वनको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा समुदायको संलग्नतामा कुनै कमि आएको छैन ।

यस गाउँपालिकाको वन क्षेत्र सम्बन्धि विवरण भनेको सामुदायिक वनको विवरण नै हो । यस गाउँपालिकाका सबै घर परिवार कुनै न कुनै वन समूहमा आवद्ध छन् । कतिपय परिवार दुई वा दुईभन्दा बढी समूहमा पनि आवद्ध रहेका छन् । कतिपय सामुदायिक वनहरु समान उपभोक्ता रहेका एकभन्दा बढी सामुदायिक वन पनि रहेको पाइन्छ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र जम्मा ३२ वटा सामुदायिक वन समूहहरु रहेका छन् । ती समूहहरुको विवरण तालिका नं.२.१० मा दिइएको छ ।

तालिका नं. २.१० वन क्षेत्र सम्बन्धि विवरण

वडा नं.	समूह			सामुदायिक वनको क्षेत्रफल हेक्टर	जम्मा जनसङ्ख्या	उपभोक्ताहरुको सामाजिक सम्पन्नता स्तरीकरण					भ वन भएका समूह	बैङ्कमा खाता भएका समूह	उपभोक्ता घरधुरी जम्मा
	सक्रिय	मध्यम	जम्मा			क	ख	ग	घ	जम्मा			
१	३	३	६	१८०	३०६३	२८	१२१	१५४	१५८	४६१	१	५	४६१
२	०	४	४	१४५.०५	१८००	४८	५९	९०	८७	२८४	०	४	२८४
३	०	२	२	४८.५	२२१९	३६	१०६	९४	९६	३३२	०	२	३३२
४	०	६	६	११४	४९७९	१०३	१७२	२११	२५९	७४५	१	६	७४५
५	०	११	११	३७८	७७७५	२४३	३५५	३९०	३३१	१३१९	१	१०	१३१९
६	०	३	३	२०.२	२४१७	१०	३७	१५५	११३	३१५	०	१	३१५
जम्मा	३	२९	३२	८८५.७५	२११७८	४६८	८५०	१०९४	१०४४	३४५६	३	२८	३४५६

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय ०७४

महाशिला गाउँपालिकाका सामुदायिक वन समूहहरु मध्ये १० प्रतिशत जतिमात्र सक्रिय रहेका छन् । त्यतिनै प्रतिशत समूहहरुले आफ्नो भ वन पनि बनाएका छन् भने ९० प्रतिशतभन्दा बढी समूहहरुले आफ्नो कारोबार गर्न बैङ्कमा खाता खोलेका छन् । सामुदायिक वन समूहका उपभोक्ताहरुको सङ्ख्या यस पालिका भित्रका घर परिवार २०९४ को १६५% देखिन्छ ।

तालिका नं.२.११ वनको प्रकारहरु

विवरण	सङ्ख्या	क्षेत्रफल हेक्टरमा	प्रतिशत	कैफियत
सामुदायिक वन	३२	८८६		
नीजि वन	२			
जम्मा	३४			

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय ०७४

२.८ प्राकृतिक स्रोत (खानी, खनिज आदी)

बाइसे चौबिसे राज्यकालमा पैयू राज्य फलाम उत्पादनमा प्रख्यात थियो । नेपालको एकीकरण पछि नेपाल सरकारले यहाँको फलामखानीलाई वर्षको १२०० धानी फलाम नै तिरोको रुपमा बुझाउने सर्तमा महाशिला गाउँपालिका-बस्तुगत विवरण २०७५..... २२

आफ्रेहरुलाई खानी खन्न अनुमति दिइएको थियो । हालको महाशिला ५ को बाहुन घन्तरी गाउँ माथि रहेको धाउखानीको दुलोबाट पैयू राज्यको फलाम निकालिन्थ्यो । कामी घन्तरी गाउँको माथि रहेका धाउखानीबाट सतौँको लागि फलाम निकालिन्थ्यो । सतौँ राज्यको धाउ निकाल्न तल भर्नु पर्ने सुरुइ रहेको पुराना आफ्रेहरुले बताउथे । धाउखानीबाट निकालिएको धाउ पगाल्ने ठाउँलाई आफ्रे भनिन्थ्यो भने आफ्रेमा काम गर्नेलाई आफ्रे भनिन्थ्यो । सतौँ राज्य अन्तरगतका आफ्रेहरुको बस्ती हालको वडा नं ६ थियो र आफ्रे हलोगाडे (फलामखानी आधारभूत विद्यालाई क्षेत्र) थियो । पैयू राज्य अन्तरगतको फलामखानीबाट निकालिएको धाउ हाल धुवाँकोट महाशिला बहुमुखी क्याम्पस नजिकको भेडीखोरको आफ्रेमा धाउ पगाल्ने गरिन्थ्यो । भेडीखोरमा धाउ गाल्नेहरुको बस्ती आहाले नजिक छ र अहिले पनि कसै कसैले सो ठाउँलाई आफ्रेथर पनि भनेर भन्ने गर्छन् । आफ्रे भएका स्थानमा अहिले पनि फलाम गाल्दा निस्केको कीट भेटिन्छ ।

हाल विश्वकर्मा लेख्ने समुदायले पहिले कामी वा सुनार लेख्ने गर्दथे । सुन चाँदीको काम गर्नेले सुनार लेख्ने भने फलामको काम गर्नेले कामी लेख्ने गर्दथे । कामी भित्र पनि कामको प्रकृति अनुसार दूइ समूह थियो । धाउ भिकेर आफ्रेमा राखेर फलाम निकाल्ने आफ्रे । तयारी फलामबाट कृषि औजार तथा भाडाकुंडा बनाउने आरने । अहिले पनि लामे आहालेका कामीहरुले आफूलाई आरने भनेर चिनाउँछन् । आरनेहरुले फलामको भाडाकुंडा बनाउनुका अतिरिक्त केहीमात्रामा खेतीपाती पनि गर्ने हुनाले आरनेहरुसँग अहिले पनि केही न केही खेती लगाउने जमिन छ । तर आफ्रेहरु विशुद्ध फलामको धाउ निकाल्ने र गाल्ने अनि फलाम नै बेच्न हिड्ने हुनाले उनीहरुले खेती पातीको काम गर्न सक्दैनथे । अहिले पनि आरनेहरुसँगभन्दा आफ्रेहरुसँग जग्गाको स्वामित्व कम रहेको देखिन्छ ।

नेपाल एकीकरण पछि धुवाँकोटे फलामको नामले चिनिने यहाँको फलाम निकाल्न जाँदा खानीमा पुरिएर मान्छे मर्ने क्रम बढेको, फलाम गाल्न चाहिने गोल बनाउने काठ काट्ने वन मासिएको र सरकारलाई तिर्नु पर्ने तिरो (कर) पनि धेरै (१२०० धानी) भएकोले आफ्रेहरुले खानी खन्न बन्द गरेको भन्ने बुढापाकाहरु कताकति अब्गै भेटिन्छन् ।

त्यसै गरी पैयूराज्य अन्तरगत भोक्सिङ्मा तामाखानी निकालिने गरिन्थ्यो । त्यसैले भोक्सिङ्लाई पहिले पहिले भोक्सिङ्खानी भनेर लेखिन्थ्यो । महेन्द्रोदय माध्यामिक विद्यालय स्थापना गर्दाको ठेगानामा “भोक्सिङ्खानी खाली डाँडा” लेखिएको थियो । लामोछानेथर मुनीको कुवालाई खानी कुवा भनिन्छ । त्यही ठाउँबाट तामाको धाउ निकालिन्थ्यो भनिन्छ । यसरी हेर्दा भोक्सिङ्को तामा खानी फलामखानी बन्द हुनुभन्दा धेरै पहिले नै बन्द भई सकेको बुझिन्छ ।

तामा र फलाम बाहेक यस गाउँपालिका भित्र निकै धेरै ठाउँमा स्लेट ढुङ्गाका खानीहरु पनि प्रशस्त थिए । आजभन्दा ४५ वर्ष पहिले यस क्षेत्रका हुने खाने सबैका घर ढुङ्गाले छाएका हुन्थे । ती छाउने ढुङ्गाहरु वडा नं. २ को छरछरे र वडानं. ५ को खाडीमा निकै हलुङ्गा (पातला) र चाक्ला निकाल्न सकिन्थ्यो । सिद्धार्थ राजमार्थ निर्माण पश्चात् वालिङ् तथा स्याङ्जामा पातला र सस्ता जस्तापाता पाइन थाले पछि ढुङ्गाले छाउने घर बनाउने प्रचलन घट्दै गएकोले ती खानीहरु पनि करिब ३० वर्ष पहिले देखि बन्द भए सरह रहेका छन् ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

हाल यस गाउँपालिका क्षेत्रमा पनि सिमेन्ट प्रयोग गरी घर बनाउने प्रचलन बढेको छ । सिमेन्टको प्रयोग गरी संरचना निर्माण गर्दा बालुवा र गिट्टी आवश्यक पर्छ । यस गाउँपालिकाको वडा नं.१, २ र ४ का विभिन्न स्थानमा गिट्टी ढुङ्गा र बालुवा खनेर उपयोग गर्न थालिएको छ ।

खण्ड तीन

३. जनसाङ्ख्यिक विवरण

३.१ जनसङ्ख्या वितरणको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०५८ मा यस गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या ११,२८७ भएकोमा २०६८ मा घटेर ९७५८ भएको देखिन्छ। गाउँपालिकाले २०७४ मा घरधुरी सर्वेक्षण गर्दा यस गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या ११७४० रहेको देखिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना ०६८ मा भन्दा २०७४ को जनसङ्ख्या १९८२ जना अर्थात् २०% ले बृद्धि भएको देखिन्छ। तर घरधुरी सर्वेक्षणमा विदेश गएका व्यक्तिहरू (१०८३ जना) र अध्ययन र अन्य कामले गाउँपालिका बाहिर गएका व्यक्तिहरूसमेत गणना गरिएकोले २०६८ को जनसङ्ख्यामाभन्दा अहिलेको जनसङ्ख्या बढेको देखिन्छ।

यस गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या विगत २० साल देखि घट्दो अवस्थामा रहेको छ। यस क्षेत्रबाट प्रतिवर्ष दर्जनौं घर परिवार बसाइसराइ गरेर बजार वा तराइ क्षेत्रमा जाने कार्य दिन प्रतिदिन बढी रहेको देखिन्छ। यस गाउँपालिकाबाट आ.व.०७३/०७४ मा जम्मा ६८ परिवारले बसाइ सराइको घटना दर्ता गराएका छन् भने आ.व.०७४/७५ मा ७५ परिवारले बसाइ सराइको घटना दर्ता गराएको अभिलेख छ।

महाशिला गाउँपालिकाले घर घर गएर तथ्याङ्क अनुसार राष्ट्रिय जनगणना २०६८ कोभन्दा १९८२ जना बढी रहेको देखिन्छ। जनगणना गर्दा गणना गर्दाको बखत जो जहाँ छ त्यहीबाट उसको गणना हुन्छ तर घर धुरी सर्वेक्षण गर्दा सर्वेक्षण गर्दाको बखत घर नभए पनि घरमा आइजाइ भईरहने सबैको गणना गर्ने गरिन्छ। त्यसैले भट्ट हेर्दा ०६८ माभन्दा यहाँको जनसङ्ख्या बढेको देखिएता पनि यथार्थ त्यस्तो रहेको छैन। २०६८ को जनगणना गर्दा करिब १५ प्रतिशत जनसङ्ख्या रोजगारी वा अन्य कारणले घर बाहिर गएको देखिन्छ। यस पटकको घरधुरी सर्वेक्षणमा पनि १०५१ जना व्यक्ति रोजगारीकोलागि विदेश गएको देखिन्छ। सर्वेक्षणबाट देखिएको जनसङ्ख्यामा घर बाहिर रहेको जनसङ्ख्या घटाउने हो भने हाल महाशिलामा २०६८ को राष्ट्रिय जनगणनामाभन्दा पनि कम व्यक्तिहरू बसोबास गरेको देखिन्छ।

३.२ वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसङ्ख्याको विवरण

यस गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्नेहरूको सङ्ख्या विगत केही वर्ष देखि तिब्र रूपमा घट्दै गएको देखिन्छ। हाल यस गाउँपालिकाभित्र बसोबास गरी रहेका परिवार र तीनीहरूको विवरण तालिका नं. ३.१ मा रहेको छ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तालिका नं.३.१ वडागत घरधुरी तथा जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	क्षेत्रफल वर्ग KM	घर परिवार सङ्ख्या			जनसङ्ख्या									जन घनत्व	
					२०५८			२०६८			२०७४				
		०५८	०६८	०७४	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	०६८	०७४
१	११.३९	३५०	३३१	२९२	११२१	९२१	२०४२	८९२	७०७	१५९९	९६३	१०१६	१९७९	१४०.२८	१६८.३६
२	६.४१	२३१	१९४	१६२	६२६	५७५	१२०१	४८४	४०७	८९१	५२३	५४८	१०७१	१३८.९६	१६७.०३
३	५.६५	२८९	२७२	२६८	८२६	७०४	१५३०	७०२	६११	१३१३	७३६	८२४	१५६०	२३२.२९	२७५.९९
४	११.४१	५४७	५६१	५१५	१५२१	१३२२	२८४३	१३५१	१०४०	२३९१	१२५४	१४८१	२७३५	२०९.४५	१७५.११
५	११.६१	४७७	६५९	६२६	१४२६	१२२५	२६५१	१४३८	१२१९	२६४७	१४९३	१७८३	३२७६	२२७.९८	२८२.१६
कूर्पा ७ र		०			०	०									
६	२.८९		२१२	२३१	५४२	४७८	१०२०	५०९	४०८	९१७	५४८	५७१	१११९	३१७.०७	३८६.९२
	४९.३८		२२२९	२०९४	६०६२	५२२५	११२८७	५३७६	४३९२	९७५८	५५१७	६२२३	११७४०		

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ तथा महाशिला गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७४

३.३ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको जनसङ्ख्यामा सङ्ख्यात्मक हिसावले बृद्धि भएको देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणनामा महिलाको जनसङ्ख्या प्रतिशत बढी देखिन्छ । तर घरधुरी सर्वेक्षणमा अध्ययन वा कामकोलागि घर बाहिर गएका पुरुषहरूको समेत गणना गर्दा महिलाभन्दा पुरुषको सङ्ख्या बढी देखिन्छ । उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्याको वितरण तालिका नं. ३.२ अनुसार रहेको छ ।

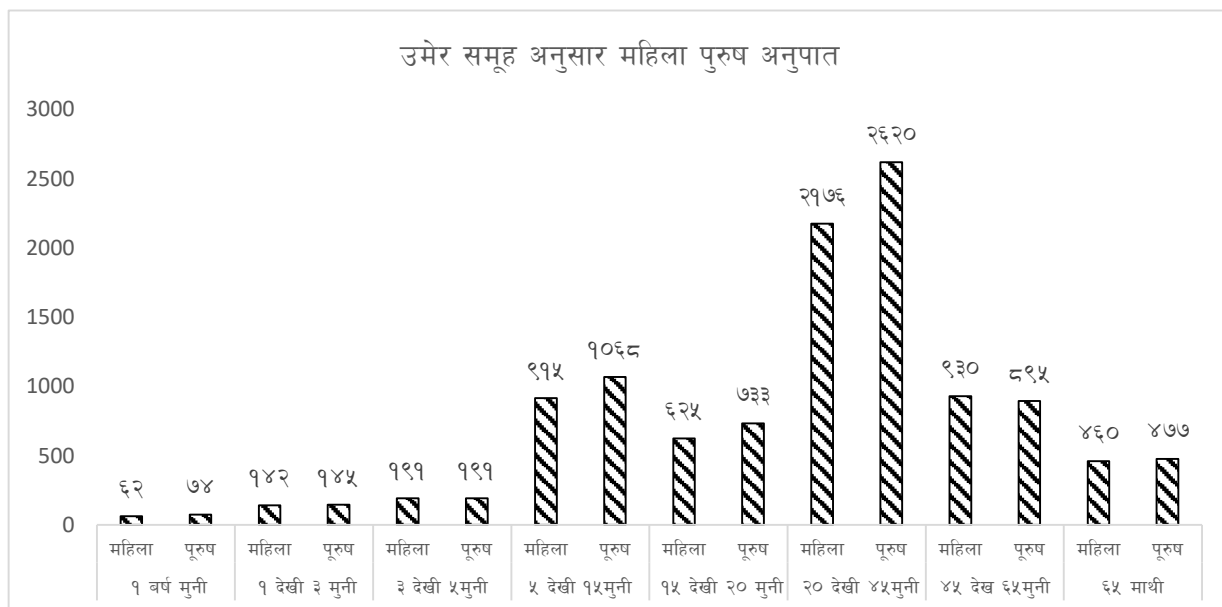
तालिका नं.३.२ उमेरगत जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	जनसांख्यिक विवरण																		
	उमेर समूह																जम्मा		
	१ वर्ष मुनी		१ देखि ३ मुनी		३ देखि ५ मुनी		५ देखि १५ मुनी		१५ देखि २० मुनी		२० देखि ४५ मुनी		४५ देखि ६५ मुनी		६५ माथि				
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा
१	१०	१७	३२	३१	३६	३२	१८३	१७३	१०१	१४१	३८२	४०९	१४६	१४२	७३	७१	९६३	१०१६	१९७९
२	७	७	९	१५	१९	१२	९४	१०४	४८	४७	२०५	२४१	८४	७२	५७	५०	५२३	५४८	१०७१
३	५	७	२०	२७	२२	२९	१२४	१५४	७८	८८	२९७	३३८	१२०	१२०	७०	६१	७३६	८२४	१५६०
४	१३	१३	३२	२७	४०	४१	१९४	२४७	१६१	१६३	४८६	६५८	२३४	२१६	९४	११६	१२५४	१४८१	२७३५
५	१७	२०	२०	३४	४९	४३	२१६	२९९	१८७	२१५	५९४	७३९	२६९	२७६	१२५	१३७	१४९३	१७८३	३२७६
६	१०	१०	२९	११	२५	३४	१०४	९१	५०	७९	२१२	२३५	७७	६९	४१	४२	५४८	५७१	१११९
जम्मा	६२	७४	१४२	१४५	१९१	१९१	९१५	१०६८	६२५	७३३	२१७६	२६२०	९३०	८९५	४६०	४७७	५५१७	६२२३	११७४०
%	४२.५	५७.५	४९.५	५०.५	५०	५०	४६.१	५३.९	४६	५४	४५.४	५४.६	५०.९	४९.१	४९.१	५०.९	४७	५३	

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७४

यस गाउँपालिकाको जनसङ्ख्यामा लैंगिक अनुपात हेर्दा राष्ट्रिय औसतभन्दा फरक अवस्था देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०५८ अनुसार यस गाउँपालिकामा ५३.७ प्रतिशत महिला रहेकोमा ०६८ मा सो बढेर ०६८ मा ५५ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ, तर गाउँपालिकाले घरधुरी सर्वेक्षणमा महिलाको सङ्ख्या ४७ प्रतिशत मात्र रहेको देखिन्छ । राष्ट्रिय जन गणनामा घरमा भएका व्यक्तिकोमात्र विवरण सङ्कलन हुने तर गाउँपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षणमा घर बाहिर भएका व्यक्तिहरूको पनि गणना गरीदा यस्तो फरक आएको हो । यस गाउँपालिकाबाट रोजगारीकोलागि नेपाल बाहिर जानेको सङ्ख्या १०८३ रहेको छ । यसमा एक हजारभन्दा बढी पुरुष नै रहेको अनुमान गरिन्छ । वैदेशिक रोजगारीमा जाने मध्ये ९० प्रतिशतभन्दा बढी पुरुष नै रहेका छन् । महिलाकोभन्दा पुरुषको सङ्ख्या सबै उमेर समूहमा बढी रहेको छ । महिला पुरुष बिचको भिन्नता सबैभन्दा बढी २० देखि ४५ वर्ष उमेर समूहमा रहेको छ । यस हिसावले यस गाउँपालिकामा पुरुषको तुलनामा महिलाको सङ्ख्या कम देखिन्छ ।

चित्र नं. ३.१ उमेर समूह अनुसारको महिला पुरुषको अनुपात

३.४ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण

यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसङ्ख्या मध्ये काम गर्ने उमेर समूह (१५ देखि ६४ वर्ष उमेर समूह) बढी (६८.२७ प्रतिशत) रहेको छ। काम गर्ने समूह पछि १५ वर्ष मुनिको बालिका (२३.६२ प्रतिशत) रहेका छन्। यस गाउँपालिकाको आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण तालिका नं.३.३ मा रहेको छ।

तालिका नं.३.३ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
० देखि १५ वर्ष मुनि	१४८८	१२८५	२७७३	२३.६२
१५ देखि ६४	४२७७	३७३८	८०१५	६८.२७
६५ भन्दा माथि	४९३	४५९	९५२	८.११
जम्मा	६२५८	५४८२	११७४०	१००

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका घरधुरी सर्वेक्षण २०७४

जनसङ्ख्यामा रहेको महिला पुरुष बीचको अन्तर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्यामा पनि यथावत रहेको देखिन्छ।

३.५ मातृभाषाको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

यस गाउँपालिकामा मातृ भाषाको रूपमा नेपाली, गुरुङ्ग, मगर र नेवारी भाषा रहेका छन्। गुरुङ्ग समुदायका प्रायः जसोले आफ्नो मातृभाषामा संवाद गर्ने गरेको भेटिन्छ तर कतिपय मगरहरु आफ्नो मातृभाषा (मगर भाषा)मा संवाद गर्न असमर्थ देखिन्छन्। त्यसै गरी नेवारी भाषा बोल्नेहरुको सङ्ख्या एकदमै न्यून रहेकोले यसको प्रयोग पनि सीमित हुँदै गएको देखिन्छ। आफ्नो मातृभाषा नेपाली नभए पनि यहाँका

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

सबैजसो व्यक्तिले नेपाली भाषामा सम्वाद गर्न सक्ने रहेकाले यस गाउँपालिकाको सम्पर्क भाषा नेपाली रहेको छ । मातृभाषाको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण तालिका नं. ३.४ मा रहेको छ ।

तालिका नं.३.४ भाषाको आधारमा परिवार विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	वडागत परिवार सङ्ख्या						जम्मा	प्रतिशत
		१	२	३	४	५	६		
१	नेपाली	१६७	९९	१३७	४४०	५७१	२१८	१६३२	७७.९२
२	गुरुङ्	३६	५३	८१	६२	४८	६	२८६	१३.६७
३	मगर	८९	१०	४९	१३	१	७	१६९	८.०८
४	नेवारी	०	०	१	०	६	०	७	०.३३
		२९२	१६२	२६८	५१५	६३१	२३१	२०९४	१००

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका घरघुरी सर्वेक्षण २०७४

३.६ धर्मको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

यस गाउँपालिकाको ८६.३३ प्रतिशत घर परिवार हिन्दू धर्म मान्ने र त्यस पछि १३.६७ प्रतिशत परिवार बौद्ध धर्म मान्ने रहेको अभिलेखबाट भेटिन्छ । त्यस बाहेक फाट्ट फुट्ट रुपमा क्रिस्चियन रहेको भेटिन्छ । धर्मको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण तालिका नं.३.५ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं.३.५ धर्मको आधारमा परिवारको विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	वडागत परिवार सङ्ख्या						जम्मा	प्रतिशत
		१	२	३	४	५	६		
१	हिन्दु	२५६	१०९	१८७	४५३	५७८	२२५	१८०८	८६.३३
२	बौद्ध	३६	५३	८१	६२	४८	६	२८६	१३.६७
३	इस्लाम	०	०	०	०	०	०	०	
४	क्रिस्चियन	०	०	०	०	०	०	०	
	जम्मा	२९२	१६२	२६८	५१५	६२६	२३१	२०९४	१००

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका घरघुरी सर्वेक्षण २०७४

३.७ जातीयताको आधारमा परिवारको विवरण

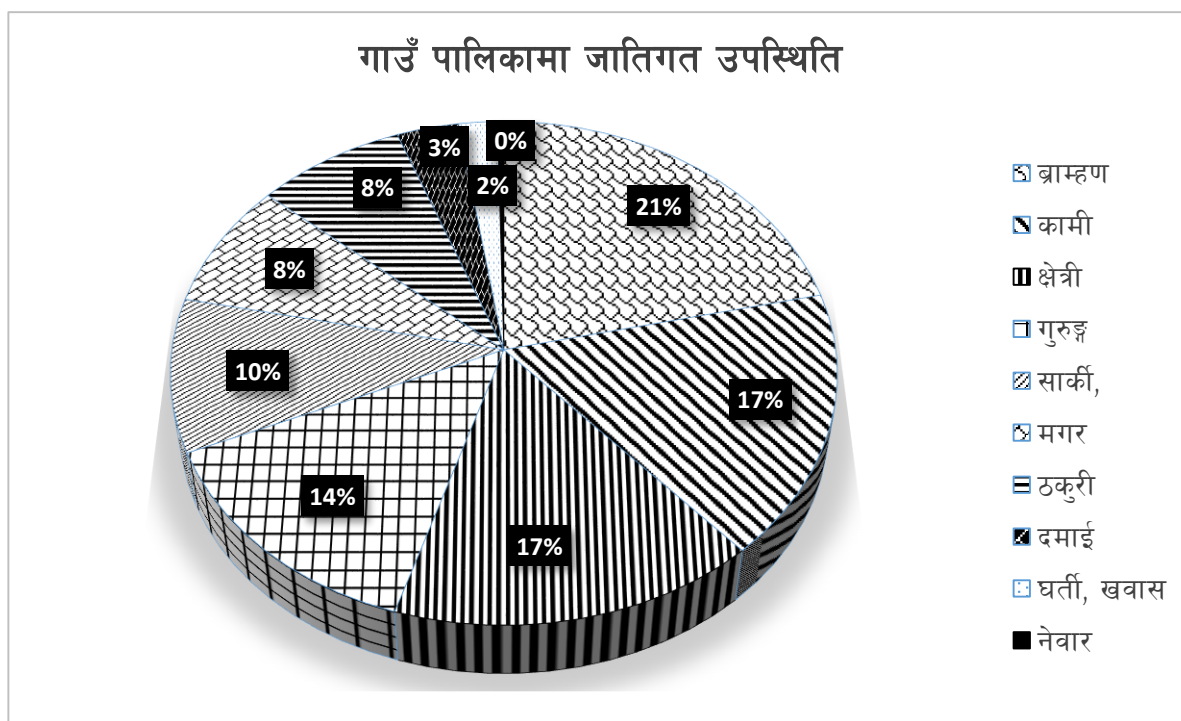
यस गाउँपालिका पनि जातीय विविधता युक्त रहेको छ । यस गाउँपालिकामा सबैभन्दा धेरै ब्राम्हण समुदाय (२१.४१ प्रतिशत) र त्यस पछि कामी समुदाय (१६.९७ प्रतिशत) रहेको छ । यस गाउँपालिकामा सबैभन्दा सानो सङ्ख्यामा रहेको समुदाय नेवार हो । बिगतमा लुङ्खु देउराली भन्ज्याङ्लाई व्यापारीक केन्द्रको रुपमा विकास गर्न निर्णायक भूमिका खेलेको नेवार समुदायका जम्मा ६ परिवार रहेका छन् । यहाँका बासिन्दाहरुको जातीयगत विवरण तालिका नं. ३.६ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ३.६ जातिका आधारमा परिवारको विवरण

क्र.स	जातीयता	वडा अनुसारको परिवार सङ्ख्या						जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	सङ्ख्या	%
१	ब्राम्हण	६४	२३	३१	४३	२८६	१	४४९	२१.४१
२	कामी	४३	२७	६	३६	७४	१६९	३५५	१६.९७
३	क्षेत्री	६	१५	३३	२११	३८	४२	३४५	१६.४४
४	गुरुङ्	३६	५३	८१	६३	४८	६	२८६	१३.६७
५	सार्की,	१८	१०	५७	६२	५४	४	२०५	९.८
६	मगर	८९	१०	४९	१३	१	७	१६९	८.०८
७	ठकुरी	१५	१८	०	५७	७६		१६६	७.९३५
८	दमाई	४	४	१०	२७	२४		६९	३.३
९	घर्ती, खवास	१७	२	०	३	१९	२	४३	२.०५५
१०	नेवार	०	०	१	०	६	०	७	०.३४
	जम्मा	२९२	१६२	२६८	५१५	६२६	२३१	२०९४	

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका घरघुरी सर्वेक्षण २०७४

चित्र नं. ३.२ महाशिला गाउँपालिकामा जातिगत उपस्थिति

३.८ लिङ्गको आधारमा घरमूलीको विवरण

यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने समुदाय मध्ये गुरुङ् र मगर समुदायमा निर्णय प्रक्रियामा महिलाहरूको भूमिका सम्मानजनक हुने गर्छ। महिला घरमूलीको विवरण तालिका नं. ३.७ अनुसार रहेको छ।

तालिका नं. ३.७ लिङ्गको आधारमा घरमुलीको विवरण

लिङ्ग	वडा अनुसार घरमुलीको सङ्ख्या						जम्मा	
	१	२	३	४	५	६	सङ्ख्या	%
पुरुष	२१८	१३०	१७३	३४७	४६५	१४४	१४७५	७०.४३
महिला	७४	३२	९५	१६८	१६१	८७	६१७	२९.५७
	२९२	१६२	२६८	५१५	६२६	२३१	२०९४	१००

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

विगतको सामाजिक परिवेशमा गैर जनजातिहरुमा महिला घरमूली हुने भनेको घरमा वयस्क पुरुष जिवित नभएमा बाध्यतावसमात्र महिला घरमूली हुने गरेको पाइन्छ । तर हाल गैर जनजाति समुदायमा पनि महिलाहरु शिक्षित हुदै गएका र पुरुषहरु रोजगारकोलागि घरबाहिर रहनु पर्ने भएकोले महिलाहरुले नै घरव्यवहार चलाएर बसेको पाइन्छ । तर सामाजिक ले घर वेवहार चलाउने गरेको पाइन्छ । तर समुदायमा घरमूली भनेर चिनाउनु पर्दा पुरुषलाई नै देखाउने प्रचलनले महिला घरमूली भएको सङ्ख्या कम देखिएको हो ।

३.९ अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्याको विवरण

तालिका नं. ३.८ अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्या

वडा	जम्मा अपाङ्गता सङ्ख्या			अपाङ्गताका आधारमा जनसङ्ख्या							
				पुर्ण अशक्त अपाङ्गता (रातो रंगको)		अति अशक्त अपाङ्गता परिचय पत्र (निलोरंगको)		मध्यम अपाङ्गता (पहेलो रंगको)		सामान्य अपाङ्गता (सेतो रंगको)	
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	१०	२४	३४		२	४	६				
२	३	१५	१८		२	२	३				
३	९	८	१७	१		२	३				
४	२०	३२	५२	१	२	२	५	६	४	१३	२२
५	८	३०	३८	०	१	८	६	३	८	१	७
६	६	१२	१८	१	१	१	३				
जम्मा	५६	१२१	१७७								

स्रोत :सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख

३.१० अपाङ्गता परिचय पत्र लिएका बालबालिकाहरुको विवरण

यस गाउँपालिकामा पनि विभिन्न प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु रहेका छन् । सम्पूर्ण अपाङ्गहरुले परिचय पत्र प्राप्त गरी सकेको देखिँदैन । परिचय पत्र प्राप्त व्यक्तिहरु मध्ये रातो र निलो रंगको परिचयपत्र पाउने व्यक्तिहरु बाहेक अन्य प्रकारका अपाङ्ग व्यक्तिहरुको विवरण प्राप्त हुन सकेन । विभिन्न वडा कार्यालयमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने अपाङ्ग बाहेक अरु अपाङ्ग बालबालिकाहरुको कुनै अभिलेख राखेको भेटिएन । वडा कार्यालयहरुमा राखिएको अपाङ्ग बालबालिकाहरुको विवरण तिनीहरुको विवरण उपलब्ध विवरण तालिका नं. ३.९ अनुसार रहेका छन् ।

तालिका नं. ३.९ अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरुको विवरण

अपाङ्गता परिचय पत्रको किसिम	परिचयपत्र लिएका बालबालिकाहरुको सङ्ख्या वडा तथा लिङ्ग अनुसार														
	१		२		३		४		५		६		जम्मा		
	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	जम्मा
पुर्ण अशक्त अपाङ्गता (रातो रंगको)		१							३	१		१	१		
अति अशक्त अपाङ्गता (निलो रंगको)						१	१								
मध्यम अपाङ्गता (पहेलो रंगको)															
सामान्य अपाङ्गता (सेतो रंगको)	३	५	३	१	३		३	७	७	७	२	८	२१	२८	४९

स्रोत : म.वा.वि.का. २०७५

३.११ छानाको प्रकारको आधारमा घरधुरी सङ्ख्या

यस गाउँपालिकाको सबैजसो भाग ग्रामिण भू-भाग भएकोले धेरै खर्चिला घर त्यति निर्माण भएको देखिँदैन । पहिले यस क्षेत्रका अलि सम्पन्न परिवारले स्लेट ढुङ्गाले छाएका र नसक्नेले खरले छाएका घर बनाउने गर्दथे, तर जस्तापाताको उपलब्धता सहज हुँदै गए पछि बनेका सबैजसो घर जस्तापाताको छाना भएका घर बनाइएको पाइन्छ । यहाँका बासिन्दाहरुको घरको छानाका आधारमा गरीएको वर्गीकरण तालिका नं ३.१० अनुसार छ ।

तालिका नं. ३.१० घरको छानाको प्रकार

वडा	घरको प्रकार तलाको (आधारमा)							जम्मा घर	स्वामित्व	
	खरको छानो			टिनको छानो					नीजि	अरुको
	१ तला	२ तला	३ तला	१ तला	२ तला	३ तला	सिमेन्टेड प्रयोग			
१	८०	०	१	१९१	९	१	३३	३१५	३१५	
२	२६	१	०	११७	१४	०	८	१६६	१६३	३
३	२१	०	१	१९५	१३	०	१३	२४३	२४१	२
४	६	०	१	३७०	४९	०	१	४२७	४२४	३
५	२२	४	०	३९६	९८	१७	५४	५९१	५९०	१
६	१७	०	०	१५९	०	०	०	१७६	१४२	३४
जम्मा	९२	५	२	१२३७	१७४	१७	७६	१९१८	१८७५	४३

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०७४ महाशिला

३.१२ स्वामित्वको आधारमा घरपरिवारको बसोबासको अवस्था

यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने ९५.५८ प्रतिशत परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गर्दछन् । केही परिवार आफ्नो घर भए पनि आफ्नो घरभन्दा बढी सुविधा भएको घर त्यसै छाडेर बसाइ

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

जानेहरुको घरको रेखदेख गर्ने गरी अरुको घरमा पनि बस्ने गर्दछन् । स्वामित्वको आधारमा परिवारहरुको बसोबासको विवरण तालिका नं. ३.११ मा राखिएको छ ।

तालिका नं. ३.११ घरको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरुको विवरण

विवरण	वडा अनुसारको परिवार सङ्ख्या						जम्मा	
	१	२	३	४	५	६	सङ्ख्या	%
आफ्नै घरमा बस्ने परिवार	२७६	१५५	२६३	५०७	५९७	२१५	२०१३	९५.५८
भाडाको घरमा बस्ने परिवार	१६	७	५	५	३०	१६	७९	३.७५
कार्यालयको भवनमा बस्ने परिवार	२	०	०	०	१२	०	१४	०.६६
जम्मा	२९४	१६२	२६८	५१२	६३९	२३१	२९०६	१००

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त

३.१३ पानी बत्तिको सुबिधा प्राप्त परिवार सम्बन्धि विवरण

महाशिला गाउँपालिकाका सबै जसो घर परिवारले पाइपबाट आएको पानी पिउने गरेको देखिन्छ । ती मध्ये १२.८२ प्रतिशतले निजी धाराबाट र अन्यले सार्वजनिक पाइपको धाराबाट पानी पिएको देखिन्छ । त्यसै गरी विद्युत उपयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या पनि ९९ प्रतिशतभन्दा बढी रहेको छ । खाने पानी र विद्युत सुबिधा पाउने परिवारहरुको विवरण तालिका नं. ३.१२ मा राखिएको छ ।

तालिका नं. ३.१२ खानेपानी र विद्युत सुबिधा उपभोग गर्ने परिवारको विवरण

वडा	आधारभूत भौतिक सुबिधा				वडा	आधारभूत भौतिक सुबिधा			
	खानेपानी सुबिधा प्राप्त घरधुरी			विद्युत उपभोक्ता		खानेपानी सुबिधा प्राप्त घरधुरी			विद्युत उपभोक्ता
	नि जि	सार्वजनिक	कुवा मूल			निजी	सार्वजनिक	कुवा मूल	
१	११३	१८०	१	२९०	४	८४	४२८	०	५०८
२	०	१६२	०	१६२	५	६५	५७९	५	६३५
३	४	२६४	०	२६८	६	२	२२९	०	२२७
	११७	५६२	१	७२०		१५१	१०४५	५	१३७०
						११७	५६२	१	
कुल जम्मा						२६८	१६०७	६	

स्रोत : महाशिला गा.पा. घरधुरी सर्वेक्षण २०७४ र विद्युत महशुल संकलकहरुसँगको अभिलेख

३.१४ इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरण

यस गाउँपालिकाका सबैजसो परिवारले इन्धनको रूपमा दाउरा प्रयोग गर्दछन् । तै पनि सजिलोकोलागि एल.पि.ग्यास र विद्युतलाई इन्धनको रूपमा प्रयोग गर्ने परिवार पनि दिन प्रतीदिन बढ्दैछन् । इन्धनको प्रयोग अनुसारका परिवारको विवरण तालिका नं. ३.१३ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. ३.१३ इन्धनको प्रयोग अनुसारका परिवारको विवरण

इन्धनको प्रकार	वडा अनुसारको परिवार सङ्ख्या	जम्मा
----------------	-----------------------------	-------

महाशिला गाउँपालिका-बस्तुगत विवरण २०७५..... ३३

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

	१	२	३	४	५	६	सङ्ख्या	%
दाउरा	२९२	१६२	२६२	४८७	६३५	२३१	२०६९	९९.००
मट्टितेल	०	०		०			०	०.००
एल.पि.ग्यास	५२	३५	१०४	१९८	२५८	५४	७०१	३३.५४
बिजुली	१०	५८	१२५	३२७	२७४	५५	८४९	४०.६२
गोवर ग्यास		१		५			६	०.२९

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.१५ बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

अपवादको रूपमा बाहेक महाशिला गाउँपालिकाको सबै घर परिवार विद्युतको पहुँच भित्रै छन् । बत्ती प्रयोगको आधारमा परिवारको विवरण तालिका नं.३.१४ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ३.१४ बत्ती प्रयोगको आधारमा परिवारको विवरण

इन्धनको प्रकार	वडा अनुसारको परिवार सङ्ख्या						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	सङ्ख्या
बिजुली	२९०	१६२	२६८	५०८	६३५	२२७	२०९०
मट्टितेल	१	०		१		४	६
सोलार	१९	१४४	८	१२२	३१	३	३२७
अन्य	१	०			४		५

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

कतिपय परिवारले बिगतमा जडान गरेको सोलार पनि सुरक्षित राखी आवश्यक पर्दा उपयोग गर्ने गरेको देखिन्छ ।

३.१६ विद्युतीय सामग्रीको उपयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरण

बढ्दो यातायात तथा संचार सुविधामा सहजै पहुँचका कारण विद्युतीय सामग्रीको प्रयोग पनि दिनानुदिन बृद्धि भई रहेको छ । संचार र यातायातका साधनको सुविधा उपभोग गर्ने परिवारको विवरण तालिका नं. ३.१५ मा रहेको छ ।

तालिका नं. ३.१५ संचार तथा यातायातको साधन सुविधाको उपभोग गर्ने परिवार

वडा	संचार माध्यम उपयोगको अवस्था				यातायातको साधन भएका परिवार				फ्रिज प्रयोग गर्ने परिवार
	टि. भि.	रेडीयो	मोवाइल	Internet भएका कार्यालय	मोटर साइकल	नीजि जीप	भाडाको जीप	ठूलो टेक्टर	
१	१३३	१५२	९९१	२	२१	१	३	२	९
२	११०	८९	५०५	१	०	०	२	०	२
३	१८१	७५	९२२	३	१३				
४	२३१	२४९	१२११	३	१५	२			११
५	३५६	२५६	१९५२	२	२२		२	१	१९

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

वडा	संचार माध्यम उपयोगको अवस्था				यातायातको साधन भएका परिवार				फ्रिज प्रयोग गर्ने परिवार
	टि. भि.	रेडीयो	मोवाइल	Internet भएका कार्यालय	मोटर साइकल	नीजि जीप	भाडाको जीप	ठूलो टेक्टर	
६	५६	८५	५८२	१	६			१	२
	१०६७	७९९	५३५६	१२	७७	३	७	४	४३

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.१७ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण

यस गाउँपालिकाका सबै वडामा खुला दिसा मुक्त घोषणा भए पनि अझै केही परिवारमा चर्पी नभएको भेटियो । चर्पीको प्रयोगको आधारमा परिवारहरूको विवरण तालिका नं. ३.१६ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ३.१६ शौचालय प्रयोगको आधारमा परिवारहरूको विवरण

वडा	शौचालय उपयोगको अवस्था					जम्मा
	चर्पी नभएका	खाल्टे चर्पी	साइफन जडान	फ्लस सहितको चर्पी	संस्थागत	
१	२	१	२८९	०	८	३००
२	५	०	१५७	०	३	१६५
३	३०	०	२३७	१	५	२७३
४	७	३०	४६१	१४	९	५२१
५	१३	४	६१०	०	११	६३८
६	३१	३	१९७	०	४	२३५
जम्मा	८८	३८	१९५१	१५	४०	२१३२
%	४.१३	१.७८	९१.५१	०.७०	१.८८	१००

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.१८ बसाई सराई सम्बन्धिविवरण

यस गाउँपालिकाबाट बसाइ गरी बाहिर जानेहरूको सङ्ख्या वर्षै पिच्छे बढी रहेको छ । कतिपय परिवार बसाइ सरी गए पनि बसाइ सरी गएको ठाउँमा अति आवश्यक नपरी बसाइ सराइको पत्र लिएर जाने गर्दैनन् । विगत २ वर्षमा भएको बसाइ सराइको अवस्था तालिका नं. ३.१७ अनुसार रहेको छ । तालिका नं. ३.१७ बसाइसराइ गर्ने परिवारहरूको विवरण

वडा नं.	आ.व.०७४/०७५						आ.व.०७३/०७४					
	गापा भित्र आएका			गापा बाहिर गएका परिवार			गापा भित्र आएका			गापा बाहिर गएका		
	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष
१				१६	२७	२७				२५	३६	३४
२				१६	३०	२७				२०	४१	३२
३				८	१४	१५				६	१८	१४
४				१४	२५	२५						

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

वडा नं.	आ.व.०७४/०७५						आ.व.०७३/०७४					
	गापा भित्र आएका			गापा बाहिर गएका परिवार			गापा भित्र आएका			गापा बाहिर गएका		
	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष	परिवार सङ्ख्या	महिला	पुरुष
५	१		१	१६	३४	३२				१३	२०	२२
६				७	१४	१२				४	६	८

स्रोत : सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख २०७५

३.१९ खाद्यान्न उपलब्धताको आधारमा खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था

आफ्नै उत्पादनबाट खाद्यान्नमा आत्मनिर्भरता आधारमा परिवारको विवरण तालिका नं.३.१८ अनुसार छ ।

तालिका नं. ३.१८ खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था

वडा	आफ्नै उत्पादनबाट खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था					कुल जम्मा
	३ महिना सम्म खान पुग्ने	४ देखि ६ महिना खान पुग्ने	७ देखि १० महिना खान पुग्ने	१० देखि १२ महिना खान पुग्ने	आफूलाई पुगेर पनि बेच्ने	
१	११८	११८	३९	१२	५	२९२
२	२७	७७	३३	२५	०	१६२
३	४५	१०२	६३	५६	२	२६८
४	२०३	२१६	५९	२९	८	५१५
५	१६०	२८४	१४५	२९	८	६२६
६	१७०	६१	०	०	०	२३१
जम्मा	७२३	८५८	३३९	१५१	२३	२०९४
प्रतिशत	३४.५३	४०.९७	१६.१९	७.२१	१.१०	१००.

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.२० स्वामित्वको प्रकारको आधारमा महिला घरमूली सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने मध्ये धेरै महिलाले घरमूलीको कार्य गरेता पनि महिलाले नाममा घर जग्गा जमिनको स्वामित्व हुने महिलाहरूको सङ्ख्या निकै कम रहेको छ । महिला घरमूली भै जिम्मेवारी सम्हाले ५६ प्रतिशतभन्दा बढी महिलाको नाममा जग्गा जमिनको कुनै स्वामित्व रहेको देखिँदैन । यसले महिलाको नाममा जग्गा जमिन राख्ने विषयमा यस पालिकाको समाज त्यति विश्वस्त छैन भन्ने दर्शाउँछ । जग्गा जमिनको स्वामित्वको आधारमा महिला घरमूली भएका परिवारहरूको विवरण तालिका ३.१९ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ३.१९ जग्गाको स्वामित्वको आधारमा महिला घरमूलीहरूको विवरण

क्र.सं	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार वडा अनुसार						जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	सङ्ख्या	%

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

१	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व भएका	२०	७	१८	८९	३७	१२	१८३	२९.५६
२	जग्गामा मात्रै स्वामित्व भएका	१२	६	०	४८	२०	२	८८	१४.२२
३	घरजग्गा दुवैमा स्वामित्व नभएका	४२	१८	७७	३४	१०४	७३	३४८	५६.२२
	जम्मा	७४	३१	९५	१७१	१६१	८७	६१९	१००.

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.२१ भू-स्वामित्व सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिकाका ९८ प्रतिशत परिवारसँग आफ्नै परिवारका सदस्यको नाममा जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा भएको जमिन रहेको छ । जग्गाको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरूको विवरण तालिका नं ३.२० मा रहेको छ ।

तालिका नं. ३.२० जग्गाको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरूको विवरण

क्र.सं	भूस्वामित्वको विवरण	घरपरिवार वडा अनुसार						जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	जम्मा	%
१	स्वामित्व भएका	१७९	१६०	२६५	५१२	६०९	२२८	१९५३	९७.९४
२	स्वामित्व नभएका	१३	२	३	३	१७	३	४१	२.०६
३	आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिएको	१२	२	१२	२६	७१	११	१३४	६.७२
४	अरुको जग्गा कमाउने	१९	२	१५	६८	८४	३४	२२२	११.१३

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.२२ परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिका कै दोस्रो ठूलो सङ्ख्यामा रहेका कामी जाति भित्र पुस्तौ देखि नाममात्रको जमिनमा निर्वाह गर्दै आएका आफ्नेहरूको सङ्ख्या पनि ठूलै रहेकोले यस गाउँपालिकाका ६० प्रतिशतभन्दा बढी परिवारसँग खेत बारी तथा खरबारी जोड्दा पनि १० रोपनी नपुग्ने जमिनको स्वामित्व रहेको छ । तर जमिन नै नहुने भूमिहीनहरूको सङ्ख्या भने १ प्रतिशत पनि छैन । परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन अनुसारका परिवारहरूको विवरण तालिका नं. ३.२१ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ३.२१ जग्गाको स्वामित्वको आधारमा परिवारहरूको विवरण

क्र.सं	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार वडा अनुसार						जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	जम्मा	%
१	२ रोपनी भन्दा कम	२१	१५	२९	७८	६१	१३९	३४३	१६.३८
२	२ देखि ५ रोपनी सम्म	६१	४०	५४	१२५	१४१	८५	५०६	२४.१६

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं	स्वामित्वको विवरण	घरपरिवार वडा अनुसार						जम्मा	
		१	२	३	४	५	६	जम्मा	%
३	६ देखि १० रोपनी सम्म	४२	२४	८२	६५	२२३	५	४४१	२१.०६
४	११ देखि २० रोपनी सम्म	७४	२८	५९	१२२	१४०		४२३	२०.२
५	२० रोपनी भन्दा माथि	९१	५३	४२	१२३	५४		३६३	१७.३४
६	जग्गा नै नभएको	३	२	२	२	७	२	१८	०.८६
	जम्मा	२९२	१६२	२६८	५१५	६२६	२३१	२०९४	१००

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.२३ सुकुम्वासीको तथ्याङ्क

यस गाउँपालिकामा जग्गा जमिननै नभएका सुकुम्वासी सङ्ख्या १८ मात्र रहेको छ । तर २ रोपनीभन्दा कम जमिन हुने वडा नं. ५ र ६ का करिब १७५ घर आफ्नेहरूको अवस्था सुकुम्वासीहरूकोभन्दा बढी दयनीय रहेको देखिन्छ । जग्गानै नभएका सुकुम्वासीहरूको विवरण तालिका नं.३.२२ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ३.२२ सुकुम्वासीहरूको विवरण

क्र. सं	लिङ्ग	वडागत सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
१	परिवार	३	२	२	२	७	२	१८
	महिला							
	पुरुष							

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.२४ घरभाडामा बस्नेहरूको विवरण

यस गाउँपालिका भित्र आफ्नो बस्ने वास नभएर अर्काको घर भाडामा लिएर बस्न बाध्य भएका परिवारको सङ्ख्या साह्रै सानो रहेको छ । बसोबासकोलागि नभए पनि व्यापार व्यवशाय गर्नको घर वहाल लिइ बस्नेहरूको विवरण तालिका नं.३. २३ रहेको छ ।

तालिका नं. ३.२३ घर भाडामा लिइ बस्नेहरूको विवरण

सि.नं.	वडा अनुसार भाडामा बस्नेहरूको विवरण						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	
१	०	०	०	०	३१	०	३१

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त सूचना २०७५

३.२५ बेरोजगारको तथ्याङ्क

तालिका नं. ३.२४ बेरोजगारहरूको विवरण

क्र.सं	लिङ्ग	वडागत सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

१	पुरुष	११०	२	१०	२१८	९६	९०	५२६
२	महिला	८६	२	१३	१८८	७४	५०	४१३
३	जम्मा	१९६	४	२३	४०६	१७०	१४०	९३९

३.२६ आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ को पञ्जीकरणको विवरण

तालिका नं. ३.२५ पंजीकरणको अवस्था

क्र.सं	विवरण	लिङ्ग	चालु आव ०७४/०७५मा वडा अनुसारको सङ्ख्या						जम्मा
			१	२	३	४	५	६	
	२०७४/०७५को जनसङ्ख्या	महिला	९६३	५२३	७३६	१२५४	१४९३	५४८	५५१७
		पुरुष	१०१६	५४८	८२४	१४८१	१७८३	५७१	६२२३
		जम्मा	१९७९	१०७१	१५६०	२७३५	३२७६	१११९	११७४०
१.	जन्म दर्ता								
१.१	५ वर्ष सम्मका बाल बालिका	महिला	२२	१०	१७	३४	२२	१८	९१
		पुरुष	२२	९	८	४३	२४	१३	८६
१.२	५ वर्ष देखि १८ वर्ष सम्मका बालबालिका	महिला	२३	१६	११	२२	१३	९	६५
		पुरुष	२१	७	२०	२५	२४	६	७२
१.३	१८ वर्ष माथिका व्यक्ति	महिला	६	०	८	४	१२	७	२५
		पुरुष	५	०	८	३	१०	४	२०
	मृत्यु दर्ता								
२	१ वर्ष भित्रै दर्ता भएको सङ्ख्या	महिला	११	२	२	८	१०	०	२१
		पुरुष	५	३	५	१०	१७	५	२५
	१ वर्ष पछि दर्ता भएको सङ्ख्या	महिला	४	०	६	२	७	५	१७
		पुरुष	४	३	७	९	६	९	२९
३	सम्बन्ध विच्छेद	महिला	०	०	०	०	५	०	०
		पुरुष	०	०	०	०	५	०	०
४	बसाईसराई गरी जाने		१६	२२	८	१४	३२	७	९९
	बसाईसराई गरी आउने						१		१
५	विवाह दर्ता								
५.१	१८ वर्षभन्दा कम उमेर	महिला	२	३	८	६	१३	२	१८
		पुरुष	०	१	१	१	२	०	२
५.२	१८ वर्षभन्दा माथि	महिला	२२	११	२०	३४	४७	२६	१०२
		पुरुष	२४	१३	२७	३९	५८	२८	११८
	जम्मा	महिला	२४	०	२८	४०	६०	२८	१२०

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं	विवरण	लिङ्ग	चालु आव ०७४/०७५ मा वडा अनुसारको सङ्ख्या					जम्मा
			१	२	३	४	५	
		पुरुष	२४	०	२८	४०	६०	२८
जम्मा	४८	०	५६	८०	१२०	५६	२४०	

स्रोत : सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख

३.२७ आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा भएको नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरूको विवरण

तालिका नं. ३.२६ नागरिकता तथा अन्य सिफारिसहरूको विवरण

क्र.सं	सीफारिसको विवरण	वडा अनुसार सिफारिस सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
१	नागरिकता सिफारिस	३०		१०२	९५	२३५	५५	
२	नाता प्रमाणित	७		३०	५१	७७	२१	
३	नक्सापास	०		०	०	०	०	
४	अन्य सिफारिस	१४४		१४६	४२५	६२५	२२६	
	जम्मा	१८१		२७३	५७१	९३७	३०२	

स्रोत : सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख

३.२८ सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्नेहरूको विवरण

यस गाउँपालिका भित्र सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेहरूको जम्मा १२२५ रहेका छन्। ती मध्ये ७० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिक ५२२ जना, ६० देखि ७० वर्ष भित्रका दलित जेष्ठ नागरिक १४६ जना, एकल महिला २३६ जना, अपाङ्ग भत्ता पाउन ५७ जना र पोषण भत्ता पाउने दलित बालबालिका २६४ रहेका छन्। आ.व.२०७४/०७५को अन्तिम चौमासिकमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता लिनेहरूको विस्तृत विवरण तालिका नं. ३.२७ मा रहेको छ।

तालिका नं. ३.२७ सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेहरूको विवरण

क्र.सं	विवरण	घरपरिवार वडा अनुसार सीफारीस सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
१.	जेष्ठ नागरिक (७० वर्ष माथि)							
१.१	महिला	६३	३८	३८	९५	१०४	३१	२६५
१.२	पुरुष	६६	३०	३४	९७	१०४	३०	२५७
	जम्मा	१२९	६८	७२	१९२	२०८	६१	५२२
२	जेष्ठ दलित (६० माथि ७० मुनि)							
२.१	महिला	६	११	६	२५	१६	३४	८२
२.२	पुरुष	११	७	६	१८	१५	२२	६४
	जम्मा	१७	१८	१२	४३	३१	५६	१४६
३	कुल एकल महिला							
	दलित	५	२	९	४	१८	१	२९
	गैर दलित	३५	३६	३३	९५	८२	१६	२९५

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं	विवरण	घरपरिवार वडा अनुसार सीफारीस सङ्ख्या						
		१	२	३	४	५	६	जम्मा
	जम्मा	४०	३८	४२	९९	१००	१७	२३६
	दलित बालबालिका							
	बालिका	२०	६	१३	३३	२९	४६	११८
	बलक	२३	१२	२५	३३	३४	५३	१४६
	जम्मा	४३	१८	३८	६६	६३	९९	२६४
४	लोपोन्मुख जाति (कुसुण्डा,राउटे)							
५	अपाङ्गता							
५.१	जम्मा पुर्ण अपाङ्ग (क)							
५.१.१	महिला	०	०	१	१	०	१	३
५.१.२	पुरुष	२	२	०	२	१	१	८
५.२	आंशिक अपाङ्ग (ख)							
५.२.१	महिला	४	२	२	२	८	१	१९
५.२.२	पुरुष	६	३	३	५	६	३	२६
५.३	आंशिक अपाङ्ग वर्ग							
५.३.१	महिला	१५	०	०	६	३	०	२४
५.३.२	पुरुष	८	०	०	४	८	०	२०
५.४	आंशिक अपाङ्ग घ वर्ग							
५.४.१	महिला	०	०	०	१३	१	०	१४
५.४.२	पुरुष	०	०	०	२२	७	०	२९
	जम्मा	३५	५	६	५५	३५	५	१४१

स्रोत : सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख

खण्ड चार

४. भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक तथा आर्थिक विकासको अवस्था

४.१ शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण (सरकारी र नीजि)

तालिका नं. ४.१ शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण

विवरण	सरकारी	सामुदायिक	नीजि	अन्य
प्रा.वि.	१५		१	
नि.मा.वि.	४			
मा.वि.	६			
मा.वि.+२	२			
क्याम्पस	१			
अन्य	प्राविधिक शिक्षालय			
	सीप विकास तालिम केन्द्र			
	सामुदायिक बालविकास केन्द्र			

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.२ विश्व विद्यालय तथा कलेजहरू

तालिका नं. ४.२ विश्व विद्यालय तथा कलेजहरूको विवरण

क्र.सं.	उ.मा.वि./कलेजको नाम	ठेगाना	संचालित कार्यक्रम तथा तह	विद्यार्थी सङ्ख्या
१	जनविकास मा.वि.	वडा नं. ४ लाम्तुन	११ र १२ व्यवस्थापन र शिक्षा	४३+३५ = ७८
२	महेन्द्र ज्योती मा वि	वडा नं. ५ लुङ्खु	११-१२ व्यवस्थापन/शिक्षा	५०+६७ = ११७
३	धुवाँकोट महाशिला ब. क्याम्पस	वडा नं. ५ लुङ्खु	व्यवस्थापन	

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

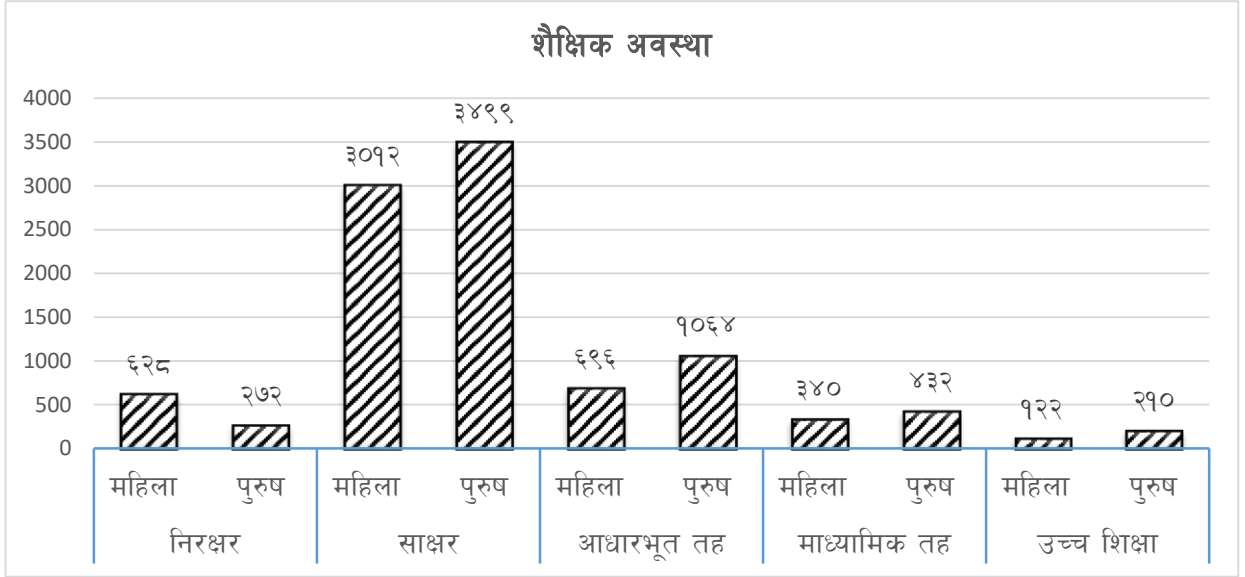
४.३ पाँच वर्ष र सोभन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था

तालिका नं. ४.३ पाँच वर्ष र सोभन्दा माथिकाको शैक्षिक अवस्था

वडा	निरक्षर		साक्षर		आधारभूत तह		माध्यमिक तह		उच्च शिक्षा	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	७५	३०	६१३	७१५	६६	१०७	५३	६०	१७	१९
२	४९	२१	३४३	३७७	५९	७७	२३	१८	३	१०
३	८९	३१	४४३	५३९	९५	१३५	४१	३०	१०	७
४	२२२	१२८	६३५	७४९	१६७	३०३	७२	९९	२९	५०
५	११०	४१	६७२	७५७	२७४	३६६	११९	१७७	६२	१२१
६	८३	२१	३०६	३६२	३५	७६	३२	४८	१	३
जम्मा	६२८	२७२	३०१२	३४९९	६९६	१०६४	३४०	४३२	१२२	२१०

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

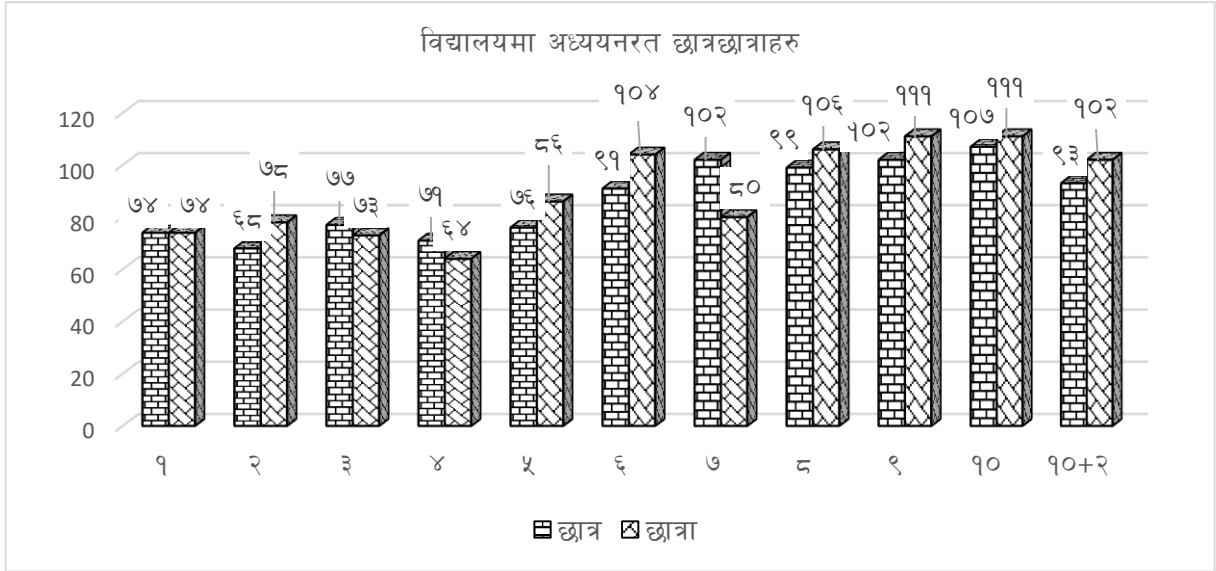
४.४ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राको विवरण

तालिका नं. ४.४ विद्यालयमा अध्ययनरत छात्र छात्राहरुको विवरण

तह	महेन्द्रज्योती स्रोत केन्द्र अन्तरगत				महेन्द्रोदय स्रोत केन्द्र अन्तरगत				कुल जम्मा		
	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	कक्षा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
प्रा.वि.	१	४०	४०	८०	१	३४	३४	६८	७४	७४	१४८
	२	४३	४३	८६	२	२५	३५	६०	६८	७८	१४६
	३	४४	४२	८६	३	३३	३१	६४	७७	७३	१५०
	४	४३	३८	८१	४	२८	२६	५४	७१	६४	१३५
	५	४६	४९	९५	५	३०	३७	६७	७६	८६	१६२
आधारभूत तह	६	५०	६९	११९	६	४१	३५	७६	९१	१०४	१९५
	७	६०	५२	११२	७	४२	२८	७०	१०२	८०	१८२
	८	६६	६९	१३५	८	३३	३७	७०	९९	१०६	२०५
मा.वि.	९	५९	७९	१३८	९	४३	३२	७५	१०२	१११	२१३
	१०	७१	८१	१५२	१०	३६	३०	६६	१०७	१११	२१८
उ.मा.वि		९३	१०२	१९५					९३	१०२	१९५
		६१५	६६४	१२७९		३४५	३२५	६७०	९६०	९८९	१९४९

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

४.५ वडा अनुसार कुल साक्षरताको अवस्था

तालिका नं. ४.५ वडा अनुसार साक्षरताको अवस्था

वडा	पांचवर्ष माथिको जनसङ्ख्या			पांचवर्ष माथिको जनसङ्ख्यामा साक्षरता %		
	जम्मा	महिला	पुरुष	औषत	महिला	पुरुष
१	१७५५	८२४	९३१	९४.०२	९०.९०	९६.७८
२	९८०	४७७	५०३	९२.८६	८९.७३	९५.८३
३	१४२०	६७८	७४२	९१.५५	८६.८७	९५.८२
४	२४५४	११२५	१३२९	८५.७४	८०.२७	९०.३७
५	२६९९	१२३७	१४६२	९४.४१	९१.११	९७.२०
६	९६७	४५७	५१०	८९.२५	८१.८४	९५.८८
	१०२७५	४७९८	५४७७	९१.२४	८६.९१	९५.०३

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.६ बालविकास केन्द्रको विवरण

तालिका नं. ४.६ बालविकास केन्द्रको विवरण

वडा नं.	बालविकास केन्द्रको जम्मा सङ्ख्या	भर्ना भएका बालबालिका सङ्ख्या		जम्मा
		बालक	बालिका	
१	६	३२	३२	६४
२	१	३	५	८
३	३	१२	१०	२२
४	५	२७	३७	६४
५	६	२७	२४	५१
६	३	२०	१६	३६
जम्मा	२४	१२१	१२४	२४५

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.७ विद्यालयमा बाल संञ्जालको अवस्था

तालिका नं. ४.७ विद्यालयमा बाल संञ्जालको अवस्था

वडा नं.	बाल संञ्जालको विवरण	सदस्य सङ्ख्या					
		लैंगिक आधार			सामाजिक आधार		
		बालक	बालिका	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य
१	अप्राप्त						
२	अप्राप्त						
३	सृजनशिल बालरानी बाल संञ्जाल	११	६	१७	३	६	८
४	बाल संञ्जाल पाखापानी	४	५	९		७	
५	अप्राप्त						
६	अप्राप्त						
	जम्मा						

स्रोत : सम्वन्धित विद्यालयको अभिलेख २०७५

४.८ विशेष शिक्षा तर्फ स्रोत कक्षामा अध्ययनरत छात्र/छात्राको विवरण

तालिका नं. ४.८ विशेष शिक्षामा अध्ययनरत छात्र छात्राको विवरण

क्र.सं	स्रोत कक्षा रहेको विद्यालयको नाम	अपाङ्ग बालबालिकाको कक्षागत विवरण										कुल
		कक्षा १		कक्षा २		कक्षा ३		कक्षा ४		कक्षा ५		
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	
१	गोर्ल्याङ्गधाम आधारभूत विद्यालय होश्राङ्दी	१	२	०	०	१	-	-	-	१	२	७
	जम्मा	१	२	०	०	१	-	-	-	१	२	७

स्रोत: गोर्ल्याङ्गधाम आधारभूत विद्यालय होश्राङ्दीको अभिलेख २०७५

४.९ तहगत शिक्षक विवरण

तालिका नं. ४.९ तहगत शिक्षक विवरण

तह	स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत						राहत दरबन्दीमा कार्यरत			नीजि स्रोतमा			तालिम प्राप्त शिक्षक सङ्ख्या	कुल जम्मा	
	म	पु.	जम्मा	स्थायी		अस्थायी		म	पु.	जम्मा	म	पु.			जम्मा
				म	पु.	म	पु.								
प्रा.वि.	५०	५३	१०३	११	३३	३९	२०	५	३	८	५	१	६	११७	११७
नि.मा.वि.	४	३०	३४	१	१६	३	१४	०	३	३	०	१	१	३८	३८
मा.वि.	२	२९	३१	१	१२	१	१७	०	५	५	०	०	०	३६	३६
जम्मा	५६	११२	१६८	१३	६१	४३	५१	५	११	१६	५	२	७	१९१	१९१

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.१० शिक्षक तथा कक्षा कोठाको र डेस्क बेन्चको पर्याप्तता

तालिका नं. ४.१० शिक्षक, कक्षाकोठा र डेस्क बेन्चको पर्याप्तता

क्र. सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी सङ्ख्या	शिक्षक सङ्ख्या	कक्षा कोठा सङ्ख्या	विद्यार्थी शिक्षक अनुपात STR	विद्यार्थी कक्षा कोठा अनुपात SCR	विद्यार्थी फर्निचर
१	सुर्य मा वि	१२६	१३	१७	९.७:१	७.४:१	४५ डेस्क बेन्च, २० टेवल, ८० कुर्सी ४ लो टेवल
२	गोर्ल्याङ्गधाम आधारभूत वि.	१०९	१२	१०	९:१	१०.९:१	१८ डेस्क बेन्च, २४ लो टेवल
३	लक्ष्मीदय आधारभूत वि.	६४	९	१०	७:१	६.४:१	२२ डेस्क बेन्च, लो टेवल ४
४	गोरादी प्रा वि	१३	३	५	४.३३:१	२.६:१	१०
५	त्रिभुवन प्रा वि	२०	४	४	५:१	५:१	९
६	पैयूँ गुर्धुम प्रा वि	३५	४	५	८.७५:१	७:१	१०
७	महेन्द्रोदय मा वि	१४५	१३	१४	११:१	१०.३६:१	३०
८	शिवालय प्रा वि	१७	२	३	८.५:१	५.६७:१	फ्लेक/कार्पेट
९	बालरानी मा वि	१६९	१५	१५	१२.२७:१	१२.२७:१	८२
११	कालिका प्रा वि	१३	४	७	३.२५:१	२:१	१५
१०	चन्द्रोदय प्रा वि	५६	४	८	१४:१	७:१	१५
१२	जन विकास उमावि	२७४	२०	१८	१३.७:१	१५.२२:१	१०५
१३	स्वधर्म मावि	१२८	१५	१६	८.५३:१	८:१	८५
१४	विश्वज्योती	१३१	१४	१४	९.३:१	९.३:१	८८
१५	चन्द्र नगर	३१	५	६	५.२:१	५.१७:१	५९
१६	जनजागरण प्रा वि	१५	२	६	७.५:१	२.५:१	२०
१७	जय इस्वर प्रा वि	१६	३	५	३.३३:१	५.२:१	१९
१८	महेन्द्रज्योती उच्च मा वि	४४३	१९	१५	२३.३२:१	२९.५३:१	१३४
१९	सरस्वती आधारभूत वि	४९	९	१५	५.४४:१	३.३:१	३०
२०	सगरमाथा प्रा वि	३४	७	९	४.८:१	३.७८:१	७०
२१	महाशिला प्रा वि	६	२	३	३:१	२:१	
२२	चनौटे प्रा वि	२१	५	५	४.२:१	४.२:१	५९
२३	बुद्ध प्रा वि	३८	५	९	७.६:१	४.२२:१	५०
२४	चिसापानी देवी प्रा वि	२५	४	६	६.२५:१	४:१	
२५	मदन आश्रति मा वि	८९	१०	१३	८.९:१	४.१७:१	३५
२६	फलामखानी आधारभूत विद्यालय	७१	७	१२	१०.१:१	६:१	४०
२७	सरस्वती प्रा वि	२७					
२८	देउराली इ. बो.स्कूल	५९	१२	१०	५:१	६:१	२०

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.११ विद्यालयहरुमा शौचालयको विवरण

यस गाउँपालिकाका सबै विद्यालयहरुमा शौचालयको सुविधा उपलब्ध छ । यस गाउँपालिका भित्रका सबै मा.वि., आधारभूत विद्यालयमा शिक्षक तथा छात्रा छात्राकोलागि छुट्टा छुट्टै सुरक्षित शौचालयको सुविधा छ । प्राथमिक तहमात्र भएका १६ प्रा वि मध्ये ४ वटा प्राथमिक विद्यालयमा एउटामात्र शौचालयको प्रयोग हुने गरेको देखिन्छ । त्यसै गरि यस गाउँपालिका भित्र अपाङ्गमैत्री शौचालय भएका कुनै विद्यालय देखिदैन । विद्यालयमा शौचालय सुविधाको अवस्था तालिका नं. ४.११ मा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४.११ विद्यालयमा शौचालय उपलब्धताको अवस्था

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	शौचालयको किसिम(सङ्ख्यामा उल्लेख गर्ने)				जम्मा
			सामान्य, सबैले प्रयोग गर्ने	शिक्षक शिक्षिकाका अलग	छात्राछात्रका लागि अलग अलग	अपाङ्ग मैत्री	
१	सुर्य मा वि	१		१	२	०	३
२	गोर्ल्याङ्गधाम आ.भू विद्यालय	१		१	२	०	३
३	लक्ष्मीदय आधारभूत विद्यालय	१		१	२	०	३
४	गोरादी प्रा वि	१		१	१	०	२
५	त्रिभु वन प्रा वि	१		१	१	०	२
६	पैयूँगुधुम प्रा वि	१			२	०	२
७	महेन्द्रोदय मा वि	२	२	१	४	०	७
८	शिवालय प्रा वि	२	१	०	०	०	१
९	बालरानी मा वि	३		१	२	०	३
११	कालिका प्रा वि	३		१	१	०	२
१०	चन्द्रोदय प्रा वि	३		१	१	०	२
१२	जन विकास उमावि	४	३	१	२	०	७
१३	स्वधर्म मावि	४	१	२	२	०	५
१४	विश्वज्योती	४	२	२	२	०	६
१५	चन्द्र नगर	४	१	०	०	०	१
१६	जयस्वर प्रा वि	४	१	०	०	०	१
१७	जनजागरण प्रा वि	४	१	०	०	०	१
१८	महेन्द्र ज्योती उ मा वि	५	०	१	५	०	६
१९	सरस्वती आधारभूत विद्यालय	५	१	२	२	०	५
२०	सगरमाथा	५	०	१	३	०	४
२१	महाशिला प्रा वि	५	१	१	०	०	२
२२	चनौटे प्रा वि	५	०	१	४	०	५
२३	बुद्ध प्रा वि	५	०	१	२	०	३
२४	चिसापानी कालिका प्रा वि	५	१	०	२	०	३
२५	सरास्वती प्रा वि	६	१	१	०	०	२
२६	फलामखानी आ.भू विद्यालय	६	०	१	३	०	४
२७	मदन आश्रित मा.वि	६	०	१	४	०	५
२८	देउराली इ. बोर्डिङ्ग स्कूल	५	०	१	१	०	२

४.१२ विद्यालयहरूको उपलब्धि मूल्याङ्कनको अवस्था

विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर कस्तो छ भन्ने बारेमा कहीं कुनै आधिकारिक अभिलेख पाइदैन । तर महाशिला गाउँपालिकाको शिक्षा शाखाले कक्षा ८ र कक्षा ३ का विद्यार्थीहरूको परीक्षामा आधारित भई उपलब्धि मूल्याङ्कनको एउटा अभ्यास गरेको थियो । महाशिला गाउँपालिकास्तीरय आधारभूत तह (कक्षा ८) उत्तीर्ण परीक्षा २०७४ को सिकाइ उपलब्धिका आधारमा विद्यालयहरूको अवस्था तालिका नं. ४.१२ अनुसार रहेको छ ।

तालिका न ४.१२ सिकाइ उपलब्धिका आधारमा विद्यालयको अवस्था

क्र.सं.	विद्यालय	विद्यार्थी सङ्ख्या	समग्रमा उपलब्धि प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको औषत प्रतिशत									
			A+	A	B+	B	C+	C	D+	D	E	D+E
१	श्री गोर्याङ्गधाम आ.वि.	९*५=४५	०	४.४४	११.११	२०	२०.००	६.६७	२४.४४	११.११	२.२२	१३.३३
२	श्री सूर्य मा.वि.	९*५=४५	०	०	४.४४	२०	३७.७८	६.६७	१५.५६	६.६७	८.८९	१५.५६
३	श्री सरस्वती आ. वि.	१०*५=५०	०	०	०	४	६	१८	१४	१६	२	१८
४	श्री फलामखानी आ. वि.	११*५=५५	०	०	०	०	१८.१८	२३.६४	२१.८२	२१.८२	१४.५५	३६.३६
५	श्री लक्ष्मीदय मा.वि.	१०*५=५०	०	०	४	१२	१४	१०	१६	२८	१६	४४.००
६	श्री महेन्द्रोदय मा.वि.	२२*५=११०	०	०.९१	०.९१	३.६४	१२.७३	१२.७३	१२.७३	१८.१८	३८.१८	५६.३६
७	श्री स्वधर्म मा.वि.	१०*५=५०		०	४	१०	१४	४	१०	१६	४२	५८.००
८	श्री विश्वज्योति मा.वि.	१८*५=९०	०	०	०	६	१२	१०	९	२२	४१	६३.३३
९	श्री मदनआश्रित मा.वि.	१०*५=५०	०	०	४	२	४	८	१८	४०	२४	६४
१०	श्री महेन्द्रज्योति मा.वि.	५७*५=२८५	०	१.०५	१.७५	४.९१	११.५८	८.०७	६.६७	११.२३	५४.७४	६५.९६
११	श्री जनविकास मा.वि.	२३*५=११५	२	०	०	५	१२	१५	१५	४१	२५	६६.००
१२	श्री बालारानी मा.वि.	२६*५=१३०	०	०	०	०.७७	०.७७	६.१५	६.९२	११.५४	७३.८५	८५.३८

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तलिका नं. ४.१३ गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुको कक्षा ३ को उपलब्धि मूल्याङ्कन परीक्षाको परिणाम

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी सङ्ख्या	अङ्ग्रेजी		नेपाली		सामाजिक		विज्ञान		गणित		विद्यालयको औषत
			उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	
१	त्रिभु वन प्रा वि	२	२	५३	२	७३	२	७९	२	५३	२	६१.८	६३.९६
२	गोर्खाङ्गधाम आ वि	५	४	६६	१	३७	५	६५	५	६१	२	५२.८	५६.३६
३	जन विकास उमावि	१०	२	२७	६	४८	१०	६८	३	३९	१	४१.३४	४४.६७
४	चिसापानी देवी प्रा वि	४	२	३५	३	५०	३	५८	३	३८	१	४१.७४	४४.५५
५	शिवालय प्रा वि	३	१	४४	२	५६	३	५३	१	२५	०	३८.६२	४३.३२
६	जय इस्वर प्रा वि	३	१	३५	२	५४	३	५५	१	२९	१	४१.४६	४२.८९
७	देउराली इ. वो. स्कूल	४	२	३४	३	४२	२	४६	२	४१	२	४२.७	४१.१४
८	बालरानी मा वि	६	१	२७	६	४१	५	५८	३	३२	२	४४.४६	४०.४९
९	महाशिला प्रा वि	१	०	२५	१	४०	१	५५	१	४०	१	४२	४०.४
१०	पैयूँ गुर्धुम प्रा वि	५	१	२३	३	४९	३	४८	३	३९	१	३८.१	३९.४२
११	सुर्य मा वि	२	१	३५	१	५०	२	५५	०	२०	०	३७	३९.४
१२	गोरादी प्रा वि	२	०	१६	२	४०	२	६४	२	४३	०	३२.४८	३९.१०
१३	महेन्द्रोदय मा वि	९	४	४०	८	२७	८	५१	१	३८	०	३१.५	३७.५
१४	विश्वज्योती	७	१	२४	५	५५	६	५४	१	८.३	२	४०.८२	३६.४२
१५	चन्द्र नगर	२	०	२०	१	३५	१	५४	१	३५	०	३१.७४	३५.१५
१६	चन्द्रोदय प्रा वि	७	०	१९	२	७१	२	२६	०	४२	०	१५.४६	३४.६९
१७	चनौटे प्रा वि	३	१	२७	१	२८	१	४०	१	३३	०	३०.६४	३१.७३
१८	कालिका प्रा वि	३	०	१५	२	२१	२	४५	०	७.५	०	२९.४८	२३.६०
१९	सगरमाथा प्रा वि	४	०	३	०	१३	०	३८	०	३७	१	२२.३	२२.६६
२०	लक्ष्मीदय आ विद्यालय	५	१	२३	१	२१	२	२९	०	१३	०	२०.२	२१.२४

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी सङ्ख्या	अङ्ग्रेजी		नेपाली		सामाजिक		विज्ञान		गणित		विद्यालयको औषत
			उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	उत्तीर्ण	औषत	
२१	सरस्वती आ विद्यालय	२	०	२५	०	१८	०	३०	०	५	१	२४	२०.४०
२२	जनजागरण प्रा वि	३	१	२३	१	२३	०	२०	०	५.८	०	१७.८	१७.९२
२३	स्वधर्म मावि	६	१	१६	०	१५	२	२३	१	१५	१	१८.१४	१७.४२८
२४	बुद्ध प्रा वि	५	०	२१	१	२२	०	१७	०	९	०	१४.७	१६.७४
२५	महेन्द्रज्योती उ.मा वि	९	२	२१	०	१३	०	१८	०	११	०	१६.२८	१५.८५६
२६	मदन आश्रीत मा वि	५	०	६	०	११	०	०	०	०	०	३.४	४.०८
२७	सरास्वती प्रा वि	४	०	०	०	१३	०	०	०	०	०	२.५	३.१०
२८	फलामखानी आ. वि.	५	०	४	०	५	०	०	०	०	०	१.८	२.१६

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.१३ विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

तालिका नं. ४.१४ स्वास्थ्य सेवाको विवरण

क्र.सं	स्वास्थ्य सेवा	सङ्ख्या	वेड सङ्ख्या
१	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय		
२	सरकारी अस्पताल		
३	प्रस्तुती गृह		
४	वाल अस्पताल		
५	आयुर्वेद अस्पताल		
६	प्राकृतिक चिकित्सा		
७	स्वास्थ्य चौकी	५	
८	उप स्वास्थ्य चौकी		
९	प्राथमीक स्वस्थ्य स्याहार केन्द्र	१	
१०	नीजि अस्पताल		
११	फार्मसी		
१२	चिकीत्सक सङ्ख्या	३	
१३	क्लिनिक	२	
१४	बर्थिङ् सेन्टर	५	
१५	पोली क्लिनिक		
१६	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने प्रतिशत	७८	
१७	दक्षस्वास्थ्य कर्मीबाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत	७८	
१८	सुडेनीबाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत	०	
१९	भिसीटी स्वयम सेविका सङ्ख्या	०	
२०	महिला स्वयम सेविका सङ्ख्या	५६	
२१	टि.बी. उपचार केन्द्र	६	
२२	परिवार नियोजनका ५ विधि र ३ विधिको सेवा उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था सङ्ख्या	६	
२३	वि.ओ.सी.(आधारभूत)	१	
२४	सि.ई.ओ.सी.(अपरेसन सेवा) उपलब्ध सङ्ख्या	०	
२५	गर्भवती जाच पहिलो पटकको प्रतिशत	५८	
२६	गर्भवती जाच चौथो पटकको प्रतिशत	७२	
२७	सुत्केरी पश्चात् जाच गराउन आउने प्रतिशत	२८	
२८	औसत आयु : ६८ वर्ष		

स्रोत: स्वास्थ्य शाखाको अभिलेख, महाशिला २०७४

४.१४ खोप सेवाको विवरण

तालिका नं. ४.१५ खोप सेवाको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७०/०७१	आ.व. २०७१/०७२	आ.व. २०७२/०७३
		सङ्ख्या	सङ्ख्या	सङ्ख्या
१	वि.सि.जी.	१५२	१४६	१४८
२	डि.पि.टि.	१५३	१४८	१५०
३	हेपाटाइटिस वि.	१४९	१५१	१४९
४	दादुरा	१५३	१४८	१५०
५	पोलियो ३	१५३	१४८	१५०
६	टि.टि.(गर्भवती महिला)	१९६	१९५	१९९

स्रोत: स्वास्थ्य शाखाको अभिलेख, महाशिला २०७४

४.१५ खोप सेवा छोडने बालबालिकाको अवस्था

महाशिला गाउँपालिका पूर्ण खोपयुक्त गाउँपालिका घोषणा भईसकेकोले खोप सेवा छोड्ने बालबालिका देखिएनन् ।

४.१६ बिगत ३ वर्षमा पोषणको अवस्था

तालिका नं. ४.१६ पोषणको अवस्था

सुचकाङ्कहरू	०७१/०७२	०७२/०७३	०७३/०७४
५ वर्षभन्दा मुनिको बृद्धि अनुगमन -पटक)	१४	१६	१८
गर्भवती महिलाहरुका लागि आर्इरन चक्की वितरण -जना)	१९६	१९६	१९९
गर्भवती महिलाहरुले प्राप्त गरेको जुकाको औषधी(जना)	१९६	१९६	१९९
सुत्केरी भएका महिलाहरुका लागि भिटामिन ए वितरण -जना)	१९६	१९६	१९९
६ महिला देखि ५ वर्ष सम्मका बच्चाहरुलाई खुवाएको भिटामिन ए-जना)	९९९	९९१	९९७
१ देखि ५ वर्ष सम्मका बच्चाहरुलाई खुवाएको जुकाको औषधी-जना)	८४८	८४४	८४२

स्रोत: स्वास्थ्य शाखाको अभिलेख, महाशिला २०७४

४.१७ कुपोषणको अवस्था

तालिका नं. ४.१७ कुपोषणको अवस्था

लिङ्ग	सङ्ख्या	कैफियत
बालक		
बालिका	१	
जम्मा	१	

स्रोत: स्वास्थ्य शाखाको अभिलेख, महाशिला २०७४

४.१८ दीर्घ रोगको कारणले मृत्यु भएका बालबच्चा सम्बन्धि विवरण

तालिका नं. ४.१८ दीर्घरोगको कारण मृत्यु भएका बालबच्चहरूको विवरण

रोगको नाम	बालिका	बालक	जम्मा
एच.आई.भि./एड्स	०	०	०
मलेरिया	०	०	०
क्षयरोग	०	०	०
मुटु सम्बन्धी	०	०	०
मेनेन्जाइटिस	०	०	०
कुपोषण	०	०	०
जम्मा			

स्रोत: स्वास्थ्य शाखाको अभिलेख, महाशिला २०७४

४.१९ आ.व. २०७४/७५मा लिङ्ग अनुसार बाल विवाह सम्बन्धि विवरण (१८ वर्ष मुनिका)

तालिका नं. ४.१९ बाल विवाह सम्बन्धि विवरण

लिङ्ग	वडा अनुसार बालबालिकाको सङ्ख्या						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	
बालिका	४	७	८	८	५	३	३५
बालक	१	०	४	१	४	०	१०
जम्मा	५	७	१२	९	९	३	४५

स्रोत: प्रमुख सूचनादाताहरूबाट प्राप्त सूचना

४.२० कामदारको रुपमा घर/परिवारबाट घर बाहिर गएका बालबालिकाहरूको विवरण

तालिका नं. ४.२० कामदारको रुपमा घर बाहिर रहेका बालबालिकाहरूको विवरण

लिङ्ग	वडा अनुसार बालबालिकाको सङ्ख्या						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	
बालिका	०	०	०	२	०	०	२
बालक	१	०	०	७	०	२	१०
जम्मा	१	०	०	९	०	२	१२

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.२१ श्रमिक बालबालिकाहरूको प्रकार

तालिका नं. ४.२१ श्रमिक बालबालिकाहरूको विवरण

क्र. सं.	कामदारको विवरण	वडा अनुसार श्रमिक बालबालिकाहरूको प्रकार												जम्मा			
		१		२		३		४		५		६					
		कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा	कुटा		
१	घरेलु कामदार		१					१	१					१		२	२
२	होटल तथा रेष्टुरेण्ट				१				३					१			५
३	उद्योग तथा व्यावसाय								३								३
	जम्मा		१		१				७					२		२	१०

४.२२ बालबालिकाहरुको हत्या अपहरण सम्बन्धिविवरण

आ.व.०७४/०७५ यस गाउँपालिका भित्र कुनै बालबालिका अपहरणमा परेको वा हत्या भएको पाइएन ।

४.२३ समुदाय स्तरका बाल क्लवहरुको विवरण

तालिका नं. ४.२२ समुदायमा आधारित बाल क्लवहरुको विवरण

लिङ्ग	वडा अनुसार बालबालिकाको सङ्ख्या						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	
समुदायमा आधारित बाल क्लवहरु							
बाल क्लवको कुल सङ्ख्या	२	०	१	२	८	१	१४
बालिका	२५	०	५	८	४२	१८	९८
बालक	३२	०	४	१०	४९	९	१०४
जम्मा	५७	०	९	१८	९१	२७	२०२
दलित	२१	०	३	९	४३	२७	१०३
जनजाति	२७	०	६	०	१०	०	४३
अन्य	९	०	०	९	३८	०	५६

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.२४ विद्यालयमा आधारित बाल क्लवहरु

तालिका नं. ४.२३ विद्यालयमा रहेका बाल क्लवहरुको विवरण

क्लबको नाम	विद्यालय	वडा नं.	सदस्य सङ्ख्या		
			बालिका	बालक	जम्मा
सूर्योदय बाल क्लव	स्वधर्म मा वि	४	४	५	९
जनजागरण बाल क्लव	जनजागरण प्रावि	४	४	५	९
इन्द्रेणी बाल क्लव	जनविकास उमावि	४	७	८	१५
वसन्ते हरियाली बाल क्लव	जयइश्वर प्रा वि	४	३	४	७
भद्रकाली बाल क्लव	चन्द्रनगर प्रा वि	४	५	४	९
जनज्योती बाल क्लव	विश्वज्योती मा वि	४	५	६	११
महाशिला बाल क्लव	महाशिला प्रा.वि	५	३	८	११
चिसापानी बाल क्लव	चिसापानी देवी प्रा वि	५	५	४	९
चनौटे बाल क्लव	चनौटे बाल क्लव	५	५	५	१०
बुद्ध बाल क्लव	बुद्ध प्रा वि	५	४	३	७
सगरमाथा बाल क्लव	सगरमाथा प्रा वि	५	३	४	७
देउराली बाल क्लव	देउराली अङ्ग्रेजी विद्यालय	५	३	४	७
सरास्वती बाल क्लव	सरास्वती आधारभूत विद्यालय	५	४	५	९
मदन आश्रीत बाल क्लव	मदन आश्रीत मा वि	६	५	६	११
फलामखानी बाल क्लव	फलामखानी आधारभूत विद्यालय	६	४	७	११
जम्मा			६४	७८	१४२

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका शिक्षा शाखाको अभिलेख

४.२५ जन्मदर्ता भएका बालबालिकाको सङ्ख्या

तालिका नं. ४.२४ बालबालिकाको जन्मदर्ताको अवस्था

वडा	आ.व.०७३।०७४			चालु आ.व.०७४।०७५			कैफियत
	बालिका	बालक	जम्मा	बालिका	बालक	जम्मा	
१	४३	४५	८८	५१	५२	१०३	
२	२७	२७	५४	३४	३४	६८	
३	२७	३१	५८	३६	३६	७२	
४	५०	७१	१२१	६०	७१	१३१	
५	३५	३८	७३	५८	४७	१०५	
६	२७	३०	५७	३२	२४	५६	
जम्मा	२०९	२४२	४५१	२७१	२६४	५३५	

स्रोत : सम्बन्धित वडा कार्यालयको अभिलेख २०७४ महाशिला

४.२६ परिवार विहिन बालबालिकाको अवस्था

तालिका नं. ४.२५ परिवार विहिन बालबालिकाको विवरण

विवरण		वडागत सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
पारिवारिक संरक्षणविहिन बालबालिकाको कुल सङ्ख्या	बालिका							
	बालक							
परिवारमा वयस्क व्यक्ति नभई बाल बालिका मात्र भएको अवस्थाका रहेका	बालिका							
	बालक							
आफन्तको संरक्षणमा रहेका	बालिका		२	१	६	२		११
	बालक			१	३	१	१	६
संस्थागत संरक्षणमा रहेका	बालिका				१			१
	बालक			२	१			३
हिंसा/यातना पिडीत	बालिका							
	बालक							
अलपत्र वा वेवारिसे अवस्थामा फेला परेका	बालिका							
	बालक							
जम्मा	बालिका		२	१	७	२		१२
	बालक			३	४	१	१	९
	जम्मा		२	४	११	३	१	२१

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.२७ महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण

तालिका नं. ४.२६ महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण

क्र.सं	विवरण	वडा अनुसार हिंसाबाट पिडितहरुको सङ्ख्या						
		१	२	३	४	५	६	जम्मा
१	घरेलु हिंसाबाट पिडित	०	०	०	०	१	३	४
२	सौता रहेको	९	२	९	१९	८	५	५२
३	बेचबिखनमा परेका			०	०			०
४	श्रीमानबाट पिडित/पिटिएका	२		१	३			६
५	द्वन्द्वबाट पीडित			१	२		१	४
६	सामाजिक कुरीति लगाईएका			०	०			
	जम्मा	११	२	११	२४	९	९	६६

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.२८ वातावरण तथा सरसफाई

(क) सार्वजनिक शौचालय: १ वटा

(ख) बायोग्यास प्लान्ट :

४.२९ फोहोर मैला व्यास्थापन

तालिका नं. ४.२७ फोहोर मैला व्यवस्थापनको अवस्था

फोहोर मैला व्यास्थापनको अवस्था	वडागत परिवार सङ्ख्या र प्रतिशत												जम्मा	
	१		२		३		४		५		६		सङ्ख्या	%
	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%		
नदी वा खोल्सामा	०	०	९२	५६.७९	१७	६.३४	१२५	२४.२७	७५	१२	२२२	९६.१	४५६	२१.७८
सडकमा	०	०	०	०.००	०	०.००	७	१.३६	०	०	९	३.९०	१६	०.७६
फोहोर थुपार्ने ठाउ, डष्टबिन	१२७	४३.४९	७०	४३.२१	०	०.००	६०	११.६५	९३	१५		०.००	२५७	१२.२७
आफ्नै कम्पाउण्डमा	११७	४०.०७	०	०.००	०	०.००	२५	४.८५	४९५	७९	०	०.००	१४२	६.७८
जहाँ पायो त्यहीं फाल्ने	४६	१५.७५	०	०.००	१४५	५४.१०	१५५	३०.१०	०	०	०	०.००	३४६	१६.५२
कम्पोष्ट मल बनाईन्छ	२९२	१००	०	०.००	१०६	३९.५५	१४३	२७.७७	८३	१३	१६५	७१.४३	७०६	३३.७२
फोहोर फाल्ने खाडल भएका	३७	१२.६७	२४	१४.८१	९९	३६.९४	१०९	२१.१७	०	०	०	०.०	२६९	१२.८५
जम्मा	२९२		१६२		२६८		५१५		६२६		२३१		२०९४	
भाडा सुकाउने चाड् भएका परिवार	२९२	१००	३८	२३.४६	१०८	४०.३	१८७	३६.३१		०	०	०	६२५	२९.८५

४.३० सेवा प्रवाह विवरण

१. एम्बुलेन्स : १

४.३१ कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र, कृषक समुह

तालिका नं. ४.२८ कृषि सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र तथा कृषक समुहहरूको विवरण

वडा नं.	सेवा केन्द्रको नाम	कार्यरत प्राविधिक	समूह विवरण			
			समूह संख्या	महिला सदस्य	पुरुष सदस्य	जम्मा सदस्य
१	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
२	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
३	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
४	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
५	कृषि शाखा	जे.टी,	११	९९	११२	२११
६	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
जम्मा						

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका कृषि सेवा शाखाको अभिलेख

समुहहरूको विवरण अनुसूची.४ मा रहेको छ ।

४.३२ पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र कृषक समुह

तालिका नं. ४.२९ पशु सेवा केन्द्र, उपकेन्द्र तथा कृषक समुहहरूको विवरण

वडा नं.	सेवा केन्द्रको नाम	कार्यरत प्राविधिक	समूह विवरण			
			समूह संख्या	महिला सदस्य	पुरुष सदस्य	जम्मा सदस्य
१	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
२	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
३	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
४	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
५	पशु सेवा शाखा	जे.टी,				
६	एक गाउँ एक प्राविधिक	जे टी ए				
जम्मा						

स्रोत : महाशिला गाउँपालिका पशु सेवा शाखाको अभिलेख

४.३३ हुलाक सेवा केन्द्र

तालिका नं. ४.३० हुलाक सेवा सम्बन्धि विवरण

वडा नं.	सेवा केन्द्रको नाम	दरवन्दी विवरण
१	अतिरिक्त हुलाक	३ जना
२	अतिरिक्त हुलाक	३ जना
३	अतिरिक्त हुलाक	३ जना
४	अतिरिक्त हुलाक	३ जना
५	इलाका हुलाक	
६	अतिरिक्त हुलाक	३ जना
जम्मा		

स्रोत : इलाका हुलाक कार्यलय, लुखु देउराली

४.३४ सेवा दिने निकायको भौतिक अवस्था तथा सरकारी सम्पत्ति सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र आम जनतालाई सेवा उपलब्ध गराउन विभिन्न निकायहरु कार्यरत रहेका छन् । सेवा ग्राहीले सेवा प्राप्त गर्नमा सेवा प्रदायक निकायको भौतिक स्रोत साधन, प्रविधि र जनशक्तिले प्रभावित गराउँछ । यस पालिका भित्र रहेका विभिन्न सेवा प्रदायक निकायहरुको विवरण तालिका नं. ४.३१ अनुसार रहेको छ ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तालिका नं. ४.३१ सेवा प्रदायक निकायहरूको विवरण

क्र. सं.	सेवा दिने निकाय	रहेको वडा	सेवा प्रदान गरिने कार्यालयको स्वामित्व			आफ्नै भवनको प्रकृति (वटा)			आफ्नै नाउँमा रहेको जग्गा रोपनी	सवारी साधन		कैफियत
			आफ्नै भवनका कोठा	भाडाका घरका कोठा	अन्य निकायका कोठा	गोटा	कच्ची	पक्की		मोटर सड्खु या	मोटर साइकल	
१	गाउँपालिका कार्यालय	३	७							१		जमिनको स्वामित्व छैन
२	इलाका प्रहरी कार्यालय	५									१	आफ्नो जमिन अपायक ठाउँमा
३	प्रथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	५				२		२	१०			
४	इलाका हुलाक	५										भवन जीर्ण भएको
५	इलाका वन कार्यालय	५				१		१				भवन मर्मत गर्न पर्ने
६	कृषि शाखा	५			१							
७	पशु शाखा	५			१							
८	वडा कार्यालय	१			२					१	१	
९	वडा कार्यालय	२			२					१	१	
१०	वडा कार्यालय	३	२					१		१	१	
११	वडा कार्यालय	४	३					१		१	१	
१२	वडा कार्यालय	५	६			२	१	१		१	१	
१३	वडा कार्यालय	६			२					१	१	
१४	स्वास्थ्य चौकी	१				१		१	५			
१५	स्वास्थ्य चौकी	२	२			१		१	५			
१६	स्वास्थ्य चौकी	३			२				५			
१७	स्वास्थ्य चौकी	४	३				१		५			
१८	स्वास्थ्य चौकी	६	३					१	५			

स्रोत: स्थलगत अवलोकन र सम्बन्धित निकायको अभिलेख

४.३५ गाउँपालिकाको हालको भवन

गाउँपालिकाले साविकको बालाकोट गाविसको भवनलाई मर्मत सूधार गरी आफ्नो कार्यालय सञ्चालन गरी रहेको छ । गाउँपालिकाको आफ्नै भवन बनि सकेको छैन ।

४.३६ वसपार्क वा बस स्टेशन

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कहीं पनि बस पार्क रहेको छैन । वडा नं २ को बागमारा र वडा नं. ३ को काफल डाँडामा बस विसौनी रहेका छन् ।

४.३७ तालतलैया र प्राकृतिक पोखरीको नाम (सिमसार/रामसार क्षेत्र समेत)

यस गाउँपालिका भित्र प्राकृतिक रूपमा बनेका कुनै ताल तलैया तथा सिमसार क्षेत्र छैनन् । तर यहाँका बासिन्दाहरूले धेरै सय वर्ष पहिले नै यस क्षेत्रका पानीका स्रोतमा पानीको आपूर्तिमा सहयोग पुराउने गरी विभिन्न स्थानमा पोखरीहरू निर्माण गरी त्यसको संरक्षण गर्दै आएका छन् । आफ्नो दैनिक आवश्यकता पुरा गर्न नभए पनि धर्मको नाउँमा विभिन्न स्थानमा चौतारी पोखरी बनाउने संस्कृति रहेको क्षेत्र हुनाले यस गाउँपालिका भित्र सयौं सार्वजनिक पोखरीहरू निर्माण भई प्रयोगमा समेत आएका थिए । ती मध्ये कतिपय पोखरीहरूको अहिले नामो निशाना समेत छैन । हालसम्म यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका वा यहाँका समुदायले जानेका पोखरीहरूको विवरण तालिका नं.४.३२ अनुसार रहेका छन् ।

तालिका नं. ४.३२ गाउँपालिका क्षेत्र भएका पोखरीहरूको विवरण ।

क्र.सं	नाम	स्थान	विशेषता	हालको अवस्था
१	गोर्ल्याङ्ग पात्ले पोखरी	महाशिला १	बाह्रमास पानी जम्ने	संघै पानी पाइने सुधारको आवश्यक
२	जुराको पोखरी	महाशिला १	जङ्गली पशुपक्षिकोलागि निर्मित जल पुनः भरणकोलागि उपयोगी	जीर्ण हराउने अवस्थामा
३	पैयूँ गुर्धुम पोखरी	महाशिला १	पैयूँकोटे राज दरबारमा पानीको आपूर्तिकोलागि निर्मित	जिर्णोद्वारको आवश्यकता
४	गैरी पोखरी	महाशिला १	स्थानीय बासिन्दाको दैनिक उपयोगकोलागि	संरक्षणको आवश्यकता
५	बगर पोखरी	महाशिला १	विद्यालयले माछापालनको लागि बनाएको	उपयोग हुन नसकेको
६	भाडावारी पोखरी	महाशिला १	गाइ वस्तुलाई पानी खुवाउने	वर्षामा पानी जम्मा हुने
७	पूर्णगाउँ पोखरी	महाशिला १	गाइ वस्तुलाई पानी खुवाउने	वर्षामा पानी जम्मा हुने
८	खानीमोर पोखरी	महाशिला १	सिञ्चाई तथा पशुवस्तुलाई खुवाउने	कुलाको पानी संचय गरीने
९	गोरादी पोखरी	महाशिला १	सिञ्चाईकोलागि पानी सञ्चय गर्न सकिने	बाह्रै महिना पानी हुने
१०	सानापानी पोखरी	महाशिला १	घरेलु प्रयोगकोलागि पानी सञ्चय गर्न	कुलोको पानी संचय हुने
११	बागमारा ठूलो पोखरी	महाशिला २	जल पुनर्भरणकोलागि आवश्यक	मर्मत संभार आवश्यक
१२	चें पोखरी काउले	महाशिला २	जल पुनर्भरणकोलागि आवश्यक	चालु

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं	नाम	स्थान	विशेषता	हालको अवस्था
१३	लामीछानेथर पोखरी	महाशिला २	जल पुनर्भरणकोलागि आवश्यक	चालु
१४	लामडाँडा पोखरी	महाशिला २	दैनिक पानीको आवश्यकता परिपूर्तिको लागि	मर्मत संभार आवश्यक
१५	खालीडाँडा पोखरी	महाशिला २	दैनिक पानीको आवश्यकता परिपूर्तिको लागि	मर्मत संभार आवश्यक
१६	हस्तीवाड पोखरी	महाशिला २	दैनिक पानीको आवश्यकता परिपूर्तिको लागि	वर्षाको पानी सङ्कलन हुने
१६	बालाकोट दह	महाशिला ३	दक्षिण पर्वतको सबैभन्दा ठूलो दह	खेल मैदानमा परिणत भएको
१७	डाँडाखर्कको पोखरी	महाशिला ५	शिवालय गुफाकोलागि पानी आपूर्ति गर्ने	मर्मत संभारको आवश्यकता
१८	भोर्लेडाँडा पोखरी	महाशिला ५	जङ्गली पशुपक्षिकोलागि निर्मित जल पुनर्भरणकोलागि उपयोगी	मर्मत संभारको आवश्यकता
१९	लामे आहालको पोखरी	महाशिला ५	स्थानीय बासिन्दाको दैनिक उपयोगकोलागि निर्मित	

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरुसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.३८ सिञ्चाईका स्रोत

महाशिला गाउँपालिका पाखोबारी बाहुल क्षेत्र हो । तै पनि यहाँका किसानहरुले परम्परा देखिनै विभिन्न पानीका स्रोतलाई सिञ्चाईको लागि उपयोग गरी आएका छन् । यहाँका ९०.६० प्रतिशत सिञ्चित भूमी वर्षामा मात्र सिञ्चाई हुने खालका रहेका छन् । सिञ्चाईकोलागि प्रयोग हुदै आएका सिञ्चाईका स्रोतहरुको विवरण तालिका नं. ४.३३ मा राखिएको छ ।

तालिका नं. ४.३३ सिञ्चाईका स्रोत सम्बन्धि विवरण

क्र.सं	सिचाईको स्रोतको नाम	रहेको स्थान	पानीको मात्रा एकै पटक चल्न सक्ने हल		पानीको हालको उपयोग
			वर्षायाममा	हिउदमा	
१	अगुवा खोला	महाशिला १ र पैयूँ ६ को बिच	२० हल	४ हल	हिउँद वर्षा सिञ्चाईमा
२	लुखुरे मेरमादी खोला	साविक होश्राङ्दी नं.१-४ र ९	६ हल		वर्षे सिञ्चाईमा
३	वगर खोला	साविकको होश्राङ्दी ५	२० हल	२ हल	सिञ्चाईमा
४	कालेगौरा		१० हल	१ हल	वर्षे सिञ्चाईमा
५	दुमिलोखोला	साविकको होश्राङ्दी ६	१० हल	४ हल	वर्षे सिञ्चाईमा
६	लविस छयादी खोला	साविकको होश्राङ्दी १-२	७ हल		वर्षे सिञ्चाईमा
७	थाकन गोरानी	साविकको होश्राङ्दी ३	८ हल		वर्षे सिञ्चाईमा
८	क्यूचि मूल रिंचे	साविकको होश्राङ्दी ७	२ हल		हाल बन्द
९	ठाउँस्वारा खोला	साविक भोक्सिङ् ६ र ८	२ हल		वर्षे सिञ्चाईमा
१०	खाल्टे छरछरे खोला	साविकको भोक्सिङ् २ र ४	६ हल	२ हल	सिञ्चाई, लघु जल
११	छहरे खोला	साविकको भोक्सिङ् ५,६ र ८	४ हल	२ हल	विद्युत उत्पादन
१२	राहूखोला	साविक बालाकोट ३ र ४	१० हल	१ हल	वर्षे सिञ्चाईमा

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं	सिंचाईको स्रोतको नाम	रहेको स्थान	पानीको मात्रा एकै पटक चलन सक्ने हल		पानीको हालको उपयोग
			वर्षायाममा	हिउदमा	
१३	छहरी-अधेरीखोला	वडा नं. ३ र ४ बिचमा	४० हल	१ हल	वर्षे सिञ्चाईमा
१४	ढलेढुगा	वडा नं. ३	६ हल	२ हल	वर्षे सिञ्चाईमा
१५	सिस्ने खोला	वडा नं. ३	३ हल	१ हल	वर्षे सिञ्चाईमा
१६	सारथानखोला	साविकको पाखापानी ६	१० हल		वर्षे सिञ्चाई र खानेपानीमा
१७	अर्वालुङ (लामाखेत सिं.)	साविकको पाखापानी ४	१२ हल	१२ हल	हिउँद वर्षा सिञ्चाईमा
१८	भरुवाखोला	वडा नं. ४ र ५ बीचमा	४० हल	५ हल	हिउँद वर्षा सिञ्चाईमा
१९	ठाडीखोला	साविक लुङ्खु १, ३ र ४	६० हल		वर्षे सिञ्चाईमा
२०	ढापखोला	साविक लुङ्खु ३	१० हल		वर्षे सिञ्चाईमा
२१	अलैची खोला	साविक लुङ्खु १ र ३ को बीचमा	८ हल		वर्षे सिञ्चाईमा
२२	छिपछिपे	साविक लुङ्खु ६	१० हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२३	बलभद्र मूल	साविक लुङ्खु ५	३ हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२४	काउले खोला	साविक लुङ्खु २	१५ हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२५	बगाले खोला	साविकको कूर्घा ७	२० हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२६	डम्डारे खोला	साविक फलामखानी ४ र ५	४ हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२७	सिस्नेरी खोला	साविक फलामखानी ४, ५ र ७	४ हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२८	भूते खोला	साविक फलामखानी ९	३ हल चल्ने		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग
२९	अँधेरी तथा दाद्रा खोला	साविक फलामखानी ८ र ९	४ हल		वर्षे सिञ्चाईमा उपयोग

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.३९ टाढाको बस्तीबाट सम्बन्धित गापाको केन्द्र पुग्न लाग्ने अनुमानित समय (घण्टा)

महाशिला गाउँपालिका गाउँ नै गाउँ भएको पहाडी भूगोलको गाउँपालिका हो । साविकका ५७ वडाहरु मध्ये ५५ वडामा हिउँदमा राम्रैसँग गाडि चलाउन सकिन्छ । कुनै पनि वडाबाट गाउँपालिकाको केन्द्रमा आउन नियमित सवारी साधन चल्दैनन् । त्यसैले यहाँका सेवाग्राहीहरु कि त गाडि रिजर्भ गरेर आउनु पर्छ कि त पैदल यात्रा गरेर । त्यसैले यहाँका सेवा ग्राहीहरु गाउँपालिकाको केन्द्रमा आउँदा ३ घण्टा पैदलयात्रा गरेर आउनु पर्ने अवस्था छ । वडागत रुपमा गाउँपालिका केन्द्रमा आउन कती टाढा वा नजिक छन् सो सम्बन्धि विवरण तालिका नं. ४.३४ मा रहेको छ ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तालिका नं. ४.३४ वस्तीवाट गाउँपालिका केन्द्रमा पुग्न लाग्ने अनुमानित समय

वडा नं.	वस्तीको विवरण	पैदल जाँदा केन्द्रमा पुग्न लाग्ने समय	सेवा प्राप्त गरी पैदल घर फर्किन लाग्ने समय
१	वडा कार्यालयवाट	१.५ घण्टा	१.५ घण्टा
	टाढाको वस्ती जौखेतवाट	३ घण्टा	३ घण्टा
	नजिकको वस्ती अर्गाउंदीवाट	४५ मिनट	४५ मिनट
२	वडा कार्यालयवाट	१.५ घण्टा	२ घण्टा
	टाढाको वस्ती मान्केडाँडावाट	३ घण्टा	४ घण्टा
	नजिकको वस्ती पाखुरेवाट	४५ मिनट	१ घण्टा
३	वडा कार्यालयवाट	० मिनट	० मिनट
	टाढाको वस्ती हुङ्गे, हीरुखर्कवाट	१.५ घण्टा	१.५ घण्टा
	नजिकको वस्ती दहवाट	५ मिनट	५ मिनट
४	वडा कार्यालयवाट	२ घण्टा	२ घण्टा
	टाढाको वस्ती लाम्तुनवाट	२.५ घण्टा	२.५ घण्टा
	नजिकको वस्ती धनुबासेवाट	१.५ घण्टा	१.५ घण्टा
५	वडा कार्यालयवाट	१ घण्टा	१ घण्टा
	टाढाको वस्ती चापाखाल्टावाट	२.५ घण्टा	२.५ घण्टा
	नजिकको छहरी,ठूलास्वारावाट	४० मिनट	४० मिनट
६	वडा कार्यालयवाट	२.५ घण्टा	३ घण्टा
	टाढाको वस्ती दाद्रावाट	३ घण्टा	३.५ घण्टा
	नजिकको वस्ती घन्तरीवाट	१.५ घण्टा	१.५ घण्टा

स्रोत : प्रमुख सूचनादाताहरूसँगको छलफलबाट प्राप्त २०७५

४.४० बैङ्क तथा वित्तिय संस्था

यस गाउँपालिकामा ०७४ माघ अगाडि कुनै बैङ्क सञ्चालनमा थिएनन् । ०७४ माघमा राष्ट्रिय वाणिज्य बैक पुनःस्थापित भईकाम सुरु गरेको हो । अझैपनि कर्मचारीको न्यूनता र अन्य प्रविधिक कारणले ऋण लगानी तर्फको काम गर्न नसकिएको यस बैङ्कका शाखा व्यवस्थापक बताउनु हुन्छ । आ.व. ०७५/०७६ देखि यस पालिका भित्रका सरकारी कार्यालयहरूलाई यही वाणिज्य बैङ्कबाट कारोबार गर्न अनुमति प्राप्त भएको छ । हाल वित्तिय संस्थाका रूपमा कार्यरत संस्थाहरूको विवरण तालिका नं. ४.३५ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ४.३५ बैङ्क तथा वित्तिय संस्थाहरूको विवरण

क्र.स	नाम	स्तर	रहेको स्थान	०७५ असार सम्म निक्षेप सङ्कलन रु लाख	०७५ असार सम्म लगानी रु लाख
१	राष्ट्रिय वाणिज्य बैक	सरकारी वाणिज्य बैक	महाशिला ५, देउराली	अप्राप्त	अप्राप्त
२	नेस्डो नेपाल लघुवित्त कार्यक्रम	लघुवित्त सञ्चालन गर्ने	महाशिला ५ एकपाटे	१२	११२

४.४१ खुला क्षेत्र

पहाडि पाखा पखेरामा विकास भएका बस्तीहरु समेटिएको हुनाले यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र धेरै खुला क्षेत्रहरु रहेका छैनन् । तै पनि दैवि प्रकोप पर्दा आपतकालिन आश्रय लिन सकिने केही स्थान रहेका छन् । यस्ता स्थानहरुको वडा गत विवरण तालिका नं. ४.३६ मा रहेको छ ।

तालिका नं. ४.३६ खुला क्षेत्रहरुको विवरण

क्र.स.	वडा नं.	ठाउँको नाम	मुख्य बस्ती	वडा केन्द्रबाट दुरी
१	१	बगर चौर र खेल मैदान	जम्पूर	१ घण्टा
२		पैयूँकोट चौर	दरबार डाँडा	१ घण्टा
३		सिगारकोष-गडि चौर	सिगारकोष गडि ठूलापधेरा	४५ मिनट
४		पैयूँडाँडा	पाहारकुना	२० मिनट
५		बांभो पोखरी	पूर्णगाउँ	१.५ मिनट
५	२	धन सिंहको आगन	खोलाखर्क	१ घण्टा
६		बागमारा डाँडा	पखुरे र बागमारा	३० मिनट
७		भन्ज्याङ् प्रा वि परिसर	देउराली र सर्वडाँडा	१ घण्टा
८	३	बालाकोट गाउँ माथिको चौर	बालाकोट र घन्तरे थर	३०मिनट
९		काफलडाँडा चौर	पाल्ते, काफलचौर र	२० मिनट
१०		बालाकोट खेल मैदान	दह, कोलडाँडा, गोवाने	० मिनट
११	४	स्वधर्म मा वि परिसर	पूर्णगाउँ दमैगाउँ र कोखे	४५ मिनट
१२		जन विकास मा वि खेल मैदान	लाम्तुन	१.५ घण्टा
१३		जयइश्वर प्रा.वि खेल मैदान	सिठेनी, गानावाङ्, कोटपरी	१.५ घण्टा
१४	५	भकिम्ले चौर	ठूलास्वारा, छहरी	४५ मिनट
१५		आहाले चौपारी	कामीथर, सिम, माजवारी	१५ मिनट
१६		एकपाटे खेल मैदान	एकपाटे, लामास्वारा,देउराली	० मिनट
१७		इन्प्रेड कार्यालय परिसर	जोरकाफल, काउले,	१ घण्टा
१८		अधिकारी कुल मन्दिर परिसर	बनपाखे आर्नामुनि बान्द्रे	१ घण्टा
१९	६	काला ढुङ्गा		
२०		खबरको चौर		
२१		स्यानो गढी		
२२		लाकुरीको चौर	सिस्नेरी	३० मिनट
२३		कोल्डाँडा चौर	डाँडाकटेरी	० मिनट
२४		दहको चौर	दाद्रा थापाचौर	२० मिनट
२५		कडनी चौर	कडेनी	३० मिनट
२६		फलामखानी डाँडा		

स्रोत :प्रमुख सूचनादाताहरुको भेलाबाट प्राप्त

४.४२ धार्मिक स्थल

यस गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने विभिन्न जातजाति र समुदायका आ आफ्ना आस्थाका केन्द्रहरु गाउँपालिका भरी छरिएर रहेका छन् । ती आस्थाका केन्द्रहरुमा दर्शन पूजाआजा गर्न यहाँबाट अन्यत्र बसाइ सरेर गएका बासिन्दाहरु समेत नियमित जस्तो आउने गर्दछन् । यहाँका बासिन्दाहरु धेरैजसो शक्ति पिठमा आस्था राख्ने र आपत विपद पर्दा तिनै शक्ति पिठहरुलाई भाकल गर्ने परम्परा रही आएको छ ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

यही परम्परा अनुसार आपत विपतमा भाकल गरेर आफ्नो अनुकुलतामा भाकल पुरा गर्न आउने स्थानहरुमा विभिन्न देवी देउरालीका मठ मन्दिरहरु रहेका छन् । गुरुङ्ग समुदायले भने मण्डली बाजेको भाकल गर्ने र भाकल पुरा गर्न चण्डी पूर्णिमाको दिनमा मण्डलीको मन्दिरमा आउने गर्दछन् । बौद्ध मार्गी लामा तथा भन्तेहरुले आफ्ना आफ्ना स्थानमा गुम्बा निर्माण गरी त्यसैमा पूजा अर्चना पनि गर्ने गर्दछन् । त्यसै गरी आफ्ना आरध्य देव शिवजीको दर्शन गर्न आउनेहरु महाशिला तथा डाँडाखर्क शिवालय आउने गर्दछन् । स्थानीय बासिन्दाका आस्था र विश्वासका केन्द्र एवं धार्मिक स्थलहरुको विवरण तालिका नं. ४.३७ मा रहेको छ ।

तालिका नं. ४.३७ धार्मिक स्थलहरुको विवरण

क्र.सं	मन्दिर	मन्दिर	गुम्बा	दर्शन पूजा गरीने समय
१	रुद्रादेवीको प्राकृतिक मन्दिर	महाशिला १		दशैं, मङ्सिर र जेष्ठ
२	पैयू कालिका भगवती मन्दिर	महाशिला १		आश्विन शुक्ल पक्ष र चैत्र शुक्ल पक्षमा र दिनानुदिन
३	मण्डली बाजेको मन्दिर	महाशिला १		चण्डी पूर्णिमा
४	पहारकुना गुम्बा		महाशिला १	बुद्ध जयन्ती
५	चण्डिस्थान	महाशिला १		मंसिर महिना
६	खोलाखर्क देवी मन्दिर	महाशिला २		दशैं
७	सर्वुडाँडा बौद्ध गुम्बा		महाशिला २	बुद्ध जयन्ती
८	डाँडाखर्क शिवालय	महाशिला ५		बाला चतुर्दशी
९	बालाकोट कोट	महाशिला ३		दशैं
१०	बालारानी देवी मन्दिर	महाशिला ३		दशैं
११	चिसापानी देविस्थान	महाशिला ५		दशैं र चैते दशैं
११	देउराली मन्दिर	महाशिला ५		दशैं
१२	लामे बौद्ध गुम्बा		महाशिला ५	बुद्ध जयन्ति
१३	महाशिला शिवालय	महाशिला ५		बाला चतुर्दशी शिवरात्री र दिनानुदिन
१४	बसाहा मन्दिर	महाशिला ५		
१५	धुवाँकोटे कालिका मन्दिर	महाशिला ४		दशैं, चैते दशैं
१६	भुमेस्थान मन्दिर	महाशिला ६		दशैं

स्रोत : स्थानीय प्रमुख सूचनादाताहरुको छलफलबाट निस्केको निष्कर्ष

४.४३ सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था

यस गाउँपालिका समावेश भएका साविकका ७ गाविसका ५६ वडाहरु मध्ये तत्कालिन वडाको केन्द्रमा सडक नपुगेको एकमात्र वडा साविक होश्राङ्दीको वडा नं. ९ पूर्णगाउँ रहेको छ । साविकका अन्य सबै वडा केन्द्रसम्मको सडकको टूट्याक खोली सकिएको छ । हिउँदमा साविकका सबै वडा केन्द्रसम्म जीपहरु आवत जावत गर्ने गर्दछन् ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

पर्वत जिल्लाको दोस्रो यातायात गुरुयोजना भित्र समेटिएका जिल्ला सडक सञ्जालबाट हालको वडा नं. २ भोक्सिङ् बाहेक सबै वडा कार्यालयहरुसम्म बाह्रै महिना यातायात सुबिधा पुगेको छ । वडा नं. २ को केन्द्रमा पनि ट्रयाक खुली सकेको छ ।

जिल्ला यातायात गुरु योजनाको जिल्ला सडक सञ्जाल तथा गाउँ सञ्जालमा नसमेटिएका पनि कैयौ सडकहरु निर्माण भईसकेका छन् । त्यस्ता सडकहरुमध्ये कतिपय सडक उपभोक्तहरु आफैले ऋण धन गरेर पनि निर्माण गरेका छन् । बदलिदो जीवनशैली अनुसार मोटरसाइकल चढ्नेहरुको सङ्ख्या दिन प्रतिदिन बढी रहेकोले पनि बस्ती बस्तीसम्म सडक बिस्तार हुने कार्य भईरहेको छ ।

यस पालिका भित्र जति नै मोटर चल्ने सडक भए पनि कतिपय यस्ता गोरेटा घोडेटा बाटाहरु छन् जस्को उपयोग भविष्यमा पनि भईरहने देखिन्छ । त्यस्ता कतिपय बाटाहरुको ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय महत्व पनि रहेको छ ।

यस पालिका भित्रबाट गएका राष्ट्रिय, प्रादेशिक र पालिका स्तरीय सडकहरुको विवरण तालिका नं. ४.३८ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ४.३८ सडक सञ्जालको विवरण

क्र.सं	सडकको वर्गीकरण	लम्बाई कि.मी.	तोकिएको चौडाई	सडकले सेवा दिएका वडाहरु
क	केन्द्र स्तरीय सडक	२१.३६		
१	रिडि-सेदीवेनी-भोक्सिङ्-कार्कीनेटा-राम्जा-पोखरा सडक (सुभद्रीखर्क -मल्कवाङ् खण्ड)	२१.३६	७ मि.	गाउँपालिकाका सबै वडा
ख	प्रदेश स्तरीय सडक	३४.२२		
१	वयरघारी-जैविरे-पैयूभन्ज्याङ्-वाच्छा (अगुवाखोला-देउराली खण्ड)	१४.९००	७ मि.	वडा नं. १ र २
२	फलेवास-लुङ्खु सडक (दुक्तान-लुङ्खुदेउराली खण्ड)	६.५००	७ मि.	वडा नं. ५
३	लुङ्खु-हुवास सडक (लुङ्खु देउराली-सेरा खण्ड)	७.८२०	७ मि.	वडा नं ५ र ४
ग	दुई पालिका जोड्ने सडक			
१	सुभद्रीखर्क-जम्पूर-गुर्धुम-पूर्णगाउँ सम्म -धरमपानी-हातेमालोचोक	५.२१०		वडा नं. १
२	लुङ्खुदेउराली-वान्द्रे-शेरा	७.५१०		वडा नं. ३,४,५
३	घैडाँडा-निगाली-हाडीखर्क हिरुखर्क-सरौखोला	९.४००		वडा नं. ३ र ५
४	बारे डाँडा-सित्ले -सरौखोला	२.०००		वडा नं ३
घ	गाउँपालिकाको वडाकार्यालय जोड्ने सडक			
१	घण्टे-घन्तरी-लुङ्खुदेउराली	७.९२०		वडा नं. ६ र ५
२	मिलनचोक, बारेडाँडा-अर्गाउदी-होश्राङ्दी	९.३८०	७ मि	वडा नं.१,३ र ५
३	गानावाङ्-लाम्तुन-दमैडाँडा-धनुवासे-निगाली-बालाकोट	१२.५००		वडा नं ४ र ३
४	भोक्सिङ्-सर्वुडाँडा-देउराली चिती सडक	७.५००		वडा न २
ङ	बस्तीस्तरका सडकहरु			

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं	सडकको वर्गीकरण	लम्बाई कि.मी.	तोकिएको चौडाई	सडकले सेवा दिएका वडाहरु
१	अगुवाखोला-अर्गाउदी-प्रोचु सडक	४.७१४		वडा न १
२	जोरकाफल काउले सडक	०.८५०		वडा न ५
३	ठूलस्वारा भकिल्मे सडक	०.६५०		वडा न ५
४	दह दियालीडाँडा निगाली	३.१३०		वडा न ३
५	दह कोलडाँडा हिरुखर्क	२.४३०		वडा न ३
६	काफलडाँडा भल्कु वाघमारा	२.३१०		वडा न २ र ३
च	मुल बाटो			
१	पैयूकोट भाडावारी धरमपानी फुलवारी दरबार घोडेटी बाटो(पैयूकोट भाडावारी खण्ड)		१ मिटर	वडा न १
२	सुभद्रीखर्क-गोर्ल्याङ् देविस्थान गोरेटो बाटो		०.५ मिटर	वडा न १
३	जम्पूर-दिम्पूक-उराम-गोरेटो बाटो		०.५ मिटर	वडा न १
४	माइस्थान-पाहारकुना अर्खभन्ज्याङ् गोरेटो बाटो		०.५ मिटर	वडा न १
५	अर्गाउदी-बागमारा गोरेटो बाटो		१ मिटर	वडा न १
६	अर्गाउदी-बालाकोट घोडेटी बाटो		१ मिटर	वडा न १
७	खालीडाँडा-हस्तीवाङ्-अम्डि घोडेटी बाटो		१ मिटर	वडा न २
८	फुलखानी-डाँडाखर्क शिवालय-देविस्थान गोरेटो बाटो		०.५ मिटर	वडा न २ र ५
९	बारेडाँडा-बाटे-हिरुखर्क-ज्ञामी गोरेटो बाटो		१ मिटर	वडा न ३
१०	आङ्वाङ्-सारथान-कोखे गोरेटो बाटो		१ मिटर	वडा न ४
११	धनुवासे पूर्णगाउँ बाटो		१ मिटर	वडा न ४
१२	लुङ्खुदेउराली-पैयूडाली-गुफा-घण्टे घोडेटी बाटो		०.५ मिटर	वडा न ५ र ६
१३	आहाले छहरी घोडेटी बाटो		१ मिटर	वडा न ५
१४	लुङ्खुदेउराली छापस्वारा गाढ दुक्तान गोरेटो बाटो		१ मिटर	वडा न ५
१५	काउले गुफा धुवाँकोटे गढी गोरेटो बाटो		०.५ मिटर	वडा न ४ र ५
१६	केवरे ठाडापाखा केटीचौर गोरेटो बाटो		०.५ मिटर	वडा न ५
	जम्मा			

स्रोत : स्थलगत अवलोकन र गाउँपालिकाको प्राविधिक शाखा

४.४४ निर्माणाधीन गाउँ स्तरीय सडकहरु

यस गाउँपालिका भित्रका १ मिटर सडक पनि कालो पत्रे वा ग्राभेल गरिएको छैन । सबै सडकहरुको अवस्था कच्ची तथा धुले नै छ । गाउँपालिकाले सडकको महत्व हेरेर सडकको चौडाइ निर्धारण गरेको छ । गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको चौडाइ अनुसारको सडकको विवरण तालिका नं. ४.३९ मा रहेको छ ।

तालिका नं. ४.३९ निर्माणाधीन सडकहरुको

सडकको औसत चौडाई मि.	सङ्ख्या	अनुमानित लम्बाई कि.मी.	सडकले सेवा पग्न सक्ने	
			वडा तथा बस्तीहरु	जनसङ्ख्या
७ मिटर चौडाइ तोकिएका	४	५५.५८	सबै वडाका सबै वस्ती	

स्रोत : गाउँपालिकाको प्राविधिक शाखा

४.४५ गाउँ क्षेत्र भित्र रुट परमिट लिएर सञ्चालन भएका सवारी साधनहरूको विवरण

तालिका नं. ४.४० रुट परमिट लिएर गाउँ क्षेत्र भित्र सञ्चालन भएका सवारी साधनहरूको विवरण

बस चल्ने सुरु स्थान	बस पुग्ने अन्तिम स्थान	दैनिक सञ्चालन हुने सवारी साधन सङ्ख्या	बस स्टप सङ्ख्या (यात्रु चढाउने ओराल्ने स्थान)	कैफियत
बागमारा	पोखरा	एक	१०	बस
बालाकोट	पोखरा	एक	१०	बस
लुङ्खु देउराली	पोखरा	एक	८	बस
लुङ्खु देउराली	बुटवल	एक	१०	बस
लुङ्खु देउराली	काठमाण्डौ	एक	८	बस
लुङ्खु देउराली	कुश्मा	१		जीप
होश्राङ्दी	वालीङ्	४		जीप
भोक्सिङ्	वालीङ्	१		जीप

स्रोत : वडा कार्यालयहरू

४.४६ गाउँ क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरूको विवरण

तालिका नं. ४.४१ गाउँ क्षेत्रमा चल्ने सवारी साधनहरूको विवरण

क्र.सं.	सवारी साधनको प्रकार	सङ्ख्या	अवस्था		कैफियत
			१० वर्ष सम्म पुरानो	१० वर्षभन्दा बढि पुरानो	
१	सरकारी स्वमित्वका	१	१		
२	सार्वजनिक (भाडाका)	१०	४	६	
	जम्मा	११	५	६	

स्रोत : वडा कार्यालयहरू

४.४७ सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धि विवरण

तालिका नं. ४.४२ सार्वजनिक शौचालय सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	सार्वजनिक शौचालय रहेको स्थान	वडा नं.	सञ्चालनको अवस्था	सञ्चालक
१	लुङ्खु देउराली	५	चालु	

स्रोत : सम्बन्धित वडा कार्यालय

४.४८ प्रकोपबाट भएको क्षती सम्बन्धि विवरण (आ.व.२०७४/०७५ को)

तालिका नं. ४.४३ प्रकोपबाट भएको क्षती विवरण

प्रकोपको किसिम	वडा नं.	क्षतीको विवरण	अनुमानित क्षति (रकम रु.)	मानवीय क्षती
वाढि				
पहिरो	१	(क) पाहारकुनाको पहिरोबाट ३ घर बगाएको		३

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

प्रकोपको किसिम	वडा नं.	क्षतीको विवरण	अनुमानित क्षति (रकम रु.)	मानवीय क्षती
		(ख) अर्गाउदी लेकको पैरो १ गोठ		
	५	कुसुण्डे पहिरोबाट गोठ पुरीएको बाइक क्षती		
आगजनी	१	(क) २ घर नष्ट २ भैसी मरेको		
	३	(क) घन्तरेको आगलागि १ गोठ जलेको		
	६	(ख) ढुङ्गाघरे आगलागि १ घर १ गोठ नष्ट भैसी २, गोरु २ जलेको		
महामारी				
हावाहुरी				
चट्याङ्	६	घरमा परेको		१ जना मृत्यू
खडेरी				
भूकम्प				
अन्य				

स्रोत : स्थानीय प्रमुख सूचनादाताहरुको छलफलबाट

४.४९ विपद व्यावस्थापन पूर्व तयारी सम्बन्धि विवरण (गापा स्तरको छलफलबाट)

यस गाउँपालिका भित्र विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि पूर्व तयारीको लागि गाउँ स्तरिय समिती गठन भएको पाईएन । गाउँपालिका वाट विपद व्यवस्थापन गर्नको लागि पूर्व तयारी योजना निर्माण नगरिएको तथा विपद पर्दा सुरक्षित रहनको लागि सुरक्षित स्थानको रुपमा कुनै पनि स्थानलाई तोकिएको पाइएन । विपद व्यवस्थापन कोषमा रु ५ लाख रहेको देखिन्छ ।

४.५० विद्युतीकरण

तालिका नं. ४.४४ विद्युतीकरणको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	वडा अनुसारको ग्राहक सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
क	ग्राहक सम्बन्धि विवरण							
१	ग्राहस्थ लाईन सङ्ख्या	२५९	१६१	२७१	५०५	५९५	२६०	
२	औद्योगिक लाईन सङ्ख्या	१३	१४	३	४	१०	२	
३	व्यापारिक सङ्ख्या		३					
४	सँस्थागत	१०	४	६	६	६	४	
५	मन्दिरमा वितरीत सङ्ख्या	२	२	१	१	२	१	
६	खानेपानी	३	०	०		३	१	
	जम्मा ग्राहक सङ्ख्या	२८७	१८४	२८१	५१६	६१६	२६८	
ख	पोलको विवरण							

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.सं.	विवरण	वडा अनुसारको ग्राहक सङ्ख्या						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
१	काठका पोल	२५०	०	०	१२६	१२	०	
२	स्टिलका पोल सङ्ख्या	२२५			४३८	५६०	२९०	
	जम्मा	४७५			५६४	५७२	२९०	
ग	अन्य							
१	ट्रान्शफर्मर सङ्ख्या	३	३	२	४	४	३	१९
२	स्वीचिङ स्टेशन					१		१

स्रोत: सामुदायिक विद्युतिकरण क्षेत्रका स्थानीय मिटर रिडरहरु र नेपाल विद्युत प्राधिकरण लुङ्खु इकाइको अभिलेख

४.५१ दुर संचार सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिका भित्रका ५३५६ जनासंग मोबाइल फोन रहेको छ। यस गाउँपालिका भित्र रहेको २०९४ घरपरिवार रहेकाले औषत प्रति परिवार २।५६ वटा मोबाइल रहेको देखिन्छ। यस गाउँपालिका भित्रका वासिन्दाहरुले नेपाल टेलिकम, एनसेल तथा स्मार्ट कम्पनीबाट वितरित सिम प्रयोग गरि मोबाइल फोन प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ। यस गाउँपालिका भित्र कुनै पनि सेवा प्रदायक कम्पनिबाट PSTN टेलिफोन लाईन वितरण गरेको पाईएन। यस गाउँपालिका भित्र नेपाल टेलिकमले जी.एस.एम सेवाको लागि २ वटा, स्काई सेवाको लागि १ वटा, एनसेनबाट जी.एस.एम सेवाको १ वटा तथा स्मार्ट टेलिकमबाट जी.एस.एम सेवाको लागि १ वटा मोबाइल टावरहरु निर्माण गरेको छ। यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका वडाकार्यालयहरु, राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क, लुङ्खु शाखा, विभिन्न वित्तीय संस्थाहरुमा नेपाल टेलिकमको Y Max प्रविधि प्रयोग गरि इन्टरनेट सेवा सञ्चालन भई रहेको छ।

४.५२ भोलुङ्गे पुल/पुलेसा सम्बन्धि विवरण (गापा स्तरको छलफलबाट)

तालिका नं. ४.४५ गा.पा भित्र पक्की तथा आर.सि.सि पुल, कल्भर्ट र भोलुङ्गे पुलहरुको विवरण :

पुल/खोलाको नाम	दायाँ किनाराको स्थान	बायाँ किनाराको स्थान	निर्माण साल	सहयोगी निकाय
अर्वालुङ्ग खोला	सिम्ले महाशिला ४	दाङ्सिङ्ग पैयूँ ७	२०५४	जिविस र हेल्भिटास
टीमुरेखोला पूल	सारथान महाशिला ४	आङ्माङ्ग महाशिला ४	२०६०	जिविस र हेल्भिटास
	सारथान महाशिला ४	भोर्ले महाशिला ४	२०६१	जिविस र हेल्भिटास
	ढुङ्गाना महाशिला ४	नेप्टे	२०७२	जिविस र हेल्भिटास
फेदी खोला	निगाली महाशिला ३	वान्द्र महाशिला ५	२०६८	जिविस र हेल्भिटास
	हिरुखर्क महाशिला ३	धनुवासे महाशिला ४	२०७०	जिविस र हेल्भिटास

स्रोत : गाउँपालिका स्तरीय छलफल

४.५३ व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

तालिका नं. ४.४६ मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

क्र.सं.	व्यापारिक केन्द्रको नाम	वडा नं.	मुख्य व्यापारिक बस्तुहरु
१	लुङ्खु देउराली बजार	वडा नं. ५	दैनिक उपभोग्य सामान, कपडा, औषधि, श्रृंगारका सामाना, खाना तथा खाजा होटल
२	बागमारा	वडा नं. २	किनारा सामान तथा चिया खाजा

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

३	बारे डाँडा	वडा नं. ३	किनारा सामान, चिया खाजा तथा खाना
४	पाखुरेडाँडा सिम्ले	वडा नं. ४	किनारा सामान, तथा चिया खाजा
५	लाम्तुन	वडा नं. ४	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
६	दुक्तान	वडा नं. ५	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
७	एकपाटे मिलनचोक आहाले	वडा नं. ५	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
८	गानावाङ्	वडा नं. ४	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
९	घण्टे देउराली	वडा नं. ६	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
१०	कोलेरी	वडा नं. ४	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
११	जोरकाफल	वडा नं. ५	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
१२	काफलडाँडा	वडा नं. ३	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
१३	खालीडाँडा लामीछानेथर	वडा नं. २	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
१४	माभगाउँ	वडा नं. १	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
१५	गडि महाशिला	वडा नं. १	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा
१६	हलोगाडे महाशिला	वडा नं. ६	दैनिक उपभोग्य सामान चिया खाजा

स्रोत : गाउँपालिका कार्यालयको अभिलेख

४.५४ सामुदायिक भवनहरूको विवरण

तालिका नं.४.४७ सामुदायिक भवनहरूको विवरण

वडा नं.	सामुदायिक भवनहरूका नाम	वडा नं. बस्ती	हालको उपयोग
२	नागरीक सचेतना केन्द्र भवन	सर्बुडाँडा	जीर्ण अवस्था
३	शिद्वार्थ युवा क्लव भवन	साविक बालाकोट ९	युवा क्लवसँग सम्बन्धित काम
४	वातावरण महिला समूह भवन	साविक पाखापानी १	महिला समूहको बैठक , युवा क्लवको कार्यालय
४	नागरीक सचेतना केन्द्र भवन	साविक पाखापानी ३	समुदाय स्तरका भेला बैठक र तालिम सञ्चालन
४	महिला सहकारी भवन		सहकारीसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कार्य त्यहीबाट हुने
५	सिम्ले सामुदायिक भवन	साविक पाखापानी ४	समुदाय स्तरका भेला बैठक र तालिम सञ्चालन

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल

४.५५ सार्वजनिक पाटी पौवा र चौतारा सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिकाका बासिन्दाहरूमा चौपारी पोखरी तथा पाटी पौवा बनाउने कामबाट परलोक सुधिन्छ भन्ने विश्वास छ । त्यसैले बिगतमा धेरै पाटी पौवा तथा शीतल छहारी दिने चौतारा निर्माण गर्ने,ती चौताराहरूमा बटुवाकोलागि पिउने पानीको व्यवस्था गर्ने प्रचलन थियो । समुदाय स्तरका छलफल तथा न्याय निसाफका काम पनि यिनै चौतारामा बसेर गर्ने तथा वादी प्रतिवादीले चौतारीका वर पिपल छोएर कसम खाइ सत्य बोल्न लगाउने गरिन्थ्यो । देशमा भएका भौतिक विकासको क्रम बृद्धिसँगै चौतारी

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

पोखरी तथा पाटी पौवाहरु नासिदै मासिदै गए । हालसम्म यस गाउँपालिकाभित्र सदुपयोगमा आएका वा जीर्ण अवस्थामा आएका महत्वपूर्ण चौतारी पोखरीहरुको विवरण तालिका नं.४.४८ मा राखिएको छ ।

तालिका नं. ४.४८ महत्वपूर्ण पाटी पौवा तथा चौतारीहरुको विवरण

क्र.सं.	व नं	सार्वजनिक वस्तु	स्थान	उपयोग
१	१	कोटको पौवा	पैयूकोट	पूजापाठ , घाम पानीमा ओत लाग्न
२	१	चिहानडाँडा ठाँटी		गुरुङ्गहरुको दाहसंस्कार गर्दा उपयोग
३	२	भन्ज्याङ्को ठाँटी	पैयू भन्ज्याङ्	घाम पानीमा ओत लाग्न
४	२	अर्ख भन्ज्याङ् ठाँटी	अर्ख भन्ज्याङ्	घाम पानीमा ओत लाग्न
५	३	सिंहले चौतारा र पाटी	हिरुखर्क	ओत लाग्ने शीतलबस्ने
६	३	बालरानी पौवा	बालरानी मन्दिर छेउ	पूजाआजामा ओतलाग्ने
७	३	भन्ज्याडाँडा चौतारा	बाटे	शीतल बस्ने
८	३	सित्ले ठाँटी	सित्ले चिहानडाँडा	मलामी ओत लाग्ने
९	३	ठाँटी	बालाकोट चिहानडाँडा	मलामी ओत लाग्ने
१०	३	बाजु मण्डली चौपारी	डाँडापारी	धार्मिक कार्यमा उपयोग
११	३	मुखिया चौतारी	निगाली	शीतल बस्ने
१२	३	स्कूलको चौतारी	दियाली डाँडा	शीतल बस्ने
१३	४	हलोगाडे ठाँटी	हलोगाडे	घाम पानीमा ओत लाग्न
१४	४	कोखे चौतारो	वडा कार्यालय परिसर	समुदायका भेला बैठक छलफल गर्दा
१५	४	न्वावाङ् चौतारी/पौवा	गानावाङ्	खेताला, गोठाला र बटुवाहरु बिसाउन
१६	४	यात्रु प्रतिकालय	सिम्ले	गाडि कुर्ने यात्रुहरुको उपयोगमा
१७	४	पाखुरे चौपारी	सिम्ले पाखुरे डाँडा	मनोरम दृश्यावलोकन र थकाइ मार्न
१८	४	मल्कवाङ् चौपारी	मल्कवाङ्	थकाइ मार्न र गाडि कुर्न उपयो गर्ने
१९	४	नाइथर चौपारी	नाइथर लाम्तुन	थकाइ मार्न र स्थानीयको भेटघाट स्थल
२०	४	मोहन डाँडा चौपारी	नाइथर	थकाइ मार्न र स्थानीयको भेटघाट स्थल
२१	४	बाइकाठ चौतारी/ठाँटी	जनजागरण विद्यालय नजिक	यात्रु तथा विद्यार्थीहरु ओत लाग्न भेटघाट गर्न
२२	५	शिवालयको पौवा	डाँडा खर्क शिवालय	पूजापाठ लगाउन,घाम पानीमा ओत लाग्न
२३	५	देउराली पौवा	देउराली डाँडा	यात्रु तथा स्थानीय किसानहरु ओत लाग्न
२४	५	पत्थर चौपारी	पन्तथर	धार्मिक कार्य र समुदायको भेला बैठक
२५	५	केटीचौर चौपारी	केटीचौर	विगतमा कुस्ती प्रगोगिता हुने स्थान
२६	५	वतासे पौवा	सप्तऋषि वन भित्र	पैदलयात्री र बनमा आउनेहरु ओत लाग्न
२७	५	गुफाको ठाँटी	गुफामन्दिर परिसर	श्रद्धालु भक्तजन र यात्रु ओत लाग्न
२८	५	अधिकारी सत्तल	काउराबोट	अधिकारीहरुको कूल पूजामा प्रयोग
२९	५	महाशिला पौवा	महाशिला परिसर	धार्मिक कार्यमा आउनेहरुको उपयोगमा
३०	५	आहालको चौतारी	आहाल	समुदायको भेला बैठक बस्न उपयोग
३१	५	लामेधारा पौवा	लामेको धारा नजिक	स्थानीय किसान र यात्रुहरु ओत लाग्ने
३२	५	चिहानडाँडा ठाँटी	चिहानडाँडा	गुरुङ्ग समुदायको लास सतगत गर्दा
३३	६	लुराको चौपारी	घन्तरी	सामुदायिक बनको बैठक बस्न
३४	६	लाकुरी चौपारी	लाँकुरी डाँडा	सार्वजनिक भेला बैठकहरु बस्न
३५	६	कृतिपानी चौपारी		भेला बैठकको लागि

क्र.सं.	व नं	सार्वजनिक वस्तु	स्थान	उपयोग
३६	६	कडेनी चौतारा	कडेनी	भेला बैठकको लागि
३७	६	पाखाको चौतारा	थापाचौर	भेला बैठकको लागि
३८	६	कोल्डाँडाको चौपारी	डाँडा कटेरी	भेला बैठकको लागि

स्रोत: वडा स्तरीय छलफल

४.५६ खेलमैदान सम्बन्धि विवरण

यस क्षेत्रमा गोर्खा पल्टनमा भर्ती हुन जाने चलन धेरै पहिले देखिनै रहेको हो । गोर्खा पल्टनमा भर्ती भएर नियमित खेलकूद तथा व्यायम गरेका लाहुरेहरु गाउँमा फर्के पछि स्थानीय युवाहरुमा भलिबल बास्केट बल खेलन सिकाउँथे । यसरी खेल सिकेका युवाहरुको बीचमा विभिन्न स्तरका खेल प्रतियोगिताहरु आयोजना गर्ने प्रचलन हालसम्म पनि कायम छ । यस गाउँपालिका भित्र सबै जसो वडामा प्रतियोगिता हुने खेलमा भलिबल सबैभन्दा अगाडि छ । त्यसैले धेरै जसो बस्ती कम्तिमा एउटा भलिबल खेलन मिल्ने खेल मैदान रहेका छन् । यहाँका आधारभूत तह र सोभन्दा माथिका सबै विद्यालयहरुमा कम्तिमा भलिबल खेलन मिल्ने खेल मैदान निर्माण भएको देखिन्छ । खेल मैदानहरुको विवरण तालिका नं. ४.४९ मा रहेको छ ।

तालिका नं. ४.४९ खेल मैदानहरुको विवरण

क्र.सं.	खेल मैदानको किसिम	स्थान तथा वडा नं.	उपयोगकर्ता
१	दह खेल मैदान	महाशिला ३ बालाकोट	विद्यार्थी र स्थानीय युवाहरु
२	महाशिला धुवाँकोट क्याम्पस मैदान	महाशिला ५ लुङ्खु	स्थानीय युवाहरु
३	बगर चौर खेल मैदान	महाशिला १	विद्यार्थी र स्थानीय युवाहरु
४	विद्यालयहरुका खेल मैदानहरु	महाशिला सबै वडा	विद्यार्थी र स्थानीय युवाहरु

स्रोत: वडा स्तरीय छलफल

४.५७ पार्क, बनस्पती तथा उद्यान सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कुनै पार्क तथा बाल उद्यानहरु निर्माण तथा सञ्चालन भएको देखिएन । तर प्राकृतिक तथा वृक्षारोपन गरेका बन जङ्गलहरुमा विभिन्न प्रजातीका बोट विरुवाहरु अवलोकन अध्ययन गर्न पाइन्छ । गोर्ल्याङ् तथा चिसापानी क्षेत्रमा दुर्लभ जडिबुटीहरु पनि अवलोकन अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने स्तरमा उपलब्ध छन् ।

४.५८ गाउँपालिका कार्यलय देखि प्रत्येक वडा केन्द्रको दूरी

तालिका नं ४.५० गाउँपालिका कार्यलय देखी वडा केन्द्र सम्मको दूरी

वडा नं.	वडा केन्द्र रहेको स्थान	केन्द्र सम्मको दूरी (कि.मि)	वडा नं.	वडा केन्द्र रहेको स्थान	केन्द्र सम्मको दूरी (कि.मि)
१	माभुगाउँ	८ कि.मि.	४	कोखे	१० कि.मि.
२	खालीडाँडा	१० कि.मि	५	एकपाटे	४ कि.मि.
३	बारेडाँडा	० कि.मि.	६	डाँडाकटेरी	१४ कि.मि.

स्रोत: वडास्तरीय छलफल

४.५९ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाको विवरण र बार्षिक बजेट

यस गाउँपालिका भित्र कुनै अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकाय वा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाले कुनै कार्यक्रम सञ्चालन गरेको भेटिन । हाल यस गाउँपालिकालाई कार्यक्षेत्र बनाइ कार्यक्रम सञ्चालन गरी रहेका गैर सरकारी संस्थाहरुको विवरण तालिका नं. ४.५९ मा रहेको छ ।

तालिका नं. ४.५९ गैरसरकारी संघ संस्थाको विवरण

सि.नं	NGO को नाम	कार्यालय	सम्पर्क नं.	उद्देश्य/कार्य क्षेत्र	सहयोगी दातृ निकाय
१	इन्प्रेड नेपाल	वडा नं.५	९८५७६३९६३०	पछाडि परेको समुदायको विकास	प्लान नेपाल
२	सेक्रेड नेपाल	वडा नं. १	९८५७६३००८०	कृषि वन वातावरण	स्थानिय तह
३	भिमपोखरा युवा क्लव	वाग्लुङ्		कृषि तथा पूर्वाधार विकास	हेफर इन्टर नेशनल

स्रोत: सम्बन्धित संस्थाहरुको अभिलेख

४.६० गाउँपालिका क्षेत्र भित्र गठन भएका टोल विकास संस्थाहरुको विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र जम्मा ४६ वटा टोल विकास संस्था गठन भई कृयाशिल गराइएको छ । यि टोल विकास संस्थाहरु भर्खरै गठन भएको वचत सङ्कलनको काम सुरु भईनसकेको देखियो । टोल विकास संस्थाहरुको विवरण तालिका ४.५२ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ४.५२ टोल विकास संस्थाहरुको विवरण

वडा नं.	टोल विकास संस्थाहरुको नाम	ठेगाना	संस्थाको किसिम	सम्पर्क नं.	सदस्य सङ्ख्या	समेटिएका परिवार सं
१	प्रोचु टोल विकास संस्था	प्रोचु	मिश्रित			३९
	अर्गाउंदी टोल विकास संस्था	प्रोचु बाहेकको अर्गाउंदी	मिश्रित	९८५७६३२५७०	११	३५
	मौवाडाँडा टोल विकास संस्था	गोरादी, पलासे, आउँसरा स्वामीडाँडा	मिश्रित	९८६३९३८९९२		३७
	माभगाउँ टोल विकास संस्था	ठाना,बिजुखर्क, माभगाउँ	मिश्रित	९८४७७९११०२	११	४०
	कल्लेनडाँडा पहारकुना टोल विकास संस्था	कल्लेनडाँडा पहारकुना	मिश्रित	९८०६१९३७३३		२२
	पूर्णगाउँ टोल विकास संस्था	पूर्ण गाउँ, टोड्के	मिश्रित			३३
	दरबारडाँडा टोल विकास संस्था	साविक वडानं ४ र दरबारडाँडा	मिश्रित	९८४६०६६४३२		४७
२	जम्पूर-सुभद्रीखर्क टो.वि. संस्था	साविक वडा नं. ५	मिश्रित	९८४९३२९०८४	१३	४२
	पाखुरे टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. १	मिश्रित	९८०३७६५३३०	७	४९
	बागमारा टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. २	मिश्रित	९८४७६७९७४१	७	
	इन्द्रेणी टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. ३	मिश्रित	९८४७७२४८१०	९	३५
	लामीडाँडा टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. ४	मिश्रित	९८१२८५२६७३	७	२४
	सर्वुडाँडा टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. ५,६	मिश्रित	९८६०२३५०८३	९	२६
	काउले टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. ७	मिश्रित	९८४६७७३२७७	९	९

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

वडा नं.	टोल विकास संस्थाहरुको नाम	ठेगाना	संस्थाको किसिम	सम्पर्क नं.	सदस्य सङ्ख्या	समेटाएका परिवार सं
	देउराली टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. ८	मिश्रित	९८६७८५६३२३	७	१३
	मन्केडाँडा टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. ९	मिश्रित	९८०५१४२२३६	६	६
३	सित्ले टोल विकास संस्था	साविक वडा नं. १	मिश्रित	९८४६११२८६१	१६	१६
	बाटे विसौना टोल वि.संस्था	साविक वडा नं. २	मिश्रित		१४	१४
	बांजे हिरुखर्क टो. वि. संस्था	साविक ३ र ४	मिश्रित	९८०६११४१२२	११	३२
	कोलडाँडा टोल विकास संस्था	साविक ४ उपल्लो	मिश्रित	९८०७५८६१३८	५	९
	निगाली दिवालीडाँडा टोल विकास संस्था	साविक ६ नं. वडा	मिश्रित		१९	५४
	बालाकोट टोल विकास संस्था	साविक ८	मिश्रित	९८०५१०३७६७	७	२३
	काफलडाँडा पात्ले टो वि सं	साविक ९ र ८	मिश्रित	९८४७६४७७५५	५	७७
	गठन हुन बाँक्की	साविक ५ र ७	मिश्रित			४४
४	धुवाँकोटे टोल विकास संस्था	साविक पाखापानी १	मिश्रित	९८०५२४९८०६	९	९१
	कोखे टोल विकास संस्था	साविक पाखापानी ५,६	मिश्रित	९८४६१६१६३६	७	५५
	लालीगुराँस टोल विकास संस्था	साविक पाखापानी २, ६	मिश्रित	९८४७०४२७२०		५०
	मिलिजुली टोल वि. संस्था	साविक पाखापानी २,३	मिश्रित	९८४६७२१४४०	९	८५
	सिम्ले टोल विकास संस्था	साविक पाखापानी ४	मिश्रित		११	६८
	लाम्तुन टोल विकास संस्था	साविक पाखापानी ७,९	मिश्रित	९८१६१००९२६	७	१६२
५	मिलिजुली टोल विकास संस्था	दुक्तान	मिश्रित	९८४०२९०७४९	१५	८०
	प्रगती टोल विकास संस्था	काउले जोर काफल	मिश्रित	९८४७६३२७४३	९	४७
	एकपाटे मिलन टो. वि. संस्था	साविक लुङ्खु ९	मिश्रित	९८४६०६०२८९	९	६७
	चिसापानी देवी टो.वि. संस्था	साविक लुङ्खु ८	मिश्रित	९८४७६४५०६८	११	६५
	एकता टोल विकास संस्था	साविक लुङ्खु १	मिश्रित			
	हरियाली टोल विकास संस्था	साविक लुङ्खु ७	मिश्रित	९८०५१२९०९५		३९
	सुन्दर शान्त टो. वि. संस्था	साविक लुङ्खु ६	मिश्रित	९८०६११३०२३		६५
	लालीगुराँस समाजसेवी टो.वि.सं	साविक लुङ्खु ५	मिश्रित	९८४७६१९८३३		५९
	लामे टोल विकास संस्था	साविक कूर्घा ७	मिश्रित	९८६७८६२२७७	१५	६४
	कालिका टोल विकास संस्था	साविक लुङ्खु ४	मिश्रित	९८४७६४७४२५		२५
	फूलवारी टोल विकास संस्था	साविक लुङ्खु ३	मिश्रित	९८४७६४८०४२		६२
६	आदर्श टोल विकास संस्था	रुपेस्वारा हलोगाडे	मिश्रित	९८४७७७०८५१	१३	५८
	पात्ला टोल विकास संस्था	साविक फलामखानी ६	मिश्रित	९८४७७३४६३६		४५
	सिस्नेरी टोल विकास संस्था	सिस्नेरी	मिश्रित			
	घन्तरी टोल विकास संस्था	घन्तरी	मिश्रित	९८४६३२४४८८		४१
	लालीगुराँस टो. विकास संस्था	साविक फलामखानी ७-९	मिश्रित	९८४७६३०८४८		६५

स्रोत: सम्बन्धित वडाको अभिलेख

४.६१ जनचेतनामूलक तालिम प्राप्त गरेको जनसङ्ख्या विवरण

यस गाउँ विकास समिती भित्र बिगतमा धेरै सङ्घ संस्थाहरुले विभिन्न प्रकारका कार्यक्रम सञ्चालन गरी सकेका छन् । ती कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा यहाँका प्रत्येक घरका कुनै न कुनै व्यक्तिले कुनै न कुनै प्रकारको तालिम प्राप्त गरी सकेको छन् । तर तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको व्यवस्थित अभिलेख राख्ने

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

प्रचलन नहुनाले स्रोतको रूपमा कुनै आधिकारिक अभिलेख राख्न सकिएन । स्थानीय प्रमुख सूचनादाताहरूको स्मरणमा भएका आधारमा तयार पारिएको जनचेतना मूलक तालिम लिएका व्यक्तिहरूको विवरण तालिका नं. ४.५३ अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ४.५३ जनचेतना मूलक तालिम प्राप्त व्यक्तिहरूको विवरण

क्र. स.	तालिमको नाम	वडा र लिङ्ग अनुसारको सङ्ख्या												जम्मा	
		१		२		३		४		५		६		महिला	पुरुष
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष		
१	बचत तथा ऋण	४०	१०	२९	२६	१२	१५	५	२	२	४	१	६	८९	६३
२	संस्थागत नेतृत्व	५	४	०	१	४	६	५	१	२	५	५	१८	२१	३५
३	लैङ्गिक समविकास	०	४	०	१	१	१	०	१	१०	२३	१२	१६	२३	४६
४	स्वास्थ्य	२१	२४	१	०	४	०	३	०	३	४	६	१	३८	२९
५	परिवार नियोजन	१०	१४	०	०	१	१	३	०	२	३	६	१	२२	१९
६	खानेपानी सरसफाई	२७	३४	३	२	२	२	३	८	६	०	१४	१५	५५	६१
७	वन व्यावस्थापन	२	२	१६	१५	०	०	०	१	२	२०	३	८	२३	४६
८	फोहोरमैलाव्यवस्थापन	२५	४५	०	०	०	०	३	२	१	०	१०	१०	३९	५७
९	सीपविकास	६	४	१३	४	०	०	०	८	८	२	२५	७	५२	२५
१०	अन्य	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१
	जम्मा	१३६	१४१	६२	४९	२४	२५	२२	२४	३६	६१	८२	८२	३६२	३८२

स्रोत : वडा स्तरीय प्रमुख सूचनादाताहरूको छलफलबाट

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

४.६२ मुख्य पेशा सम्बन्धि विवरण

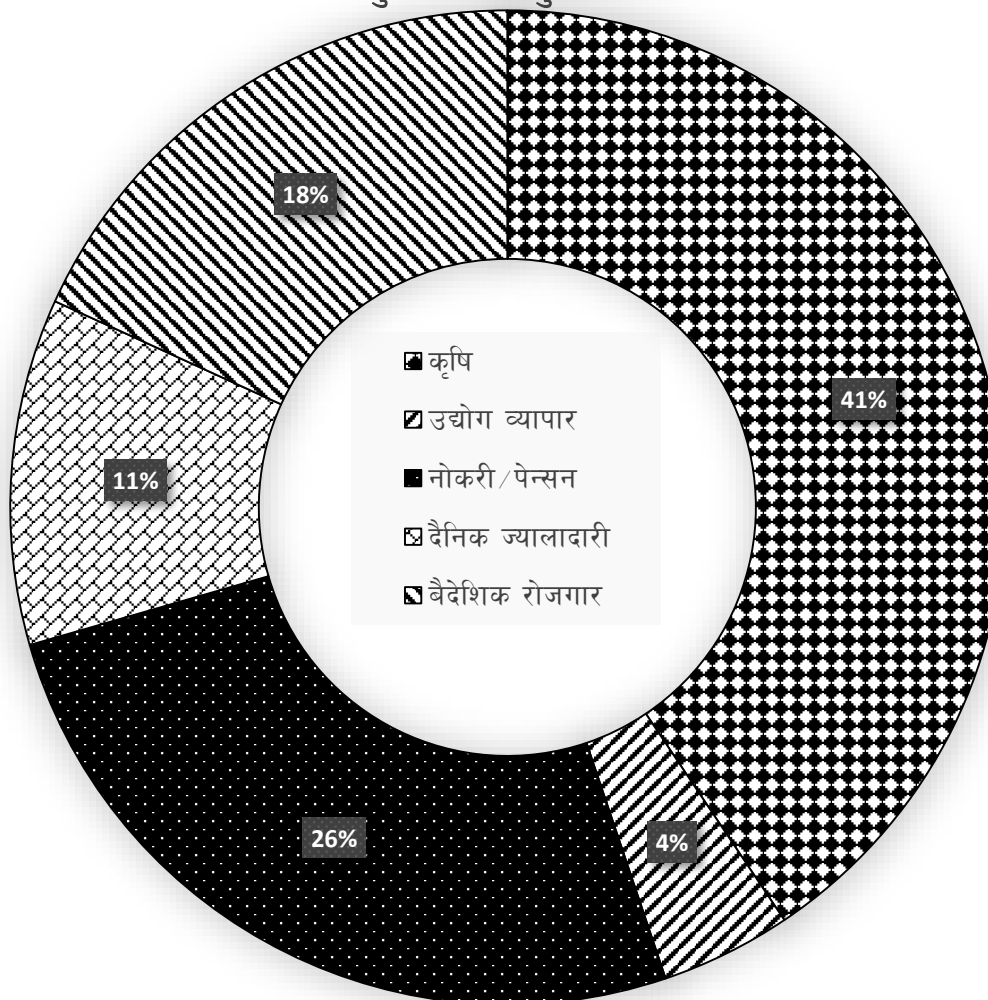
तालिका नं. ४.५४ मुख्य पेशा समबन्धि विवरण

क्र.सं	पेशागत विवरण	वडागत परिवार सङ्ख्या र प्रतिशत												जम्मा	
		१		२		३		४		५		६			
		सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
१	कृषि														
१.१	खेतीपाती	८२	२८.०८	६३	३८.९	१०१	३७.६९	३११	६०.३९	२१५	३४.३५	६३	२७.३	८३५	३९.९
१.२	पशुपालन	२	०.६८	१	०.६२	४	१.४९	१	०.१९४	१	०.१६	०	०	९	०.४
१.३	कुखुरा पालन	१	०.३४	०	०	५	१.८७		०		०.००	०	०	६	०.३
१.४	माछा पालन		०.००	०	०		०.००		०		०.००	०	०	०	०
	कृषि क्षेत्रको जम्मा	८५	२९.११	६४	३९.५	११०	४१.०४	३१२	६०.५८	२१६	३४.५०	६३	२७.३	८५०	४०.५९
२	गैर कृषि														
२.१	व्यापार	६	२.०५	२	१.२३	१०	३.७३	१२	२.३३	३५	५.५९	१५	६.४९	८०	३.८२
२.२	उद्योग		०.००	०	०		०.००	४	०.७७७	३	०.४८	२	०.८७	९	०.४३
२.३	नोकरी/पेन्सन	७१	२४.३२	३९	२४.१	४१	१५.३०	१८७	३६.३१	१७७	२८.२७	२३	९.९६	५३८	२५.७
२.४	दैनिक ज्यालादारी	५५	१८.८४	१५	९.२६	२५	९.३३		०	५४	८.६३	८७	३७.७	२३६	११.३
२.५	वैदेशिक रोजगार	७५	२५.६८	४२	२५.९	८२	३०.६०		०	१४१	२२.५२	४१	१७.७	३८१	१८.२
	गैर कृषिक्षेत्र जम्मा	२०७	७०.८९	९८	६०.५	१५८	५८.९६	२०३	३९.४२	४१०	६५.५०	१६८	७२.७	१२४४	५९.४
	कुल जम्मा	२९२	१००	१६२	१००	२६८	१००	५१५	१००	६२६	१००	२३१	१००	२०९४	३६७४

स्रोत : वडा स्तरीय प्रमुख सूचनादाताहरुको छलफलबाट

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

प्रमुख पेशा अनुसारका परिवार

४.६३ औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण

तालिका नं. ४.५५ औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण

क्र सं	औसत मासिक पारिवारिक आम्दानी विवरण (रुपैयामा)	वडागत परिवार सङ्ख्या र प्रतिशत													
		१		२		३		४		५		६		जम्मा	
		सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
१	१०००भन्दा कम	१७	५.८२	२१	१२.९६	१६	५.९७	१	०.१९	१८	२.८८	०	०.००	७३	३.४९
२	१००० देखि २०००	२३	७.८८	५	३.०९	२४	८.९६	०	०.००	४६	७.३५	१२	५.१९	११०	५.२५
३	२००१ देखि ३०००	१५	५.१४	४	२.४७	३०	११.१९	५२	१०.१०	७१	११.३४	३४	१४.७२	२०६	९.८४
४	३००० देखि ५०००	३७	१२.७	२९	१७.९०	३०	११.१९	७०	१३.५९	८१	१२.९४	२०	८.६६	२६७	१२.७५
५	५००१ देखि १००००	५४	१८.५	१७	१०.४९	२४	८.९६	७७	१४.९५	९०	१४.३८	७६	३२.९०	३३८	१६.१४
६	१०००० देखि १५०००	४८	१६.४	१४	८.६४	३४	१२.६९	८१	१५.७३	६५	१०.३८	१०	४.३३	२५२	१२.०३
७	१५००० देखि २५०००	५९	२०.२	४९	३०.२५	४६	१७.१६	८६	१६.७०	१३४	२१.४१	७५	३२.४७	४४९	२१.४४
८	२५०००भन्दा माथि	३९	१३.४	२३	१४.२०	६४	२३.८८	१४८	२८.७४	१२१	१९.३३	४	१.७३	३९९	१९.०५
	जम्मा	२९२	१००	१६२	१००	२६८	१००	५१५	१००	६२६	१००	२३१	१००	२०९४	१००.

४.६४ औसत मासिक पारिवारिक बचत विवरण

तालिका नं. ४.५६ औसत मासिक पारिवारिक बचत विवरण

क्र.सं	औसत मासिक पारिवारिक बचत विवरण (रुपैयामा)	वडागत परिवार सङ्ख्या र प्रतिशत													
		१		२		३		४		५		६		जम्मा	
		सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
१	शून्य	७३	२५	१३	८.०२	५०	१८.७	७१	१३.७९	५४	८.६३	१७	७.३६	२७८	१३.२८
२	५०० देखि १०००	५५	१८.८४	२७	१६.७	९४	३५.१	३३	६.४०८	१७०	२७.१६	११२	४८.५	४९१	२३.४५
३	१००१ देखि २०००	३२	१०.९६	१६	९.८८	४७	१७.५	६३	१२.२३	८६	१३.७४	१	०.४३	२४५	११.७०
४	२००१ देखि ३०००	१९	६.५१	१७	१०.५	१९	७.०९	१४४	२७.९६	५२	८.३१	२७	११.७	२७८	१३.२८
५	३००१ देखि ५०००	४९	१६.७८	२४	१४.८	२१	७.८४	३५	६.७९६	७७	१२.३०	१३	५.६३	२१९	१०.४६
६	५००१ देखि १००००	२५	८.५६	४९	३०.२	१८	६.७२	६१	११.८४	१००	१५.९७	४४	१९	२९७	१४.१८
७	१००००भन्दा माथि	३९	१३.३६	१६	९.८८	१९	७.०९	१०८	२०.९७	८७	१३.९०	१७	७.३६	२८६	१३.६६
	जम्मा	२९२	१००	१६२	१००	२६८		५१५	१००	६२६	१००	२३१	१००	२०९४	

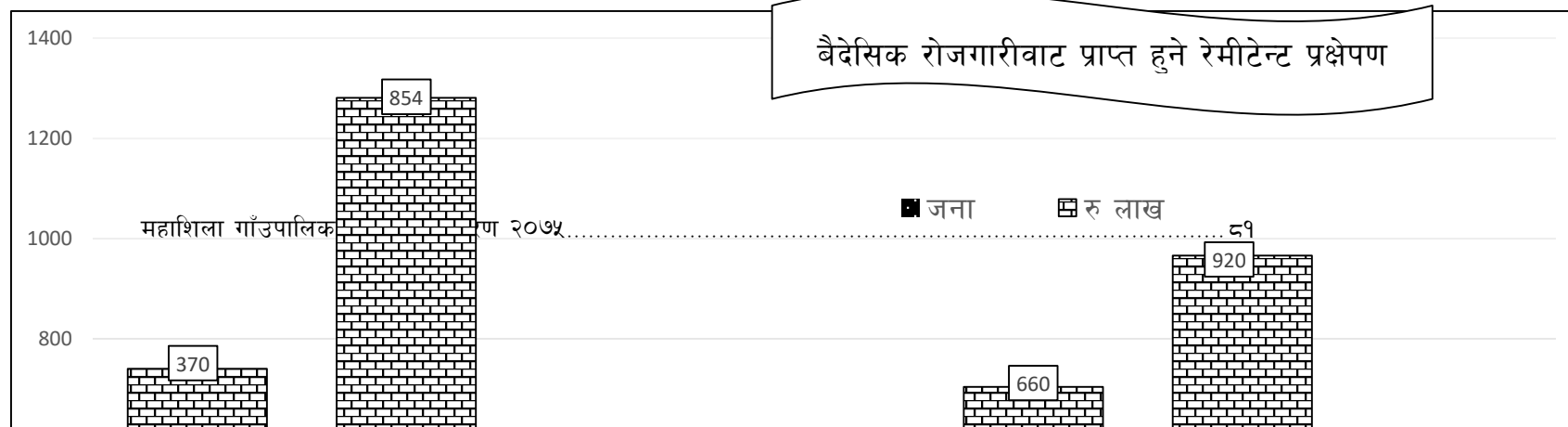
“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

४.६५ विप्रेषण (रेमिटान्स) को विवरण

तालिका नं. ४.५७ विप्रेषण को विवरण

क्र.सं	गन्तव्य मुलुक	वडागत परिवार सङ्ख्या र प्रतिशत																प्रक्षेपित विप्रेषण प्रतिवर्ष रु ०००	
		१		२		३		४		५		६		कुल जम्मा				व्यक्ति / वर्ष	जम्मा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा	%		
१	भारत	१	६९	१	१३	०	३७		११५	१	७७	१	५५	४	३६६	३७०	३५	१००	३७०००
२	अरेवियन मुलुक	१	६२	१	२८		८२	५	७३	३	१२५	२	४५	१२	४१५	४२७	४१	२००	८५४००
३	मलेशिया		२२		५		३२		३९		११		५	०	११४	११४	११	२००	२२८००
४	कोरीया		८		२		७		१२		६			०	३५	३५	३.३	१०००	३५०००
५	जापान	२	५		०	०	०	३	६	१३	१२	१	२	१९	२५	४४	४.२	१५००	६६०००
६	युरोप		४		०	४	५	७	१०	१	११	१	३	१३	३३	४६	४.४	५००	१६५००
७	अमेरीकी मुलुक	१	१		२			०	४	३	४			४	११	१५	१.४	६००	९०००
	जम्मा	५	१७१	२	५०	४	१६३	१५	२५९	२१	२४६	५	११०	५२	९९९	१०५१	१००		२७१७००

यस गाउँपालिकामा बसोबास गरेका परिवारबाट प्रतिवर्ष सत्ताइस करोड सन्ताउन्न लाख रेमिटान्स भित्राउने गरेको देखिन्छ ।

४.६६ वडा अनुसार विपन्नता स्तरीकरण

जिल्ला वन कार्यालय मार्फत सामुदायिक वन समूहहरूले गरेको सम्पन्नता स्तरीकरण (तालिका ४.५८) अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने ६० प्रतिशतभन्दा बढी परिवार गरिब देखिन्छन् ।

तालिका नं. ४.५८ विपन्नता स्तरीकरण विवरण

वडा नं.	सामुदायिक वन समूहको सम्पन्नता स्तरीकरण				जम्मा
	अति गरिब	गरिब	मध्यम	सम्पन्न	
१	१०१	९७	७६	१८	२९२
२	५०	५१	३४	२७	१६२
३	२८	८६	७६	७८	२६८
४	१७७	१४७	११९	७२	५१५
५	१५७	१८५	१६९	११५	६२६
६	८२	११४	२७	८	२३१
जम्मा	५९५	६८१	५०१	३१८	२०९४
	२८.४१%	३२.५१%	२३.९०%	१५.१८%	१००

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालयको अभिलेखमा ।

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागद्वारा सन २००९/२०१० मा गरिएको तेस्रो जीवनस्तर मापन सवेक्षणअनुसार प्रतिव्यक्ति औसत आम्दानी रु. १९२६१ भन्दा कम हुनेलाई गरिब मानेको छ । प्रमुख सूचनादाताहरूसँग वडा वडामा गरिएको छलफलमा पनि प्रतिपरिवार वार्षिक आम्दानी १५००० भन्दा कम हुने परिवार (तालिका नं. ४.५८) ६०.८४ प्रतिशत रहेका छन् । यस हिसाबले हेर्दा यस गाउँपालिकाका आधाभन्दा बढी परिवार गरिब रहेको देखिन्छ ।

४.६७ विद्युत आयोजनाहरूको स्थिती

तालिका नं. ४.५९ विद्युत आयोजनाहरूको विवरण

क्र. सं.	विद्युत आयोजनाहरूको नाम	क्षमता KW	क्षेत्र	लाभान्वित घरधुरी	कैफियत
१	छरछरे खोला लघु जलविद्युत	९ कि.वा	महाशिला २	८४ (हाल बन्द)	मर्मत गरी सञ्चालन गर्न सकिने
२	छहरे खोला लघु जलविद्युत	७ कि.वा.	महाशिला २	७१(हाल बन्द)	

४.६८ वार्षिक कृषिउत्पादन सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिका भित्र खेती गर्ने किसानहरूले खाद्यान्नको रूपमा उपयोग गर्ने मकै ३९७ टन, कोदो ४१७ टन, धान, ६४९ टन, गहुं २३ टन र आलु २१५ टन गरी जम्मा १६९१ टन उत्पादन गरी भित्राउँछन् । त्यसैगरी १८ टन दलहन, २५९ टन तरकारी, ६२.४ टन मसलावाली र २६४ टन फलफूल उत्पादन भएको देखिन्छ । वडा अनुसारको खेती गर्ने गरिएको जमिनको क्षेत्रफल र कृषिजन्य उत्पादनको विवरण तालिका नं. ४.६० मा दिइएको छ ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तालिका नं. ४.६० वडा अनुसार खेती गर्ने जमिनको क्षेत्रफल र कृषि जन्य उत्पादनको विवरण

वाली/उत्पादन समुह	घरधुरी सर्वेक्षण अनुलगाइएको क्षेत्र र उत्पादन बार्षिक वर्ष (०७३/७४)														कृषि विकास शाखाको अभिलेख	
	वडागत खेती गरीएको जमिन हेक्टर							वडागत उत्पादन(टन)							क्षेत्रफल हे	उत्पादन मे.टन
	१	२	३	४	५	६	जम्मा	१	२	३	४	५	६	जम्मा		
खाद्यवाली	७०	६५	१००	१६२	२१५	३५	६४७	खाद्यवाली							खाद्यान्न वाली तर्फ	
धान								२९	५	४५	१३७	४१८	१५	६४९	४८०	१००८
मकै								९५	३७	५५	८०	१०३	२७	३९७	८१७	१६३४
कोदो								९२	३६	५८	९६	१०६	२९	४१७	६९७	६९७
गहुँ								१.२	०	०	७.६	१४.१	०.१	२३	४९.५	८४.१५
आलु								२७	६७	१३	३२	७०	६	२१५	७५	९००
दलहन वाली								दलहन								
मास,बोडी,सिमी, मुसुरो								८	३	२	१	२	२	१८		
तेलहन वाली								तेलहन वाली								
तोरी,								०.१	०	०	०	०.९	०	१		
तरकारी वाली								तरकारी वाली							तरकारी वाली तर्फ	
काउली								४	२	४	७	१६	२	३५	५	९०
बन्दा								४	२	४	६	१७	२	३५		
गोलभेंडा								३.७	०.७	२.३	७.६	१५.४	१.५	३१.१		
मूला								४.६	४.१	३.९	४.८	८.३	१.७	२७.४		
रायो								६.५	४.१	१०.२	१०.१	१७.१	४.५	५२.५		
काक्रो								८.३	५.९	९.७	५.६	१४.१	१.८	४५.३		
प्याज,								३	२	५	१०	११	२	३३		
मसलावाली								मसला वाली								
अदुवा,								६	२	५	७	७	१	२९		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

वाली/उत्पादन समुह	घरधुरी सर्वेक्षण अनुलगाइएको क्षेत्र र उत्पादन बार्षिक वर्ष (०७३/७४)														कृषि विकास शाखाको अभिलेख	
	वडागत खेती गरीएको जमिन हेक्टर							वडागत उत्पादन(टन)							क्षेत्रफल हे	उत्पादन मे.टन
	१	२	३	४	५	६	जम्मा	१	२	३	४	५	६	जम्मा		
बेसार,								४	३	३	२	५	१	१६		
लसुन,								३	३	२	४	५	१	१७		
टिमूर								०.०८	०.०९	०.०५	०	०.१४	०	०.३६		
अलैंची								०.०३	०.०२	०	०	०.०२	०	०.०७		
फलफूल खेती								फलफूल खेती								
सुन्तला,								३४	३२	१५	३१	१६	०	१२८		
अमिलो, निवुवा								१८	७	५	४	४	०	३८		
कागति								३	२	१	१	१	१	९		
आरु,								४	२	१	३	१	३	१४		
आलुबखडा/खुर्पानी								७	१५	०	१	२	३	१८		
नास्पती,								१	२	१	३	३	१	११		
अम्बा								१८	३	६	६	३	०	३६		
मह	स्थानीय घर	३९०	उन्नत	३४३	मह उत्पादन							१.८७८				

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण ०७४

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

यस गाउँपालिकाको कुल जनसङ्ख्या ११७४० रहेको छ । यो जनसङ्ख्यालाई वर्षभरी खानकोलागि प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष २०१ केजी का दरले जम्मा ३५११ टन खाद्यान्न आवश्यक पर्छ । स्थानीय उत्पादनले यहाँको आवश्यकताको ५० प्रतिशत पनि पुरा गर्न सक्दैन । त्यसैले यहाँका बासिन्दाले मकै ३५ टन, कोदो ३२ टन, चामल ४५५ टन र गहुं (गहुंको पिठो) ४८ टन खरीद गरी ५७० टन खाद्यान्न खरीद गरी ल्याउने गरेको देखिन्छ (अनुसूची २) ।

- खाद्यान्न उत्पादन १७०१ टन (आलु समेत गणना गर्दा)
- यो सबै खानको प्रयोग गर्दा प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष १४४.८९ के.जी
- जम्मा आवश्यक पर्ने खाद्यान्न २३६० टन

यस हिसावले यस पालिका भित्र उत्पादन हुने सबै खाद्यान्न बाली मानविय आहारमा मात्रै उपयोग गरे पति अझै ६५९ टन खाद्यान्न अपुग देखिन्छ । यस गाउँपालिकाका बासिन्दामा मुख्य खानाको रूपमा भात नै खाने र अन्य अन्न पशु आहार तथा अन्य प्रयोजनमा उपयोग गर्ने अभ्यास छ । यसले गर्दा यस गाउँपालिकामा वर्षे पिच्छे हजार टन भन्दा बढी खाद्यान्न बाहिरवाट आयात हुने गरेको छ ।

४.६९ पशुधन तथा सो बाट हुने उत्पादनको अवस्था सम्बन्धि विवरण

तालिका नं. ४.६९ पशुधन तथा सोवाट हुने उत्पादनको विवरण

क्र.सं	किसिम	सङ्ख्या			उत्पादन		
		स्थानीय	उन्नत	जम्मा	दुध लि.	मासु के.जी.	उन के.जी.
१	पशु						
	क						
	गाई	९३५		९३५			
	दुहना	११०		११०			
	गोरु	६६४		६६४			
	अन्य	१६१		१६१			
ख	भैंसी राँगा	२५०५		२५०५			
	दुहना	१५६२		१५६२			
	राँगा	४५		४५			
	अन्य	८९८		८९८			
ग	बाखा	६७००		६७००			
	माउ	३३५७		३३५७			
	बोका	६५८		६५८			
	खसी	२२१		२२१			
	पठापाठी र अन्य	२४६४		२४६४			
घ	भेडा च्याङ्गा						
ङ	सुगुर, वंगुर	३८	१४	५२			
२	पंक्षी	स्थानीय	उन्नत	जम्मा	अण्डा सङ्ख्या		मासु के.जी.
	क	कुखुरा	५९३८	१५४२	५९३८		
	ख	हाँस					
	ग	परेवा	१३७				
	५	अन्य					

६.७० औद्योगिक तथा व्यापार, व्यावसाय (निर्माण व्यावसायी समेत)को विवरण

तालिका नं. ४.६२ औद्योगिक तथा व्यापार, व्यवसायको विवरण

क्र.सं.	व्यापार व्यावसायको विवरण	वडा अनुसारको संख्या					
		१	२	३	४	५	६
१	दुग्ध व्यावसायी	०	०	०	०	०	०
२	टेलर्स	४	२	५	२	२	०
३	किराना तथा खाद्यान्न विक्रेता	८	१	२२	१५	२०	९
४	चिया खाजा पसल	३	४	८	८	९	५
५	औषधि पसल	२	०	०	१	२	१
६	मासु पसल	२	२	६	३	२	१
७	कपडा तथा फेन्सी पसल	२	२	१	३	७	२
८	स्टेशनरी तथा पुस्तक	०	०	०	०	१	०
९	विद्युतिय सामग्री विक्रेता	२	०	२	१	३	०
१०	मौरी तथा मह ब्यवशायी	६	२	२	३	१	०
११	तरकारी तथा फलफूल विक्रेता	२	१	२	४	४	०

स्रोत : वडा स्तरीय प्रमुख सूचनादाताहरुको छलफलबाट

खण्ड पांच

५. संस्थागत क्षमता

५.१ गाउँपालिकाको अर्थिक वर्ष ०७४/०५ को आय व्ययको विवरण

तालिका नं. ५.१ गाउँपालिकाको आय व्यय विवरण

आम्दानी		खर्च	
आयशिर्षक	रकम रु.	व्याय शिर्षक	रकम रु.
१. आन्तरिक आम्दानी	२२,०७,७९५	चालुखर्च	१७९,४५,४६९
• एकिकृत सम्पती कर	६,१०१५१	पुजीगत खर्च	८४३१९९१७
• भूमि कर		ससर्त अनुदान तर्फ	९३८८७०११
• घर जग्गा बहाल कर		सामाजिक सुरक्षा	२५७९४०००
• बहाल विटौरी शुल्क		गरिवसंग विश्वेश्वर	४२९००
• पार्कीङ्ग शुल्क		एल.जी.सि.डि.पी.	१६११००
• जडीवुटी कवाडी र जीवजन्तु		पश्चिम नेपाल खानेपानी	१४५०३०५१
• सेवा शुल्क		पर्यटन बोर्ड	२०००००
• अन्य		११,५९,६४३	
	४,३८,०००		
२. अनुदान प्राप्त	१९,८०,९८,०००		
• संघिय सरकार	१९,८०,९८,०००		
• प्रदेश सरकार			
३. राजश्व वाडफाँडवाट			
• संघिय सरकार			
• प्रदेश सरकार			
४. आन्तरिक ऋण			
५. अन्य आम्दानी			
• सामाजिक सुरक्षा भत्ता	२,६१,७७,०००		
• प्रदेश तथा केन्द्रको लगानी			
• गत वर्षको मौज्जात	१,०४,०९,६६५		
• गरिवसंग विश्वेश्वर	४,२९,०००		
• एल.जी.सि.डि.पी.	१६,११,०००		
• पश्चिम नेपाल खानेपानी	१,४५,५३,०००		
• पर्यटन बोर्ड	२०,००,०००		

स्रोत: लेखा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

तालिका नं. ५.२ पूँजीगत खर्च तर्फका मुख्य मुख्य क्षेत्रगत कार्यक्रमहरुको विवरण

कार्यक्रमको नाम	बजेट रकम	प्रतिशत
१. आर्थिक क्षेत्र	३६३५७७५९	
• महाशिला विकास स्वयंसेवक कार्यक्रम	२५०००००	
• एकिकृत महाशिला पर्यटन विकास	५००००००	
• एक घर एक टनेल	२७०००००	
२. सामाजिक क्षेत्र	१३४७७०४९	
• माध्यमिक विद्यालयमा एक कक्षा एक प्रोजेक्टर	२४७३०००	
• विद्यालय दिवा खाजा	१३०००००	
• मदिरा नियन्त्रण	६०००००	
३. पूर्वाधार क्षेत्र	४५६९४६३९	
• विद्युत पोल खरिद	४०००००	
• सामुदायिक एफ.एम	१०००००	
• मुख्य सडक स्तरोन्नति	२५००००००	
४. बन, वातावरण तथा विपद	४९४६७६३	
• वन्यजन्तु र मानव विचको द्वन्द व्यवस्थापन	१९०००००	
५. संस्थागत विकास सेवा प्रवाह सुशासन	२०७३०००	

स्रोत: लेखा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

५.२ गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेका प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु

तालिका नं. ५.३ सञ्चालित प्रमुख कार्यक्रम तथा योजनाहरु

क्र.स.	कार्यक्रमगत विवरण आ.व. ०७४/७५	खर्च रकम	कार्यान्वयन अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
१	महाशिला विकास स्वयंसेवक कार्यक्रम	५००००००		
आर्थिक विकास				
कृषि तर्फ				
१	फलफुल तरकारी क्रेट खरिद	१६००००		
२	तरकारीको बिउ विजन	१५००००		
३	आधुनिक हलो खरिद	६६४०००		
४	कुटनि पिसानी मिल खरिद	२४००००		
५	मौरिको घर खरिद	१६००००		
६	अलैच विरुवा खरिद	२०००००		
७	सुन्तला तथा कागति विरुवा खरिद	१५००००		
८	टनेल खरिद	४०००००		
९	थोपा सिंचाई कार्यक्रम	७००००		
१०	आलु स्टोर मर्मत	१०००००		
११	आलु स्टोर निर्माण	४०००००		
१२	अर्थ अगर मेसिन खरिद	१३५०००		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.स.	कार्यक्रमगत विवरण आ.व. ०७४/७५	खर्च रकम	कार्यान्वयन अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
पशु विकास तर्फ				
१	बोडिजो क्यासटिजो खरिद	१५००००		
२	डिप फ्रिज खरिद	१८००००		
३	घाँस विकास विरुवा खरिद	३०००००		
४	बाखाको जुकाको औषधि खरिद	३०००००		
५	पशु फर्मको लागि बोका वितरण	१५००००		
६	पशु औषधि खरिद	९००००		
पर्यटन तर्फ				
१	पैयु कोट कम्पाउन्डिङ्ग	५०००००		
२	चिसापानी देवी सत्तल मर्मत	२०००००		
३	महाशिला पर्यटन पथ निर्माण	३०००००		
४	धुवाकोट गडि बसाहा दुक्दान सर्किट निर्माण	२०००००		
५	मल्कावाङ्ग पिकनिक स्थल सत्तल निर्माण	२०००००		
६	गंगाधर गुफा निर्माण	१०००००		
७	सास्कृतिक व्यवस्थापन बाध्यवादन यन्त्रको लागि	१४००००		
पूर्वाधार विकास तर्फ				
१	माल्कावाङ्ग गानावाङ्ग लुंखुदेउराली सडक	५००००००		
२	उदय श्रेष्ठको गोठ मिलनचोक काफलडाडा सडक	२००००००		
३	मिलनचोक आहाले भोक्सिङ्ग सुभद्रिखर्क सडक	२००००००		
४	लुंखु फलामखानी सडक	१००००००		
५	अर्गाउदी वालाकोट सडक	१५०००००		
६	गुर्धुम पूर्णगाँउ जौखेत सडक	५०००००		
७	होश्राङ्गदी टोड्के सडक	२०००००		
८	ढुङ्गे कलेनडाडा सानापानी सडक	२०००००		
९	बागमारा पाखुरे सडक	२०००००		
१०	सर्वुडाडा चिति सडक	२०००००		
११	गाविस भवन लामडाडा सडक	१०००००		
१२	बाटे सिल्ले सडक	३०००००		
१३	काफलडाडा पात्ले सडक	३०००००		
१४	ढुङ्गे हिरुखर्क सडक	५०००००		
१५	सिम्ले धनुवासे सडक	५०००००		
१६	सिम्ले शाहिथर रचिनडाडा सडक	२०००००		
१७	जोरकाफल थापाथर सडक	५०००००		
१८	काभ्रावोट आरानमुनी वान्दे सडक	३०००००		
१९	सिस्नेखाल्टा चाक्लीपाताल सडक	१०००००		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.स.	कार्यक्रमगत विवरण आ.व. ०७४/७५	खर्च रकम	कार्यान्वयन अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
२०	पहरे वतासे कुसुनडाडा खरिवोट सडक	२०००००		
२१	दुक्तान गाडा छापश्वारा लामे सडक	२०००००		
२२	चिसापानी ढाँड भकिम्ले छहरी वालकोट	३०००००		
२३	वडा कार्यलय ट्रान्सफर्मर लाकुरीचौर सडक	२०००००		
२४	कालडाँडा राम्चे सडक	२०००००		
२५	पहारकुना अल्छीडाँडा घोडेटो बाटो निर्माण	२०००००		
२६	दह दियाली सडक	५०००००		
२७	नाइथर शिवालय मन्दिर	१०००००		
२८	कोल्यारी विरालथुम्का दमैडाडा सडक	५०००००		
२९	फुटकर सडक मर्मत संभार	३२०००००		
३०	भैपरी आउने सडक मर्मत	१००००००		
३१	मल्कावाङ्ग लुंखु सडक पहरा काट्ने	२६०००००		
३२	मिलनचोक बारेडाडा सडक सवस्टेशन देखी हुवास चोक	११०००००		
३३	मिलनचोक सुभद्रीखर्क सडक सिस्नेखालटा देखी बागमारा	१८०००००		
३४	दह दियाली निगाली सडक थप विस्तार	५०००००		
३५	होश्राङ्गदी अर्गाउदी बालाकोट सडक (०+९६० देखी सित्ले चौपारी)	३८०००००		
३६	सिम्ले सामुदायिक भवन ट्रष्ट निर्माण	५०००००		
३७	दुक्तान सामुदायिक भवन छत ढलान	५०००००		
३८	विश्वज्योति मा.वि. गेट निर्माण	१०००००		
३९	बालाकोट स्वास्थ्यचौकी भ्यालढोका खापा र रंगरोगन	२०००००		
४०	गाविस भवन लामिडाँडा सडक थप विस्तार	१०००००		
४१	सर्वुडाडा चिति सडक थप विस्तार	२०००००		
४२	ठुलास्वारा डाँडा सिद्धथान सडक दुङ्गा फोर्ने थप विस्तार	१०००००		
भवन तर्फ				
१	दुक्तान सामुदायिक भवन निर्माण	५०००००		
२	फलामखानी वडा कार्यलय भवन मर्मत	३५००००		
३	होश्राङ्गदी वडा कार्यलय भवन मर्मत	३०००००		
४	लुंखु वडा कार्यलय नजिक ग्याविंन भर्ने	१०००००		
५	स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण	६०००००		
६	कृषि तथा पशु कार्यलय मर्मत	३०००००		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

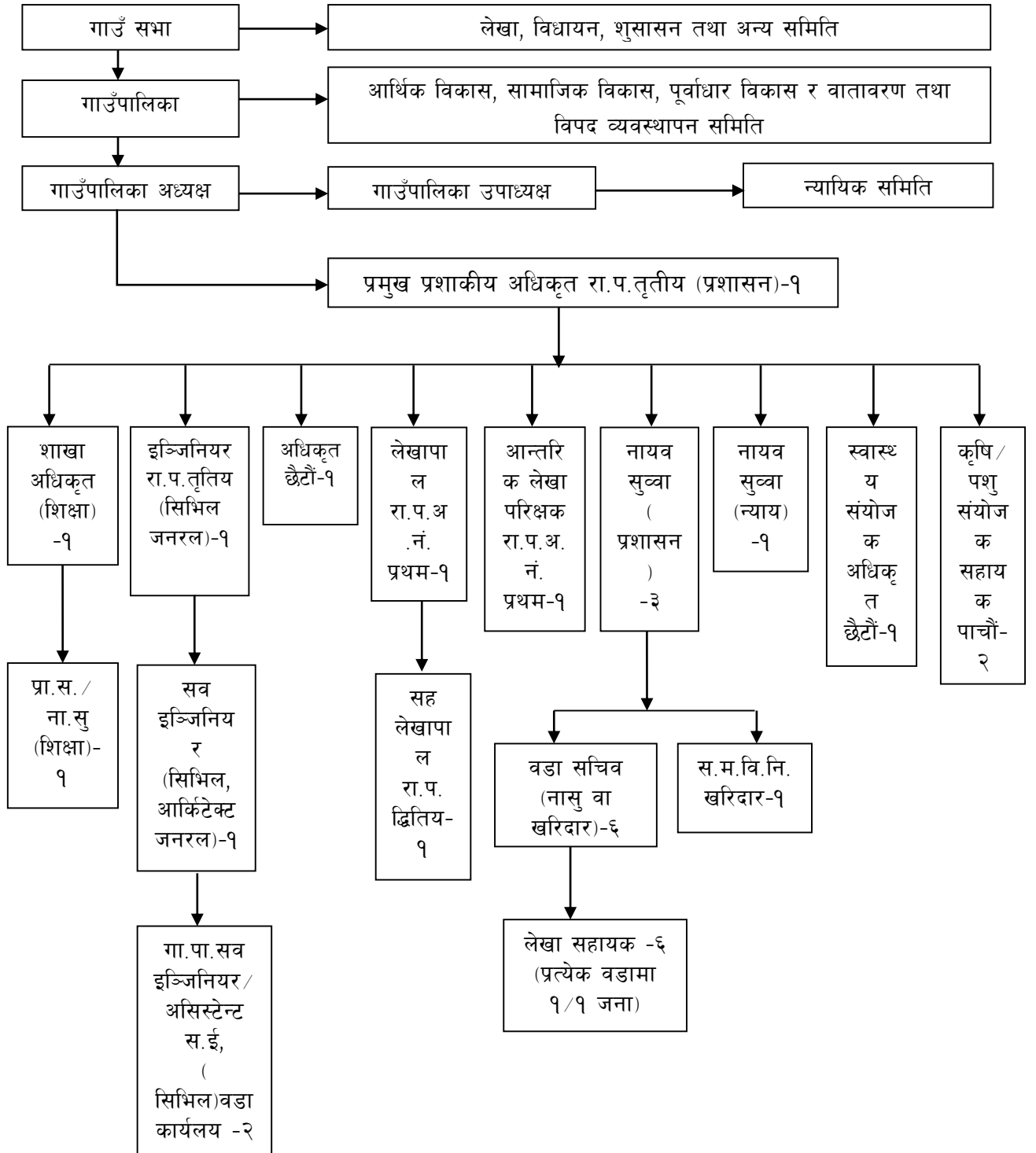
क्र.स.	कार्यक्रमगत विवरण आ.व. ०७४/७५	खर्च रकम	कार्यान्वयन अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
उर्जा				
१	विद्युत पोल खरिद करिव ४०० वटा	६००२०००		
सिंचाई तर्फ				
१	लसुने अगुवा सिंचाई मर्मत	१५००००		
२	भोक्सिङ्ग सिंचाई योजना	१५००००		
३	बालाकोट सिंचाई योजना	१५००००		
४	भरुवाखोला धनुवासे पुर्णगाउँ सिंचाई	२०००००		
५	ढाँडीखोला रातमाटा सिंचाई	१०००००		
६	ढण्डुरे रातमाटा सिंचाई	१०००००		
७	अंधेरीखोला नुवाखर्क सिंचाई	१५००००		
८	पाइप खरिद	३२५०००		
बातावरण तथा विपद व्यवस्थापन				
जलाधार संरक्षण				
१	लामिछाने थर पोखरी संरक्षण	१५०००		
२	खोर गैहा पोखरी संरक्षण	२००००		
३	पात्ले पोखरी संरक्षण	२००००		
४	गडि पोखरी संरक्षण	२५०००		
५	डाडापोखरी संरक्षण	३००००		
६	नायागाँउ पोखरी संरक्षण (एककाने चौर)	२५०००		
७	कोटको पोखरी संरक्षण	२००००		
८	काउले खोर थापे संरक्षण	१५०००		
९	डाडाखर्क पोखरी संरक्षण	१५०००		
१०	भकिम्ले पोखरी संरक्षण	२००००		
११	सिठेयानी पोखरी संरक्षण	१५०००		
१२	गठि पोखरी संरक्षण	१५०००		
१३	हलो गाडे पोखरी संरक्षण	१५०००		
१४	तारजाली खरिद	५०००००		
सामाजिक विकास तर्फ				
शिक्षा				
१	विभिन्न विद्यालयमा बाल कक्षा व्यवस्थापन	८०००००		
२	दिवा खाजा कार्यक्रम संचालन	१५०००००		
३	धुवाकोट महाशिला क्याम्पस	१५०००००		
४	महेन्द्रज्योति मा.वि.ट्रष्ट निर्माण	६०००००		
५	जनविकास मा.वि. लाम्तुन भवन ढलान	५०००००		
६	विश्व ज्योति मा.वि. गेट तथा सिढी	२०००००		
७	लक्ष्मीदय निमावी तारवार	१५००००		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र.स.	कार्यक्रमगत विवरण आ.व. ०७४/७५	खर्च रकम	कार्यान्वयन अवस्था	मुख्य प्रयासहरु
८	कालिका प्रा.वि.स्टोर निर्माण	१५००००		
९	सगमाथा प्रा.वि. तारवार	१५००००		
१०	सरस्वती प्रा.वि. तारवार	१०००००		
११	महाशिला प्रा.वि. तारवार	१०००००		
१२	पैयु गोर्धुम प्रा.वि. तारवार	१०००००		
१३	शिवालय प्रा.वि. छाना मर्मत	१०००००		
१४	चन्द्रनगर प्रा.वि. तारवार	१०००००		
१५	गोल्यांगधाम नि.मा.वि.	१०००००		
१६	त्रिभुवन प्रा.वि. हरित घेरवार	५००००		
१७	स्वधर्म मा.वि. ट्रष्ट	४०००००		
१८	गोल्यांगधाम नि.मा.वि. प्रोजेक्टर	५०००००		
१९	महेन्द्रदय मा.वि. फर्निचर	११००००		
खेलकूद				
१	बालाकोट दह खेल मैदान निर्माण	५०००००		
२	अर्घाउदी खेल मैदान	२०००००		
म्याचिङ्गफण्ड				
१	खानेपानी म्याचिङ्ग फलामखानी	२८०००००		
सस्कृति प्रबर्धन तर्फ				
१	मोरङ्गतिन गुफा निर्माण	५००००		
२	राम जानकी मन्दिर व्यवस्थापन	५००००		
३	नर्सिङ्ग मन्दिर व्यवस्थापन	५००००		
४	बालरानी मन्दिर व्यवस्थापन	५००००		
५	चण्डि मन्दिर व्यवस्थापन	५००००		
६	अधिकारी कुल मन्दिर व्यवस्थापन	५००००		
७	पौडेल कुल मन्दिर व्यवस्थापन	५००००		
८	विश्वकर्मा मन्दिर व्यवस्थापन	२०००००		

स्रोत: लेखा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

५.३ गाउँपालिकाको सँगठनात्मक ढाँचा (गापास्तरको छलफलबाट)

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय

५.४ गाउँपालिकाको कार्यालयमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

तालिका नं. ५.४ गाउँपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

कर्मचारी विवरण			
क्र.सं	कर्मचारीको नाम	पद	सम्पर्क नं.
१	श्री किसान बहादुर क्षेत्री	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५७६७५१११
२	श्री कुल प्रसाद लामिछाने	नायव सुब्बा	९८५७६२६२१५
३	श्री टुकनाथ रेग्मी	लेखापाल	९८५७६७६१११
४	श्री शान्त पौडेल	सुचना प्रविधि अधिकृत	९८६१०८२३६२
५	श्री उदय शर्मा	इन्जीनियर	
६	श्री रमाकान्त पौडेल	सव इन्जीनियर	९८५७६४५१४७
७	श्री रमेश प्रसाद शर्मा	कम्प्यूटर अपरेटर	९८४११६६४४३
८	श्री राजनवावु रिमाल	स. कम्प्यूटर अपरेटर	
९	श्री मुनाल पोखरेल	वडा सचिव, वार्ड न.१	९८६७७०१६९२
१०	श्री हरि प्रसाद सुवेदी	वडा सचिव, वार्ड न २	९८४६१३७७७८
११	श्री भलक प्रसाद पौडेल	वडा सचिव, वार्ड न ४	९८४७६२०२५६
१२	श्री रामचन्द्र शर्मा	वडा सचिव, वार्ड न ५	
१३	श्री टिकाराम उपाध्या	वडा सचिव, वार्ड न ६	९८४७६२५२८१
१४	श्री सुन्तली श्रीष	सहायक महिला विकास निरिक्षक	
१५	श्री तिल बहादुर मल्ल	कार्यालय सहायक, वडा नं.१	९७४६००६००११
१६	श्री हुमकान्त पौडेल	कार्यालय सहायक, वडा न २	९८५७०४०८३५
१७	श्री तौमाया गुरुङ्	कार्यालय सहायक, वडा न ३	९८११४६२५३१
१८	श्री भगवती पन्त	कार्यालय सहायक, वडा न ५	९८४७६७३१७६
१९	श्री मोहन विक्रम पौडेल	कार्यालय सहायक, वडा न ६	९८५७६३१०५६
२०	श्री मिन बहादुर क्षेत्री	सवारी चालक, गाउँपालीका	९८१६६८५९८३
२१	श्री अमृत गुरुङ्	कार्यालय सहयोगी, गाउँपालीका	९८२३१०३७४८
२२	श्री डिक बहादुर गुरुङ्	कार्यालय सहयोगी, गाउँपालीका	९८६६२५५१९३
२३	श्री होम बहादुर थापा	कार्यालय सहयोगी वडा न.१	
२४	श्री सरस्वती पौडेल	कार्यालय सहयोगी वडा न.२	
२५	श्री टिकाराम अर्याल	कार्यालय सहयोगी वडा न.३	९८०६१७१९७८
२६	श्री डिल बहादुर दर्जी	कार्यालय सहयोगी वडा न.४	९८४७६२६४९७
२७	श्री रन बहादुर उचै	कार्यालय सहयोगी वडा न.५	९८४७६४८०७८
२८	श्री गीता वि.क.	कार्यालय सहयोगी वडा न.६	
स्रोत व्यक्तिहरु			
२९	श्री कुल बहादुर क्षेत्री	स्रोत व्यक्ति, शिक्षा शाखा	९८५७६३१२४४
३०	श्री चेत प्रसाद लामिछाने	स्रोत व्यक्ति, शिक्षा शाखा	९८४७६४४७९१
वास कर्मचारीहरु			
३१	श्री उदयराज तिमिल्सीना	वास इन्जिनियर	९८४६५५३८२०
३२	श्री उमादेवी शर्मा	वास संयोजक	९८५७६२३९३८
३३	श्री शिव प्रसाद सापकोटा	खा.पा.स.टे	

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

कर्मचारी विवरण			
क्र.सं	कर्मचारीको नाम	पद	सम्पर्क नं.
स्वास्थ्य कर्मचारीहरु (लुंखु प्रा.स्वा.केन्द्र)			
३४	डा. विपिन घिमिरे	मे.अ.	
३५	डा. राजन चाम्लगाई	मे.अ.	
३६	डा. विजय थापा	मे.अ.	
३७	श्री नर बहादुर वराल	हे.अ. (स्वास्थ्य शाखा प्रमुख गा.पा)	९८५७६४४९९९
३८	श्री डिल्ली प्रसाद उपाध्याय	ल्या.अ.	
३९	श्री दुर्गा शर्मा	अ.न.मी.	९८४७७२५३९५
४०	श्री दिनेश प्रसाद यादव	अ.हे.व.	
४१	श्री मालती नेपाली	अ.न.मी.	
४२	श्री संजय कुमार चौरासिया	अ.हे.व.	
४३	श्री हरिकला खड्का	अ.न.मी.	
४४	श्री गिता खनाल	अ.हे.व.	
४५	श्री श्याम बहादुर गुरुङ्	का.स.	
४६	श्री ठाकुर कुँवर	का.स.	
होश्राङ्गदी स्वास्थ्य चौकी			
४७	श्री प्रविण पाखीन	हे.अ.	
४८	श्री राम प्रसाद काफ्ले	सि.अ.हे.व.	
४९	श्री पंखराज संज्याल	अ.हे.व.	
भोक्सिङ्ग स्वास्थ्य चौकी			
५०	श्री धर्मेन्द्र कानु	हे.अ.	
५१	श्री प्रबिन भारती	अ.हे.व.	
५२	श्री बसन्ती गुरुङ्	अ.न.मी.	
५३	श्री सुमित्रा जि.सी.	अ.हे.व.	
बालाकोट स्वास्थ्य चौकी			
५४	श्री गिर्भाण पुन	हे.अ.	
५५	श्री गितादेवी अधिकारी	अ.न.मी.	
५६	श्री निर्मला शर्मा	अ.न.मी.	
५७	श्री शालीग्राम शाह	अ.हे.व.	
५८	श्री मधु कुमाल	अ.हे.व.	
पाखापानी स्वास्थ्य चौकी			
५९	श्री जसेन्द्र शाही	हे.अ.	
६०	श्री टोल प्रसाद अधिकारी	अ.हे.व.	
६१	श्री याशोदा के.सी.	अ.न.मी.	
६२	श्री राम किशोर शाह	अ.हे.व.	
फलामखानी स्वास्थ्य चौकी			
६३	श्री जय किशोर पण्डित	हे.अ.	
६४	श्री राम दिनेश राउत	सि.अ.हे.व.	
६५	श्री दिपा रोका	अ.न.मी.	

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

कर्मचारी विवरण			
क्र.सं	कर्मचारीको नाम	पद	सम्पर्क नं.
६६	श्री शुसिला रोकाय	अ.हे.व.	
६७	श्री मन बहादुर क्षेत्री	का.स.	
स्वास्थ्य तर्फ करार कर्मचारीहरु			
६८	श्री रश्मी काफ्ले	अ.न.मी. होश्राङ्गदी हे.पो.	
६९	श्री अस्मिता पुलामी	अ.न.मी. भोक्सिङ्ग हे.पो.	
७०	श्री पुजा सापकोटा	अ.न.मी.	
७१	श्री मैना थापा	का.स. होश्राङ्गदी हे.पो.	
७२	श्री जमुना शर्मा	का.स. भोक्सिङ्ग हे.पो.	
७३	श्री रुपादेवी सापकोटा	का.स. बालाकोट हे.पो.	
७४	श्री जमुना हमाल	का.स. लुखु प्रा.स्वा.के.	
७५	श्री डिलकुमारी पौडेल	का.स. पाखापानी हे.पो.	
कृषि सेवा शाखा कर्मचारीहरु			
७६	श्री तेज प्रसाद शर्मा	कृषि शाखा प्रमुख	९८४७३४६०४
७७	श्री बद्री पौडेल	जे.टि.ए.(कृषि)	९८६७६३८८५८
७८	श्री दिपा देवी शर्मा	जे.टि.ए.(कृषि)	९८४६६०२४६४
७९	श्री शिव पौडेल	जे.टि.ए.(कृषि)	
पशु सेवा शाखा कर्मचारीहरु			
८०	श्री एजुकेशन पुन	पशुसेवा शाखा प्रमुख	९८६६८२७३६२
८१	श्री विमला न्यौपाने	जे.टि.ए. (पशु)	९८४४७७९४४६
८२	श्री ठग प्रसाद अधिकारी	जे.टि.ए. (पशु)	९८६९५८७९०५
८३	श्री एकनारायण पौडेल	सेवा केन्द्र सहयोगी	९८५७६३९०५९
गरिवसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम			
८४	श्री सीता राना	सामाजिक परिचालक	९८०५४४५९६३
निजी आवास पुननिर्माण कार्यक्रम			
८५	श्री शम्भु कुमार यादव	इञ्जिनियर	९८९४७७२९५७
८६	श्री राजेन्द्र बडु	सव इञ्जिनियर	९८५८७४७७५३
८७	श्री श्याम विक्रम शाह	अ.सव इञ्जिनियर	९८४६६४४९९४

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

५.५ सरकारी कार्यालयहरुको नाम,टेलिफोन विवरण

तालिका नं. ५.५ सरकारी कार्यालयहरुको विवरण

क्र.सं	सरकारी कार्यालयहरुको नाम	कार्यालय रहेको स्थान	फोन नं(अफीस)	फोन नं(निवास)
१	गाउँपालिकाको कार्यालय	वडा नं. ३, बालाकोट	९८५७८६७५९९९	
२	इलाका प्रहरी कार्यालय	वडा नं. ५, लुखु		
३	इलाका हुलाक कार्यालय	वडा नं. ५ लुखु		
४	इलाका वन कार्यालय	वडा नं. ५ लुखु		

स्रोत: सम्बन्धित कार्यालयहरु

५.६ स्थानीय राजनैतिक दलहरु

तालिका नं. ५.६ स्थानीय राजनैतिक दलहरुको विवरण

क्र.सं	राजनैतिक दलको नाम	प्रमुखको नाम	पद	फोन नं.
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी(नेकपा)		संयोजक	
२	नेपाली कांग्रेस	धन प्रसाद गुरुङ्	सभापति	

स्रोत:

५.७ गाउँपालिकासँग साभेदार गरेका संघ सँस्थाहरु

तालिका नं. ५.७ गाउँपालिकासँग साभेदार गरेका संघ सँस्थाहरुको विवरण

क्र.सं	संघ सँस्थाको नाम	कार्यक्रम	स्वीकृत बजेट	कैफियत
१	फिनलैण्ड सरकार	ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाइ		

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय

५.८ गाउँपालिकाको भगिनी सम्बन्ध रहेको सँस्था

यस गाउँपालिकाको कहीं पनि भगिनी सम्बन्ध स्थापना भएको देखिएन ।

५.९ गाउँपालिकाको कार्यपालिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको विवरण

तालिका नं. ५.८ गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र.सं	नाम	पद	निर्वाचित / मनोनित	सम्पर्क नं.	प्रतिनिधित्व गर्ने दल
१	श्री राजु प्रसाद पौडेल	अध्यक्ष	निर्वाचित	९८५७६३००६५	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (ने.क.पा)
२	श्री हीरा कुमारी राना	उपाध्यक्ष	निर्वाचित	९७४६०३०८८६	
३	श्री इश्वरीप्रसाद भूसाल	वडा अध्यक्ष वडा नं. १	निर्वाचित	९८५७६३०५३२	नेपाली कांग्रेस
४	श्री विष्णु बहादुर राना	वडा अध्यक्ष वडा नं. २	निर्वाचित	९८४७७१७८००	
५	श्री कर्ण प्रताप गुरुङ्	वडा अध्यक्ष वडा नं. ३	निर्वाचित	९८५६०११६२९	
६	श्री पुर्ण बहादुर मल्ल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ४	निर्वाचित	९८४३७६६०८७	
७	श्री जीवन विक्रम उच्चै	वडा अध्यक्ष वडा नं. ५	निर्वाचित	९८५७६३४८१६	
८	श्री राम बहादुर सुनार	वडा अध्यक्ष वडा नं. ६	निर्वाचित	९८५६०३६५८४	
९	श्री दिपा कुमारी थापा	कार्यपालिका सदस्य	निर्वाचित	९८६०८४२८०१	
१०	श्री सपना नेपाली	कार्यपालिका सदस्य	निर्वाचित	९८०६१२०८१२	
११	श्री शम बहादुर वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	निर्वाचित	९८४९३९१०७७	
१२	श्री धनसुवा वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	निर्वाचित	९८१६४८३१६९	
१३	श्री गिता सुनार	कार्यपालिका सदस्य	निर्वाचित	९८१४१४१६०५	
१४	श्री कृष्ण बहादुर गुरुङ्	वडा सदस्य, वडा नं.१	निर्वाचित	९८०५११०२५०	नेपाली कांग्रेस
१५	श्री गिरी प्रताप सेन	वडा सदस्य, वडा नं.१	निर्वाचित	९८४१५११९१५	
१६	श्री कोपिला वि.क.	वडा सदस्य, वडा नं.१	निर्वाचित	९८२७१६६८८३	
१७	श्री गिता राना	वडा सदस्य, वडा नं.२	निर्वाचित	९८४७७२४७४३	
१८	श्री शान्तीदेवी वि.क.	वडा सदस्य, वडा नं.२	निर्वाचित	९८४६६२१३५८	
१९	श्री देउ प्रसाद गुरुङ्	वडा सदस्य, वडा नं.२	निर्वाचित	९८४६९०१३४२	
२०	श्री रमेश मल्ल	वडा सदस्य, वडा नं.२	निर्वाचित	९८६७७६७३७९	

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

२१	श्री टेक बहादुर आले	वडा सदस्य, वडा नं.३	निर्वाचित	९८०४१३३५३५	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (ने.क.पा)
२२	श्री अनिल गुरुङ	वडा सदस्य, वडा नं.३	निर्वाचित	९८१८४२७३७३	
२३	श्री जैसरा सोमै मगर	वडा सदस्य, वडा नं.३	निर्वाचित	९८१४१४३२६९	
२४	श्री तेज बहादुर गुरुङ	वडा सदस्य, वडा नं.४	निर्वाचित	९८०५८८८४२८	
२५	श्री तुल बहादुर कार्की	वडा सदस्य, वडा नं.४	निर्वाचित	९८०५१३६४२१	
२६	श्री रत्न कुमारी सेन	वडा सदस्य, वडा नं.४	निर्वाचित	९८०६५२४१९४	
२७	श्री सुकमाया दर्जी	वडा सदस्य, वडा नं.४	निर्वाचित	९८१९४३०२४९	
२८	श्री यम बहादुर गुरुङ	वडा सदस्य, वडा नं.५	निर्वाचित	९८१३०६९५३४	
२९	श्री हेम बहादुर क्षेत्री	वडा सदस्य, वडा नं.५	निर्वाचित	९८४७६७४०५०	
३०	श्री हरिमाया सुवेदी	वडा सदस्य, वडा नं.५	निर्वाचित	९८४६०४५५९५	
३१	श्री मन बहादुर सुनार	वडा सदस्य, वडा नं.६	निर्वाचित	९८०५१८७४७२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
३२	श्री समिर गुरुङ	वडा सदस्य, वडा नं.६	निर्वाचित	९८४६४१००२७	(ने.क.पा)
३३	श्री गिता वि.क.	वडा सदस्य, वडा नं.६	निर्वाचित	९८४७६८१२९५	

स्रोत: महाशिला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

५.१० विमानस्थलको विवरण

यस गाउँपालिका भित्र कुनै विमान स्थल रहेका छैनन् । हेलीकप्टर बस्नको लागि मात्र भनेर कहीं कुनै संरचना बनेको छैन । तर आपत कालिन उद्धारको लागि वडा नं. १ को पैयूकोट क्षेत्र, जम्पूरको बगर खेल मैदान, महाशिला बहुमुखि क्याम्पसको भवन निर्माण स्थलमा सजिलै अवतरण व्यवस्था गर्न सकिने अवस्था छ ।

५.११ शवदाह पशु बधशालाको विवरण

यस गाउँपालिका भित्र कुनै व्यवस्थित शवदाह स्थल वा बधशाला रहेको छैन । गुरुङ समुदायले आफ्ना मृतकहरूको दाह संस्कार गर्न निश्चित ठाउँ छुट्याएर चिहान डाँडा नामकरण गरी राख्ने हुनाले उक्त समुदायका सबै शवहरू चिहान डाँडामा नै लागि गाड्ने वा पुर्ने गर्दछन् । अन्य समुदायले कालीगण्डकी किनारमा लागि दाह संस्कार गर्ने चलन छ । साना बाल बालिकाहरूलाई नजिकैका खोला किनार वा वन क्षेत्रमा लागि गाड्ने गरेको पाइन्छ ।

यस पालिका भित्र कुनै व्यवस्थित बधशाला निर्माण गरी उपयोगमा ल्याइएको देखिँदैन । पछिल्ला केही वर्ष देखि पशु सेवा कार्यालयले केही मासु पसलेहरूलाई अलि व्यवस्थित मासु पसल बनाउनमात्र सहयोग गर्न थालेको छ ।

५.१२ विशेष व्यावसायिक खेती र उत्पादन हुने मुख्य कृषि बाली (प्रधानमन्त्री कृषि कार्यक्रमबाट)

१.पकेट खेती सम्बन्धि विवरण

(क) होश्राङ्दी व्यवसायिक सुन्तला पकेट संचालक समिति

सि.नं.	नाम थर	पद	ठेगाना	सम्पर्क नं.	शैक्षिक योग्यता	उमेर
१	निर बहादुर थापा	संयोजक	महाशिला १	९८०८२२३४३२	बि.ए	३२
२	पदम बहादुर गुरुङ	उपसंयोजक	महाशिला १	९८६०८३०३४७	साक्षर	६८
३	लेखकाजी गुरुङ	सचिव	महाशिला १	९८१४१९३७८६	आइ.ए	४०

महाशिला गाउँपालिका-वस्तुगत विवरण २०७५..... ९८

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

४	गोमति थापा	कोषाध्यक्ष	महाशिला १		साक्षर	३५
५	यमलाल न्यौपाने	सदस्य	महाशिला १		साक्षर	३७
६	युद बहादुर थापा	सदस्य	महाशिला १		साक्षर	५५
७	यु कुमारी गुरुङ	सदस्य	महाशिला १		साक्षर	३५
८	केशव गुरुङ	सदस्य	महाशिला १		साक्षर	३८
९	तेज प्रसाद शर्मा	सदस्य	महाशिला १	९८४७७३४६०४	आइ ए	५७

- जम्मा किसान संख्या ५२ (महिला ९, पुरुष ४१)
- हालको क्षेत्रफल १९६ रोपनी थप्न सकिने २०५ रोपनी
- अघिल्लो वर्षको उत्पादन ५०.४ मे.टन यस वर्षको ५४.२ मे.ट.

स्रोत: कृषि सेवा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

(ख) बौद्ध सुन्तला उत्पादक पकेट क्षेत्र समिति, महाशिला गा पा २

सि.नं.	नाम थर	पद	ठेगाना	सम्पर्क नं.	शैक्षिक योग्यता	उमेर
१	जित बहादुर गुरुङ	संयोजक	महाशिला २	९८४७६८१२६३	साक्षर	६०
२	रुद्र बहादुर क्षेत्री	सहसंयोजक	महाशिला २	९८४७६४७८००३	एस.एल.सी	६८
३	दिपक गुरुङ	सचिव	महाशिला २		एस.एल.सी	३३
४	हेमा कुमारी गुरुङ	कोषाध्यक्ष	महाशिला २		१० कक्षा	३५
५	विर बहादुर गुरुङ	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	७२
६	सञ्जु गुरुङ	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	३०
७	देवी प्रसाद लामिछाने	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	२७
८	विष्णु माया गुरुङ	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	३५
९	तेज प्रसाद शर्मा	सदस्य	महाशिला २	९८४७७३४६०४	आइ ए	५७

- सहभागि कृषक संख्या ३७ महिला १३ पुरुष २४,
- जम्मा क्षेत्रफल २६७ रोपनी (थप्न सकिने १६९) उत्पादन
- वार्षिक अघिल्लो वर्ष १७.१ मे.टन, यस वर्ष २१.०२

स्रोत: कृषि सेवा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

(ग) आलु उत्पादक पकेट क्षेत्र संचालक समिति, महाशिला गा पा २

सि.नं.	नाम थर	पद	ठेगाना	सम्पर्क नं.	शैक्षिक योग्यता	उमेर
१	नुन प्रसाद गुरुङ	संयोजक	महाशिला २	९८४७७२४८१०	एस.एल.सी	४२
२	शेर बहादुर गुरुङ	सहसंयोजक	महाशिला २		साक्षर	५८
३	देव गुरुङ	सचिव	महाशिला २		साक्षर	३८
४	देव बहादुर बराल	कोषाध्यक्ष	महाशिला २		साक्षर	७२
५	छविलाल लामिछाने	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	५७
६	हीराकुमारी मल्ल	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	३६
७	रमाकुमारी गुरुङ	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	४३
८	परशुराम गुरुङ	सदस्य	महाशिला २		साक्षर	७२
९	तेज प्रसाद शर्मा	सदस्य	महाशिला २	९८४७७३४६०४	आइ ए	५७

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

- सहभागी कृषक संख्या ४८ महिला २० पुरुष २८,
- जम्मा क्षेत्रफल २०१ रोपनी
- उत्पादन वार्षिक अघिल्लो वर्ष ८०.१ मे.टन, यस वर्ष ८८.०३ मे.टन

स्रोत: कृषि सेवा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

२.व्यावसायिक पशुपंक्षि पालन सम्बन्धि विवरण

(क) व्यवसायिक फर्महरु

सि.नं.	फर्म वा संस्थाको नाम	वडा नं.	प्रबन्धक/ अध्यक्षको नाम थर फोन	हालको अवस्था
१.	पैयूँ गोर्ल्याङ्ग बहुउद्देशियक कृषि फर्म	१	रुद्र बहादुर क्षेत्री ९८४७६४७८०३	५० माउबाखा, ५०० बाखा अट्ने उन्नत खोर, ५०० रोपनी जमनि
२.	मण्डली कृषि तथा पशुपंक्षि पालन फर्म	१	उमाकुमारी गुरुङ् ९८१७१४०६७९	माउबाखा १८ वटा
३.	प्रदिप बाखा पालन फर्म	१	पदम बहादुर क्षेत्री ९८४७७९११०२	माउबाखा ३५ वटा
४.	काउले र हेप्रो बाखापालन फर्म	२	धन बहादुर गुरुङ्	माउ बाखा २८ वटा
५.	बौध्दगुम्वा कृषि रपशुपंक्षि फर्म	२	दिपक गुरुङ्	माउ बाखा ४२ वटा
६.	मण्डली बाखा पालन फर्म	२	देवु गुरुङ्	माउ बाखा २६ वटा
७.	बालाकोट कृषि तथा पशुपालन कम्पनी प्रा.लि.	३	डिम बहादुर क्षेत्री ९८४७२७३५१९	माउ बाखा ३५ वटा
८.	गाउँले बाखा पालन फर्म	३	भिमराज गुरुङ् ९८६७७०६९८७	माउ बाखा १४ वटा
९.	खनाल बाखा पालन	३	याम प्रसाद खनाल ९८६७७०६९८७	माउ बाखा १८ वटा
१०.	भिष्मा बाखा पालन फर्म	३	जमूनाकुमारी हमाल ९८६६००४६८९	माउ बाखा १२ वटा
११.	सविता बाखापालन फर्म	३	सविता आलेमगर ९८४६१८३९९९	माउ बाखा १४ वटा
१२.	अनुप कृषि तथा पशु फर्म	३	कृष्ण गुरुङ्	माउ बाखा २८ वटा
१३.	पाखापानी राष्ट्रिय बाखा कृषि सहकारी संस्था लि	४	मिन बहादुर पौडेल क्षेत्री ९८१०३१४२७५	माउ बाखा २४ वटा
१४.	सूनपति बाखापालन फर्म	४	गुप्त बहादुर अधिकारी ९८४६७६७२६०	माउ बाखा १४ वटा
१५.	अमृत बाखापालन फर्म	४	अमृत मल्ल ९८०६६८८५६८	माउ बाखा १८ वटा
१६.	शिसिर बङ्गुर पालन फर्म	४	तुल बहादुर कार्की ९८०५१३६४३१	माउ बङ्गुर ५ गोटा
१७.	हमाल पशुपंक्षी फर्म	५	चेतन हमाल ९८१६१५४०६९	माउ बाखा ३० गोटा

स्रोत: पशु सेवा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

(ख) पकेट बाखा तथा कुखुरा पालन समूह

सि. नं.	पकेट प्याकेजको नाम	ठेगाना	किसिम	सदस्य संख्या		हालको अवस्था
				महिला	पुरुष	
१	बाखा विकास कार्यसमिति	महाशिला ४	महिला	७०		सक्रिय
२	बाखा विकास कार्यसमिति	महाशिला ६	मिश्रित	३०	२४	निस्कृत
३	बाखा विकास कार्यसमिति	महाशिला १	मिश्रित	१०	५०	निस्कृत
४	स्थानिय बन सञ्जाल बाखापालन समिति	महाशिला ५	मिश्रित	२४	२६	निस्कृत
५	स्थानिय बन सञ्जाल बाखापालन समिति	महाशिला ५(साविक कुर्घा ७,८)	मिश्रित	३८	१६	सक्रिय
६	भोक्सिड बाखापालन समूह	महाशिला २	मिश्रित	१७	३	सक्रिय
७	धुँवाकोट बाखापालन समूह	महाशिला ४	मिश्रित	१७	३	सक्रिय
८	साकिनी कुखुरापालन समूह	महाशिला ३	मिश्रित	१९	१	सक्रिय

स्रोत: पशु सेवा शाखा, महाशिला गाउँपालिका

५.१३ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका होटलहरुको विवरण

तालिका नं. ५.९ गा.पा.भित्र रहेका होटलहरुको विवरण

क्र.सं	किसिम	सङ्ख्या	कैफियत
१	अलग्गै कोठा सहितका होटल	१	
२	सामूहिक सुत्ने कोठा सहितका होटल	२	
३	घरबास (होम स्टे)	५ स्थान (२५ घर)	

५.१४ सुरक्षा इकाईहरु

यस गाउँपालिकामा एउटामात्र सुरक्षा निकाय रहेको छ । इलाका प्रहरी कार्यालयको रुपमा कार्य गरी रहेको इलाका प्रहरी कार्यालयको महाशिला ५ को एउटा पुरानो भाडाको घरमा रहेको छ । यो सुरक्षा निकायसँग न त सुरक्षित रहन सक्ने भवन छ न त मोटर गाडि नै छ । इलाका प्रहरी कार्यालयको नाउँमा लुङ्खु देउराली माथिको डाँडामा (वर्तमान अवस्थामा अनुपयुक्त स्थान) घडेरी छ ।

५.१५ सहकारी संस्थाहरु

तालिका नं. ५.१० गा.पा. भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरुको विवरण

क्र. सं	विवरण, स्थान	वडा नं.	सदस्य सङ्ख्या			रु लाख	
			महिला	पुरुष	जम्मा	निक्षेप सङ्कलन	लगानी
१	पैयूँकोट महिला उद्यमी	१	३५५	०	३५५	३३.९९	४८.००
२	आदी समूह उद्यमी तथा बीउ सहकारी	२	४०	३	४३	२.५०	३.५०
३	भोक्सिड व्यवसायिक कृषि सहकारी	२	२०	२०	४०	२.५०	२.५०
४	उपहार सामाजिक महिला कृषि सहकारी	२	१४५	०	१४५	५.७५	११.३८
५	हिमचुली महिला सहकारी संस्था लि.	३	३८०	०	३८०	१४.७५	२६.००
६	सक्रिय सामाजिक उद्यमी महिला सहकारी	४	५६२	०	५६२	३९.९८	१२.९०
७	विश्वास वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	५	१००५	६००	१६०५	१६२.४४	१९२.७४

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क्र. सं.	विवरण, स्थान	वडा नं.	सदस्य सङ्ख्या			रु लाख	
			महिला	पुरुष	जम्मा	निक्षेप सङ्कलन	लगानी
८	देउराली वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	५					
९	महाशिला सामाजिक.महिला उद्यमी स सं. लि	५	५८५		५८५	४०.९६	९९२.९२
१०	आदर्श महिला वचत तथा ऋण स.संस्था लि	६	२९०		२९०	९९.५८	९४.६९

स्रोत: सम्बन्धित सहकारीहरूको अभिलेख

५.१५ एफ.एम/रेडियो स्टेशनहरूको विवरण

यस गाउँपालिका भित्र हालसम्म कुनै एफ.एम सञ्चालनमा आएको छैन ।

५.१६ सामुदायिक मेलमिलाप सम्बन्धि समिती गठन र क्रियाकलापहरू

यस गाउँपालिका भित्र कुनै मेलमिलाप सम्बन्धि समिती गठन भई कुनै क्रियाकलाप सञ्चालन गरेको अभिलेख उपलब्ध भएन ।

५.१७ अल्पसंख्यक/सिमान्तकृत बर्गको तथ्याङ्क

तालिका नं. ५.११ गा.पा. भित्र रहेका अल्पसंख्यक तथा सिमान्तकृत वर्गको विवरण

क्र.सं	विवरण	परिवार	हाल बसोबास गरेको क्षेत्र	हालको अवस्था
अल्पसंख्यक समुदाय				
१	नेवार	७	वडा नं ३ र ५	
२	घर्ती तथा खवास		वडा नं. १, ५, ६	
सिमान्तकृत समुदाय				
१	आफ्रे		वडा नं ५ र ६	ज्याला मजदूरीबाटमात्रै जिवन निर्वाह गर्नु पर्ने अवस्था

स्रोत: महाशिला गाँउपालिका कार्यालय

५.१८ गाउँपालिकाकाको विगत ३ वर्षको आन्तरिक राजस्वको विवरण

तालिका नं. ५.१२ वडागत रुपमा आन्तरिक राजश्वको विवरण

क्र. सं.	आर्थिक वर्ष	वडागत रुपमा						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
१	०७२।७३	३६००	०	१२३४०	१०९६०	६७९५३	५१४५४	१४५५०७
२	०७३।७४	२०००	१५००	४९५०	५०००	८०००५	१७०८	९४३६३
३	०७४।७५	४८३९७३	१४२२२२	२५२५९६	४३०४८९	७०४५९२	१८००९३	२९९३८८५
जम्मा		४८९५७३	१४३७२२	२६९००६	४४५६४९	८८२५५०	२३३२५५	२४३३७५५

स्रोत: सम्बन्धित वडा कार्यालयहरू

५.१९ गाउँपालिकाका आफैले बनाएका नियम/विनियमको विवरण

महाशिला गाँउपालिकावाट जारी भएका कानून (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड):

ऐनहरु:

- आर्थिक ऐन, २०७५
- विनियोजन ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको न्यायिक समितिले उजुरीको कारबाही किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको पुर्वाधार ऐन, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५
- स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई सेवा ऐन, २०७५

नियमावली:

- महाशिला गाउँपालिकाको स्थानीय शिक्षा नियमावली, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको कार्य सम्पादन नियमावली, २०७४
- महाशिला गाउँपालिकाको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४

निर्देशिका:

- स्थानीय तहको बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७४

कार्यविधिहरु:

- स्थानीय राजपत्र प्रकाशन कार्यविधि, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको एफ.एम रेडियो व्यवस्थापन तथा संचालन कार्यविधि, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको एकृत सम्पत्ती कर व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
- “घ” वर्गको निर्माण व्यवसाय इजाजत सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकाको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
- महाशिला गाउँपालिकामा करारमा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
- अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
- महाशिला विकास स्वयंसेवक कार्यविधि, २०७५
- व्यक्तिगत आर्थिक सहायता कार्यविधि, २०७५
- संस्थागत आर्थिक सहायता कार्यविधि, २०७५
- व्यवसाय दर्ता नविकरण नियमन तथा खारेजी सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
- मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
- आकस्मिक कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
- गाउँसभा सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
- गाउँकार्यपालिको बैठक सञ्चालन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७४

खण्ड छ

६. गाउँपालिकाको अवसर, चुनौती र समस्याहरु

६.१ गाउँपालिकाका अवसरहरु

- १ गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुले विगतमा सामाजिक विकासका क्षेत्रको विकासकोलागि निर्वाह गरेको नेतृत्वदायि भूमिकाबाट प्राप्त सिकाइलाई व्यवहारीक रुपमा कार्यान्वयन गर्न नेपालको संविधान २०७२ ले स्थानीय तहलाई दिएको राजनैतिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक अधिकारहरुको अधिकतम उपयोग गर्ने ।
- २ गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको ३० प्रतिशतभन्दा बढी क्षेत्रफलमा रहेको विभिन्न प्रजातिका वनस्पति रहेको वनजङ्गल लाई मानवीय समृद्धिको लागि अधिकतम सदुपयोग गर्ने ।
- ३ गाउँपालिका क्षेत्रमा अहिलेसम्म पनि रसायनिक मल र विषादीको प्रयोग एकदमै न्यून हुने गरेकोले गाउँपालिका क्षेत्रलाई नै जैविक कृषि उत्पादन क्षेत्र (Organic Agro-Production Area) को रुपमा विकास गर्ने ।
- ४ जैविक उत्पादन क्षेत्र, साँस्कृतिक विविधता तथा चिसापानी एवं गोर्याङ् क्षेत्रका जैविक विविधता र दृश्यावलोकनमा आधारित पर्यटन प्रवर्द्धन गरी जनताको जीविकोपार्जनमा सुधार गर्ने ।
- ५ महाशिलालाई विशाल शिवको मूर्तिको स्वरुप दिई गरी धार्मिक तथा अन्य पर्यटनको एउटा प्रमुख गन्तव्य स्थलको रुपमा विकास गर्ने ।
- ६ गाउँपालिकाका बस्ती बस्तीसम्म पुगेको सडक सञ्जाललाई उत्पादनमा आधारित सुधार विस्तार नीति (जहाँको उत्पादन बजार पठाउनु पर्ने हुन्छ त्यहीको सडक सुधार विस्तारमा लगानी गर्ने) लागु गरी उत्पादन बृद्धि गर्ने ।
- ७ व्यवशायिक तरकारी खेती तथा बाख्रा पालनका लागि संघर्ष गरी रहेका किसानहरुलाई नियमित प्राविधिक सेवा सरल कृषिकर्जाको लागि सहजीकरण गरेर प्रवर्द्धन गर्दै अन्य किसानहरुलाई पनि त्यस तर्फ आकर्षित गराउने
- ८ अङ्ग्रेजी माध्यमबाट पढाइ गर्न गरिएको अभ्यासमा अझ एक कदम अगाडि बढाइ जीवनोपयोगि शिक्षा (कम्तिमा १० कक्षा पास गर्दा कुनै न कुनै स्वरोजगार मूलक सीप सिक्कि सक्ने) समेत समावेश गर्ने ।
- ९ विद्यालयको शिक्षाको गुणस्तर बृद्धिका साथै विद्यालयलाई अविभावकहरुको सिकाइ केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने ।
- १० विद्यालयबाट टाढाको दुरीमा रहेका, अनाथ तथा असहाय बालबालिकाहरुलाई छात्रावासमा नै राखी पढ्ने पढाउने व्यवस्था गर्न गोर्याङ् धाम आधारभूत विद्यालयको सदुपयोग गर्ने ।

- ११ रिडि-सेदीवेनी-भोक्सिङ् - कार्किनेटा - राम्जा-पोखरा सडक र फलेवास-लुङ्खु-हुवास सडक वरीपरि (Coridoor) मा व्यवशायिक बस्तुहरुको उत्पादन प्रवर्द्धन गर्ने ।
- १२ जङ्गली जनावरबाट हुने नोक्सानीका कारण खेती गर्न छाडिएका खेत बारीमा बाह्रै महिना हरियो घाँस उपलब्ध हुने गरी घाँस विकास गरी हरियो घाँसमा आधारित व्यवशायिक पशुपालन अभियान र कृषि पर्यटन सञ्चालन गर्ने ।
- १३ गोर्ल्याङ् खर्कको २० हेक्टर समतल भू-भागमा व्यवशायिक जडिबुटी खेती सहितको साकाहारी जङ्गली जनावर संरक्षण क्षेत्रको रुपमा विकास गरी गाउँपालिकाको आम्दानी अभिवृद्धि र पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने ।
- १४ परम्परागत रुपमा उत्खनन् र प्रशोधन गर्दा उत्पादन लागत बढि भई ६५ वर्ष पहिले बन्द भएको धुवाँकोटे फलाम खानीलाई पुन सञ्चालन गर्ने ।
- १५ वडा नं. १, २ र ४ नं.मा अव्यवस्थित रुपले निकालिने वालुवा, गिटी र ढुङ्गालाई व्यवस्थित गरी गाउँपालिकाको आम्दानी बढाउने ।
- १६ विगतमा छान्ना छाउनकालागि निकालिने गरिएका स्लेट ढुङ्गाका खानीहरुको वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गरी सुरक्षित र कानून सङ्गत रुपमा पुन सञ्चालन गरी रोजागारी र आम्दानीका अवसर बढाउने ।
- १७ वडा नं. २ मा बन्द रहेका छरछरे र छहरे खोला लघु जलविद्युत योजनालाई मर्मत सुधार गरी त्यसबाट उत्पादित विद्युत प्राधिकरणलाई बेच्ने ।

६.२ गाउँपालिकाका समस्या तथा चुनौतीहरु

यस गाउँपालिका भित्र सामाजिक, आर्थिक, भौतिक तथा मानवीय विकासका प्रशस्त अवसर सँगसँगै समस्या र चुनौतीहरु पनि प्रशस्त रहेको देखिन्छ । ती समस्या र चुनौतीहरुलाई निम्नानुसार विश्लेषण गर्न सकिन्छ ।

१) कृषि पेशा प्रतिको विकर्षण

यस गाउँपालिकाको समृद्धिको मुख्य आधार कृषि क्षेत्रको विकास नै हो । तर यहाँ कृषि पेशालाई मुख्य मान्ने परिवार ४० प्रतिशतमात्र रहेका छन् । यो सङ्ख्या पर्वतको कृषि पेशालाई मुख्य पेशा मान्ने सङ्ख्या (५१ प्रतिशत)भन्दा निकै कम हो । गाउँपालिकाको समृद्धिको मुख्य आधारमा देखिएको यो विकर्षण यहाँको मुख्य समस्या हो ।

२) जंगल जनावरको कारण खेती गर्ने छाड्ने र बसाइ सार्ने अभ्यास

यस गाउँपालिकाका सबै जसो वडामा बाँदर, दुम्सी, खरायो तथा मृग आदी जनावरले खेतीपातीमा नोक्सान पुऱ्याइ रहेको पाइन्छ । अझ बाँदरको समस्या निकै जोडतोडकासाथ उठ्ने गरेको छ । तर जङ्गली जनावरले नोक्सानी पुऱ्याउने ठाउँमा जङ्गली जनावरबाट नोक्सानी नगर्ने खालको कृषि

उत्पादनको प्रयास भने कहीं भएको पाइदैन। जङ्गली जनावरको कारण खेती गर्न सकिएन भन्दै गरी आएको परम्परागत खेतीपाती गर्न छाड्ने, बैकल्पिक खेती प्रणाली पनि अपनाउन नचाहने प्रवृत्ति व्यापक छ। जङ्गली जनावरले खेती गर्न दिएन भनेर आफ्नो जग्गा जमिन चटकै छाडेर बसाइ सरी जाने प्रवृत्ति बढेको छ। आर्थिक वर्ष ०७४/०७५मात्र यस गाउँपालिकाबाट परिवारका जना बसाइ सरेर गएका छन्। कृषि योग्य जमिन बाँभै छाडी बसाइ सरी जाने प्रवृत्ति यहाँको प्रमुख समस्या रहेको छ।

३) युवा जनशक्तिको उपलब्धतामा न्यूनता

यस गाउँपालिका भित्रका ६० प्रतिशत जति परिवार एउटालाई कज्याएर अरुले बसेर खाने खालको पेशामा लागेको देखिन्छ। आफ्नो भए भरको सम्पत्ति सकेर भएपनि एउटालाई अरबको खाडिमा डहन पठाउने र अरुले उसैले पठाएको रेमिट्यान्सबाट जीविका चलाउने प्रवृत्ति हवात्तै बढेको छ। वैदेशिक रोजगारीमा नजाने युवालाई विवाह गर्न भनेजस्ती केटी पनि नपाउने अवस्था सृजना भएको देखिन्छ। वैदेशिक रोजगारी नगइ यहीं बसेर कमाउन खोज्ने युवालाई घर परिवारबाटै निरुत्साहित गर्ने प्रवृत्तिका कारण काम गर्ने उमेर समूहका युवाहरु गाउँपालिका भित्र कम सङ्ख्यामामात्र भेटिन्छ। गाउँपालिकाको आर्थिक विकास र समृद्धिकोलागि यो पनि ठूलो समस्या देखिन्छ।

४) गुणस्तरमा ध्यान नदिने विद्यालयस्तरको शिक्षण अभ्यास

यस गाउँपालिका भित्र रहेका २८ वटा विद्यालय मध्ये साह्रै थोरै विद्यालयलेमात्र शिक्षाको गुणस्तरमा ध्यान दिएको देखिन्छ। यस पालिका भित्रका आधारभूत तह माथिका १२ विद्यालयको कक्षा ८ को वार्षिक परीक्षाको उपलब्धि मूल्याङ्कनमा ७ वटा विद्यालयका विद्यार्थीहरु मध्ये ५५ प्रतिशतभन्दा बढीले न्यूनतम उपलब्धि पनि प्राप्त गर्न सकेका छैनन्। त्यसै गरी यस गाउँपालिका भित्रका सबै विद्यालयका कक्षा ३ उत्तीर्ण विद्यार्थीहरुको गाउँ शिक्षा शाखाले उपलब्धि मूल्याङ्कनको लागि लिएको परीक्षामा १९ वटा विद्यालयका विद्यार्थीले पाएको औषत प्राप्तिका ४० प्रतिशतभन्दा कम रहेको छ। गाउँमा शिक्षाको सुविधा राम्रो छैन केटाकेटीलाई राम्रो शिक्षादीक्षा दिन बजारमा गएर बस्नु पर्छ भन्दै काठमाण्डौ, पोखरा तथा वालिङ्मा गइ वैदेशिक रोजगारीमा गएकाले पठाएको रकममा रमाउने प्रवृत्ति पनि मौलाएको देखिन्छ। महाशिला गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर सुधार नगरिएमा भोलि जनसङ्ख्या कम हुन गइ गाउँपालिका नै अन्यत्र गाभ्न पर्ने समस्या आउन सक्ने देखिन्छ।

५) सामूहिक रुपमा गरिने व्यवशायिक खेती प्रतिको अविश्वास

यस क्षेत्रका किसानहरु मध्ये २० रोपनीभन्दा बढी क्षेत्रफलको जमिन हुनेको सङ्ख्या ... प्रतिशतमात्र रहेको छ। ती मध्ये एउटै कित्तामा ५ रोपनीभन्दा बढी खेती योग्य जमिन हुने किसानहरुको सङ्ख्या निकै न्यून रहेको छ। त्यसैले आफ्नै जमिनमा व्यवशायिक रुपमा कुनै पनि कृषि फर्म सञ्चालन गर्न सक्ने अवस्था भएका किसानहरुको सङ्ख्या साह्रै न्यून छ। कृषि उत्पादनलाई बजारको मूल्यमा प्रतिस्पर्धा गर्न उत्पादन लागत कम हुनै पर्छ। तर साना साना टुकामा गरिने कृषि उत्पादनको उत्पादन लागत बढी हुने हुनाले महङ्गोमा बिक्रि गर्नु पर्ने हुन्छ। त्यसको लागि थोरै कित्ताको ठूलो क्षेत्रफलमा एउटै प्रकारको उत्पादन गर्न धेरै जनाको जमिन मिलाउनु पर्ने हुन्छ। तर सामूहिक रुपमा गरिने व्यवसाय प्रति

यहाँका बासिन्दामा देखिएको अविश्वासका कारण धेरै ठाउँमा व्यवसायिक कृषि फर्म विकास हुन सकेको छैन । केही ठाउँमा भएका कृषि फर्महरूले पनि अपेक्षाकृत प्रगती गर्न सकेको देखिँदैन । कृषि क्षेत्रको विकासमा यो एउटा महत्वपूर्ण समस्या हो ।

६) कृषिमा क्षेत्रको आधुनिकिकरण र यान्त्रीकिकरण अपर्याप्त

कृषिमा आधुनिकिकरणको भनेर विभिन्न तालिम गोष्ठीहरू सञ्चालन गर्ने गरिएता पनि कृषिको आधुनिकिकरण र यान्त्रीकिकरणमा किसानहरू खासै आकर्षित भएको पाइँदैन । कृषिमा आधुनिकिकरणको नाममा बाडिने बीऊ, बिजन, टनेल तथा यन्त्र उपकरणहरूको सहि सदुपयोग बारेमा किसानहरूमा पर्याप्त जानकारी भएको भेटिँदैन । अनुदानमा दिइने बीऊ, बिजन, तथा सामग्रीहरू लैजाने किसानलाई सो को प्रयोग गर्ने बारेमा आवश्यक ज्ञान, सीप, धारणा विकास गराउन स्थलगत अभ्यास गराउने परिपाटी बसेको देखिएन । यसबाट कृषि क्षेत्रको आधुनिकिकरण तथा यान्त्रीकिकरणमा समस्या सृजना भएको देखिन्छ ।

७) राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको अपर्याप्तता

पर्वत जिल्लाका ७ वटा पालिकाहरू मध्ये कालोपत्र सडक सुविधाबाट सबैभन्दा टाढा रहेको गाउँपालिका महाशिला गाउँपालिका हो । त्यसैले यहाँ आउनु पर्ने राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू सकेसम्म आउन नपरे हुन्थ्यो भन्ने आए पनि छिट्टै अलि सजिलो ठाउँमा सरुवा भएर जान पाए हुन्थ्यो भन्ने पिरलो लिने अवस्था विद्यमान छ । अहिले पनि एउटै व्यक्तिले दुईवटा वडा कार्यालयको सचिवको जिम्मेवारी वहन गरी रहेको अवस्था छ । यस्तो अवस्थाले गर्दा यस गाउँपालिकालाका आम जनताको अपेक्षा अनुसारको काम गर्न एकदमै समस्या सृजना भएको छ ।

८) परम्परागत कृषि प्रणाली प्रतिको मोह

कृषि पेशा गरी रहेका किसान सबै आफ्ना हजुरआमा हजुरबाबाहरूले गरे जस्तै तरीकाले खेतीपातीमा अडिक्एको देखिन्छ । खेतीपाती गर्ने किसानको गोठमा भैंसी, गोरु, बाखा कुखुरा मात्र होइन खेतबारीमा पनि अन्न गोडागुडि लहरेवाली, जरेवाली, तरकारी तथा मसलावाली सबै लगाइएको हुन्छ । यो प्रणालीबाट कृषि कर्म गर्ने किसानलाई बढी श्रम गर्नु पर्ने तर उत्पादन कम हुने अवस्था सृजना भएको छ । यो प्रणालीको सट्टा एक परिवार एक उत्पादनमा लाग्दा व्यवसायिक कृषि उत्पादन गर्न सजिलो हुने र कृषकको दुःख पनि कम हुन्छ भन्ने चेतना किसानहरूमा विकास भईसकेको देखिँदैन । कृषि क्षेत्रको विकासमा यो एउटा ठूलो चुनौती देखिन्छ ।

९) पैसा हुनेलेमात्र उपयोग गर्न सक्ने विकासलाई नै विकास ठान्ने मनोवृत्ति

आफ्नो गाउँ आफै बनाउ कार्यक्रम अन्तरगत लाखका हिसाबले स्थानीय निकायमा पैसा आउन थालेको २४ वर्ष भईसकेको छ । अहिलेसम्म भएका विकासका काम हेर्ने हो भने पैसा भएकालेमात्र उपयोग गर्न पाउने विकास नै बढी भएको देखिन्छ । विकासका योजना माग्ने तथा कार्यक्रम र बजेट बनाउने सबैको विकास प्राथमिकतामा पर्ने सडक, बिजुली, टेलीफोन, घरै पिच्छे धारा जस्ता विकासको प्रतिफल पाउन निश्चित रकम तिर्ने पर्छ । रकम तिरेर उपयोग गर्ने खालका विकासले समुदायको खर्च बढाउँछ । बढेको खर्च धान्ने आय स्रोत भएन भने ती भौतिक सुविधा उपयोग गर्ने व्यक्ति वा समुदाय कँगाल हुँदै जान्छ

। त्यसैले खर्चको लागि चाहिने आम्दानी बढाउने विकासलाई पनि प्राथमिकता दिनु पर्छ भन्ने चेतनाको विकास कम भएको देखिन्छ । विकास प्रतिको यस्तो मनोवृत्ति यस गाउँपालिकाको विकासको प्रमुख चुनौती हो ।

१०) विकासका काममा जनसहभागीता नगर्ने परिपाटी

यो गाउँपालिका क्षेत्रमा विगतका विकासका काममा अनुकरणीय उदाहरण प्रस्तुत गरेको क्षेत्र हो । कार्कीनेटा देखि लुङ्खुदेउराली, लुङ्खुबाट बालाकोट, लुङ्खुबाट कूर्घा, लुङ्खुबाट भोक्सिङ् होश्राङ्दी, जोरकाफल देखि सिम्लेसम्मका सडक निर्माणमा हरेक उपभोक्ताको सहभागीता रहेको थियो । तर यही क्षेत्रका सडक किनारमा खसेको एउटा ढुङ्गा हटाउन पनि सरकारी बजेटको अपेक्षा गर्ने परिपाटी बसेको भेटियो । जनसहभागीता नभएको विकासमा उपभोक्ताहरूको अपनत्व हुँदैन । उपभोक्ताहरूको अपनत्व नभएको विकासको काम बेवारिसे हुन्छ । बेवारिसे विकासबाट प्राप्त प्रतिफल पनि दिगो हुँदैन । त्यसैले हरेक विकासका काममा जनसहभागीता जुटाउने कार्य यस गाउँपालिकाको अर्को चुनौती देखिन्छ ।

११) अड्कलेको स्रोत साधनमा मात्र निर्भर रहनु पर्ने बाध्यता

लामो समय जनप्रतिनिधि विहिन रहेका जनताले आफूले चुनेर पठाएका जनप्रतिनिधिबाट धेरै अपेक्षा राख्नु स्वभाविक नै हो । तर सङ्घियताको कार्यान्वयन भर्खरै सुरु भएकोले सबै थिति वितिहरू बसी सकेको छैन । त्यसैले राज्यबाट पालिकाले पाउने स्रोतसाधनमा पनि विभिन्न सर्तहरू जोडिएर आउने अवस्था छ । पर्वतको सबैभन्दा थोरै जनसङ्ख्या भएको गाउँपालिका भएको हुनाले आन्तरिक राजश्व पनि बढी सङ्कलन हुन सक्दैन । त्यसैले सीमित र अड्कलेको स्रोत साधनले पुराउनु पर्ने बाध्यता र आम जनताको सबै अपेक्षामा तालमेल मिलाउनु निकै चुनौतीपूर्ण छ ।

१२) प्लास्टिकजन्य फोहोर मैलाले सहरी वातावरणको साथै खेतीयोग्य जमिनको प्रदुषणमा बृद्धि

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र आउने दैनिक उपभोग्य वस्तु तथा अन्य वस्तु प्याक गर्दा प्रयोग हुने प्लास्टिक, सिसा तथा अन्य नकुहिने फोहरबाट यहाँको खेतीयोग्य जमिन, खोल्सा, सडक तथा वन क्षेत्र प्रदुषित भएको छ । केही सचेत भनिएका टोल बस्तीहरूले यो समस्याबाट पार पाउन नकुहिने फोहर सबैलाई जलाएर नष्ट गर्ने क्रममा प्लास्टिक समेत जलाउँदा वायु प्रदुषण बढाएको छ । यस्ता फोहर वस्तुको असर तत्काल नदेखिने हुनाले समुदायले यसलाई समस्याको रूपमा बुझेको पनि छैन । प्लास्टिकजन्य फोहरबाट जल जमिन र वायु मण्डल प्रदुषण गर्नु कानूनी रूपमा समेत अपराध हो भन्ने कुरा बुझाउँदै समुदायको सहयोगमा प्लास्टिक जन्य फोहरलाई सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गर्नु पनि गाउँपालिकाको अर्को चुनौतीको रूपमा देखिएको छ ।

खण्ड सात

७. गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरू

७.१ आर्थिक विकासका सम्भावना

(क) कृषिमा आधारित आर्थिक विकास

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	प्राङ्गारीक खाद्यबाली, तरकारी	सबै वडामा
२	सुन्तला पकेट क्षेत्र विकास	वडा नं. १, २, ३, ४ र ५
३	घाँसमा आधारित गाई भैंसी पालन र दुध मासु उत्पादन	सबै वडामा
४	किवि खेती	वडा नं. १, २, ३ र ६
५	महाशिला विकास स्वयं सेवक परिचालन गरी कृषि फर्महरूको विकास	वडा नं. ४ र ५
६	कानूनी रुपमा खरीद बिक्रिको लागि छुट भएका पशु वस्तु खरीद बिक्रि केन्द्र विकास	वडा नं. १
७	सबै प्रकारका कृषिजन्य वस्तु खरीद प्रशोधन तथा बिक्रि केन्द्र विकास	वडा नं. ४ र ५
८	चिया खेती प्रवर्द्धन	वडा नं. ६
९	बहु वर्षिय जरेवाली तथा लहरेवाली प्रवर्द्धन (तरुल र स्कूस)	सबै वडा
१०	महाशिला विशेष: बर्षे आलु उत्पादन	वडा नं. २
११	महाशिला विशेष हिउँदे आलु उत्पादन	सबै वडामा

(ख) वनस्रोतमा आधारित आर्थिक विकास

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	वन भित्र अलैची र कफि खेती	सबै वडामा
२	जडिबुटी खेती र सुरक्षित सङ्कलन प्रशोधन र बजारीकरण	गोर्ल्याङ् खर्क र चिसापानी

(ग) भूमिगत प्राकृतिक स्रोतमा आधारित आर्थिक विकास

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	फलामखानीको फलाम उत्खनन्	वडा नं. ६
२	भोक्सीङ्को तामाखानी उत्खनन	वडा नं. २
३	स्लेट खानीको सुरक्षित सञ्चालन	वडा नं. २, ४ र ५
४	वालुवा, गिटी तथा ढुङ्गा खानी सञ्चालन	वडा नं. १, २ र ४
५	शुद्ध प्राकृतिक पानीको सङ्कलन, संरक्षण र पालिकाको सीमा बाहिर निकास	वडानं. १ र ३

(घ) पर्यटन प्रवर्द्धनमा आधारित आर्थिक विकास

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	रिडि-सेदीवेनी-भोक्सिङ्-कार्कीनेटा-राम्जा-पोखरा सडकको महाशिला खण्डको पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सबै वडा
२	शाकाहारी जनावर र काँडे भ्याकुरा संरक्षण केन्द्र विकास	गोर्ल्याङ् खर्क
३	धन-चित्र-घायल स्मृती भवन र गुरुङ् सँग्राहलय निर्माण	वडा नं. २
४	पैयूँकोट क्षेत्र विकास तथा मगर सँग्राहलय निर्माण	वडा नं. १
५	क्याम्पिङ् तथा क्याम्प फायर स्पट निर्माण तथा विकास	गोर्ल्याङ्, चिसापानी र धुवाँकोट
६	पर्यटकीय घरबास विकास	सबै वडामा
७	केटीचौरे कुस्ती खेल पुनर्जीवित	वडा नं ५

(ङ) उद्योग व्यवसायमा आधारित आय आर्जन

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	खूर्पानी, आरु, आलुबखडा र नास्पतिमा आधारित जामजेली उद्यम	सबै वडा
२	अदुवा, बेसार, तथा खूर्सानी प्रशोधन तथा प्याकेजिङ् उद्योग	सबै वडा
३	लघु जलविद्युत आयोजना पुनर्जीवित गरी विद्युत बिक्री	वडा नं. २

७.२ सामाजिक विकासका सम्भावना

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	लुङ्खु प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई २५ शैयाको अस्पतालमा रुपान्तरण	वडा नं. ५
२	धुवाँकोटे महाशिला क्याम्पसको सुधार विस्तार	वडा नं. ५
३	महेन्द्र ज्योती उ.मा.वि.मा बाली विज्ञान कक्षाको विकास	वडा नं. ५
४	पालिका स्तरीय खेलकुदकोलागि कवर्ड हल सहितको खेलकुद मैदान	वडा नं. ३
५	आधारभूत तह देखि माथिका सबै विद्यालयमा जीवनोपयोगि शिक्षाको व्यवस्था	सबै वडा
६	अभ्यासकोलागि १० रोपनी भन्दा बढी जमिन उपलब्ध गराउने विद्यालयमा अविभावक सिकाइ केन्द्र सञ्चालनकोलागि प्राविधिकको व्यवस्था	सबै वडामा
७	महेन्द्रोदय मावि, सूर्य मा.वि. र गोर्ल्याङ् धाम आधारभूत विद्यालयको सहकार्यमा पशु विज्ञान पढाउने उच्च मा वि सञ्चालन	वडा नं १ र २
८	विश्वज्योती मा.वि. र स्वधर्म मा.वि.को समन्वयमा आइ.टी वा सिभिल इन्जिनियर प्राविधिक धारको मा.वि. सञ्चालन	वडा नं. ४
९	गोर्ल्याङ् धाम आधारभूत विद्यालयमा बहिरा, आधारभूत विद्यालयमा जान टाढा भएका, अनाथ तथा असहाय बालबालिकाहरुकोलागि छात्रावास सञ्चालन	वडा नं. १

७.३ पुर्वाधार विकासका सम्भावना

सि.नं.	विषयगत क्षेत्र	स्थान
१	रिडि-सेदीवेनी-भोक्सिङ्-कार्कीनेटा-राम्जा-पोखरा सडकको महाशिला खण्ड पिच	सवै वडा
२	फलेबास -लुङ्खु-हुवास सडकको महाशिला खण्ड पिच	वडा नं. ४,५
३	मिलनचोक बालाकोट होश्राङ्दी वडा कार्यालय सडक पिच	वडा नं. १,४,५
४	वडा कार्यालय भवन निर्माण	वडा नं. १, ३, ४ र ६
५	स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण	वडा नं. २,३,४ र ६
६	कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र भवन सहितको गाउँपालिका भवन निर्माण	
७	उत्पादनमा आधारित पालिका स्तरीय सडक सुधार बिस्तार कार्यक्रम	
८	गाउँपालिका भवन निर्माण स्थलमा व्यवस्थित बस्ती विकास	

७.४ मानवीय विकासका संभावना

- “आफ्रे समुदाय” विकास कार्यक्रम सञ्चालन
- कृषि तथा पशु विकास कार्यकर्ता विकास
- विद्युत मर्मत कार्यकर्ता तथा प्लम्बर
- कम्प्युटर अपरेटर र मर्मत संभार कार्यकर्ता विकास

खण्ड आठ

८. सुभाष

माथि उल्लेखित अवसरको पूर्ण सदुपयोग, समस्या तथा चुनौतीको सामना गर्दै विकासका सबै सम्भावनाहरूमा प्राप्तिकोलागि अधिकतम प्रयास गर्न निम्नानुसारका रणनीति बनाइ कार्य गर्नु उपयुक्त हुने देखिन्छ ।

१) आवश्यक कानून, नियम तथा कार्यविधि छिटो तयार पारी लागु गर्ने

२) आवधिक योजना बनाइ त्यसैको आधारमा वार्षिक योजना बनाइ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

३) प्रदेश र सङ्घिय सरकारसँग सम्बन्ध बिस्तार

यस गाउँपालिकाको सिमा क्षेत्र भित्र पर्ने केन्द्रीय तथा प्रदेश स्तरीय सडक पिच तथा स्तर बृद्धिकोलागि प्रदेश तथा सङ्घिय सरकारसँग निकटम सम्बन्ध विकास गरी आफ्नो आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सम्भावित स्रोत जुटाउन प्रयत्न गर्ने ।

४) छिमेकी पालिकाहरूसँग समन्वय

महाशिला गाउँपालिका दक्षिण पर्वतको केन्द्रमा रहेको छ । यसका विकास आकाङ्क्षाहरू फलेबास नगरपालिका, विहादी तथा पैयूँ गाउँपालिकासँग मेलखान सक्ने हुन सक्छन् । त्यसैले ती पालिकासँग नियमित सम्पर्क संवाद तथा समन्वय गरी साभेदारीका अवसरहरूको खोजी गर्ने । विशेष गरी बयरघारी-जैविरे-पैयूँ भन्ज्याङ्-वाच्छा सडकको लागि पैयूँ र विहादी गाउँपालिकासँग साभा प्रस्ताव बनाउनु आवश्यक हुन्छ । त्यसै गरी सेदीवेनी-भोक्सिङ्-कार्कीनेटा-राम्जा-पोखरा सडकको पिच सेदीवेनी तर्फबाट सुरु गराउन विहादीसँग र हेलुङ्-लाम्तुन-गानावाङ् सडकको लागि अर्जुन चौपारी गाउँपालिकासँग सम्पर्क, समन्वय गरी संयुक्त योजना प्रस्तावको तारताम्य मिलाउनु आवश्यक छ । यस गाउँपालिकाको सबैभन्दा नजिकको महानगरपालिका पोखरा महानगरपालिकासँग पनि यहाँका कृषिजन्य वस्तु बेच्ने बिक्रि केन्द्र राख्न समन्वय गरीनु उपयुक्त हुन्छ ।

५) लाभग्राहीको मागमा र लागत साभेदारीमा आधारित विकास कार्यक्रम

विकासमा जसको मुद्दा उसैको अगुवाइ हुनु पर्छ भनिन्छ । यस्तो अगुवाइ आय आर्जनका योजना छनौटको चरण देखि नै अभ्यास गरिनु उपयुक्त हुन्छ । लाभग्राहीलाई मागीखाने होइन गरीखाने बनाउन “सितैको भोज (Free lunch)” खाने अभ्यासबाट मुक्त गराउन सुरु गर्नु आवश्यक देखिन्छ । विकासका योजना माग्दा पहिले आफैले गर्न सक्ने काम पहिचान गरी यतिकाम लाभग्राही आफैले स्रोतले गरेपछि तोकिएको अनुदान दिने परिपाटी स्थापित गर्नु आवश्यक छ ।

६) नीजि क्षेत्रको संलग्नतालाई प्रोत्साहन

कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरण र पर्यटन प्रवर्द्धनकालागि नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन दिइ संलग्न गराउनु उपयुक्त हुन्छ । यस क्षेत्रमा उत्पादन हुने तर बिक्रिकोलागि बजार सुनिश्चितता नभएका फलफूल तथा जडिबुटीकोलागि पनि नीजि क्षेत्रको संलग्नता आवश्यक छ । त्यसै गरी उपयोग पछि जथाभावि फालेर जमिन, सडक तथा खोलाखोल्सा प्रदुषण गराएका प्लास्टिक तथा सिसा जस्ता नकृहिने फोहरको सुरक्षित व्यवस्थापनकोलागि पनि नीजि क्षेत्रको संलग्न सबैभन्दा राम्रो विकल्प हुन्छ ।

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

अनुसूची १: आधारभूत तह (कक्षा ८) को सिकाई उपलब्धी विवरण २०७४

क्र. सं.	विद्यालय	विवरण	विद्यार्थी सङ्ख्या	उपलब्धि प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको विवरण								
				A+	A	B+	B	C+	C	D+	D	E
१	श्री महेन्द्र ज्योति मा.वि.	अङ्ग्रेजी	५७			१		४	४	३	७	३८
		नेपाली	५७			१	६	१५	११	६	५	१३
		गणित	५७				१		१	१	७	४७
		विज्ञान	५७					१	१	३	७	४५
		सामाजिक	५७		३	३	७	१३	६	६	६	१३
		जम्मा	२८५	०	३	५	१४	३३	२३	१९	३२	१५६
		औषत प्रतिशत		०	१.०५	१.७५	४.९१	११.५८	८.०७	६.६७	११.२३	५४.७४
२	श्री स्वधर्म मा.वि.	अङ्ग्रेजी	१०	०	०	०	०	०	०	१	३	६
		नेपाली	१०				४	२		१	२	१
		गणित	१०			१						९
		विज्ञान	१०					२	१	२	२	३
		सामाजिक	१०			१	१	३	१	१	१	२
		जम्मा	५०	०	०	२	५	७	२	५	८	२१
		औषत प्रतिशत		०.००	४.००	१०.००	१४.००	४.००	१०.००	१६.००	४२.००	
३	श्री जनविकास मा.वि.	अङ्ग्रेजी	२३	२							८	१३
		नेपाली	२३				५	१०	५	२	१	
		गणित	२३						१		१७	५
		विज्ञान	२३					१	५	७	७	३
		सामाजिक	२३					१	४	६	८	४
		जम्मा	११५	२	०	०	५	१२	१५	१५	४१	२५
		औषत प्रतिशत		१.७४	०	०	४.३५	१०.४३	१३.०४	१३.०४	३५.६५	२१.७४
४	श्री विश्वज्योति मा.वि.	अङ्ग्रेजी	१८								६	१२
		नेपाली	१८				२	४	६		४	२
		गणित	१८				१	१	२	२	४	८
		विज्ञान	१८					२		२	४	१०
		सामाजिक	१८				२	४	१	४	२	५

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क. सं.	विद्यालय	विवरण	विद्यार्थी सङ्ख्या	उपलब्धि प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको विवरण								
				A+	A	B+	B	C+	C	D+	D	E
		जम्मा	९०	०	०	०	५	११	९	८	२०	३७
		औषत प्रतिशत		०	०	०	५.५६	१२.२२	१०.००	८.८९	२२.२२	४१.११
५	श्री सरस्वती आधारभूत वि.	अङ्ग्रेजी	१०						१	३	५	१
		नेपाली	१०				१	२	३	१	३	
		गणित	१०				१	१	५	३		
		विज्ञान	१०									
		सामाजिक	१०									
		जम्मा	५०	०	०	०	२	३	९	७	८	१
		औषत प्रतिशत		०	०	०	४	६	१८	१४	१६	२
६	श्री फलामखानी आधारभूत वि.	अङ्ग्रेजी	११					५	४	१	०	१
		नेपाली	११					५	४	१		१
		गणित	११							६	४	१
		विज्ञान	११							३	५	३
		सामाजिक	११						५	१	३	२
		जम्मा	५५	०	०	०	०	१०	१३	१२	१२	८
		औषत प्रतिशत		०	०	०	०	१८.१८	२३.६४	२१.८२	२१.८२	१४.५५
७	श्री मदनआश्रित मा.वि.	अङ्ग्रेजी	१०						१	१	६	२
		नेपाली	१०			१	१	१			४	३
		गणित	१०							३	४	३
		विज्ञान	१०							३	२	५
		सामाजिक	१०			१		१		१	५	२
		जम्मा	५०	०	०	२	१	२	४	९	२०	१२
		औषत प्रतिशत		०	०	४	२	४	८	१८	४०	२४
८	श्री बालारानी मा.वि.	अङ्ग्रेजी	२६								१	२५
		नेपाली	२६				१	१	६	२	९	७
		गणित	२६									२६
		विज्ञान	२६								१	२५

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क. सं.	विद्यालय	विवरण	विद्यार्थी सङ्ख्या	उपलब्धि प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको विवरण								
				A+	A	B+	B	C+	C	D+	D	E
		सामाजिक	२६						२	७	४	१३
		जम्मा	१३०	०	०	०	१	१	८	९	१५	९६
		औषत प्रतिशत		०	०	०	०.७७	०.७७	६.१५	६.९२	११.५४	७३.८५
९	श्री लक्ष्मीदय मा.वि.	अङ्ग्रेजी	१०						१	२	४	३
		नेपाली	१०		२	३	४	१				
		गणित	१०			१			२	२	५	
		विज्ञान	१०				१		१	३	५	
		सामाजिक	१०			२	२	१	३	२		
		जम्मा	५०	०	०	२	६	७	५	८	१४	८
		औषत प्रतिशत		०	०	४	१२	१४	१०	१६	२८	१६
१०	श्री सूर्य मा.वि.	अङ्ग्रेजी	९				२	३	२	१		१
		नेपाली	९				१	७		१		
		गणित	९						१	२	३	३
		विज्ञान	९				२	५		२		
		सामाजिक	९		२	४	२		१			
		जम्मा	४५	०	०	२	९	१७	३	७	३	४
		औषत प्रतिशत		०	०	४.४४	२०	३७.७८	६.६७	१५.५६	६.६७	८.८९
११	श्री महेन्द्रोदय मा.वि.	अङ्ग्रेजी	२२							२	२	१८
		नेपाली	२२		१	१	३	८	७	१	१	
		गणित	२२						२	४	६	१०
		विज्ञान	२२					१	२	१	८	१०
		सामाजिक	२२				१	५	३	६	३	४
		जम्मा	११०	०	१	१	४	१४	१४	१४	२०	४२
		औषत प्रतिशत		०	०.९१	०.९०९	३.६३६	१२.७२७	१२.७२७	१२.७२७	१८.१८२	३८.१८२
१२	श्री गोलर्याधाम आ.वि.	अङ्ग्रेजी	९				१	६	१	१		
		नेपाली	९			३	५	१				
		गणित	९						२	५	१	१

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

क. सं.	विद्यालय	विवरण	विद्यार्थी सङ्ख्या	उपलब्धि प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको विवरण								
				A+	A	B+	B	C+	C	D+	D	E
		विज्ञान	९							५	४	
		सामाजिक	९		२	२	३	२				
		जम्मा	४५	०	२	५	९	९	३	११	५	१
		औषत प्रतिशत		०	४.४४	११.११	२०.००	२०.००	६.६७	२४.४४	११.११	२.२२

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

अनुसूची २ कृषिजन्य उत्पादन सम्बन्धि विवरण

वडा नं.	खाद्यवाली उत्पादन खरीद तथा बिक्री																				
	मकै मे.टन			कोदो मे.टन			धान चामल मे.टन			गहुँ			फापर केजी			गेडागुडी			आलु मे.टन		
	उत्पादन मे.टन	बिक्री मे.टन	खरीद मे.टन	उत्पादन मे.टन	बिक्री	खरीद	उत्पादन मे.टन	बिक्री	चामल खरीद मे.ट	उत्पादन मे.ट	बिक्री केजी	खरीद मे.ट	उत्पादन	बिक्री	खरीद	उत्पादन मे.टन	बिक्री केजी	खरीद मे.टन	उत्पादन मे.टन	बिक्री	खरीद
१	९५	०	१	९२	०	०	२९	०	५१	१.२	०	१७	०	०	०	५	७०	०	२७	१०	०
२	३७	१	०	३६	०	०	५	०	६०	०.०	०	१	०	०	०	३	३०५	०	६७	३२	४
३	५५	२	३	५८	३	२	४५	०	५९	०.०	२३२	४	०	०	०	२	६६	१	१३	०	८
४	८०	०	१०	९६	२	७	१३७	१	६४	७.६	४	१०	०	०	०	१	१७	१	३२	०	३
५	१०३	३	११	१०६	३	१६	४१८	२८	९३	१४.१	३०८	९	५	०	२१५	२	५८	१	७०	१	११
६	२७	०	९	२९	०	६	१५	०	६८	०.१	०	६	०	०	०	२	०	१	६	०	५
जम्मा	३९७	७	३५	४१७	८	३२	६४९	२८	४५५	२३.०	५४४	४८	५	०	२१५	१८	५१६	५	२१५	४३	३०
स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण २०७४																					
कृषि विकास शाखाको अभिलेख अनुसार उत्पादन मे टन																					
	८१७			६९७			४८०												७५		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

अनुसूची ३ पशुपंक्षी/बन्य जन्तुको विवरण

वडा नं.	भैँसी											बाख्रा							
	हाल	दुधालु	हतुवा	थारो	कोरेली	पाडो	पाडी	रागो	किनेका	बेचेका	मरेका	हाल	माउ	खसी	बोका	पाठी	पाठा	बेचेका	मरेका
1	५२५	२५८	१४१	६८	२६	२५	१२६	७	०	१	०	१२८२	६६२	२५	११०	२८९	१९४	२	८
2	२३५	१२१	७४	३२	१८	१४	४९	१	०	०	०	११४७	५८८	४७	१२३	२७४	१५९	३	७
3	३११	२१९	१५७	१०	२९	४०	६५	१०	२२	११	३	१०५९	५२९	३०	१४५	२४६	११३	३०९	५२
4	५६७	४०५	३०५	१५	४६	३४	६४	३	०	१	११	१२७४	६५३	५०	८४	२५५	२२१	३५	२१
5	६४९	४३४	३०५	१९	३७	६१	७८	२०	१०	१६	०	१६२४	७६७	५६	१६१	४०५	२१६	५२५	५४
6	२१७	१२५	६८	१९	३५	२०	१४	४	२	०	३	३१४	१५८	१३	३५	६५	४२	१	९
जम्मा	२५०४	१५६२	१०५०	१६३	१९१	१९४	३९६	४५	३४	२९	१७	६७००	३३५७	२२१	६५८	१५३४	९४५	८७५	१५१
वडा नं.	वंगुर								गाई										
	हाल	स्थानीय	माउ	विर	पाठा	पाठी	बेचेका	मरेका	हाल	दुधालु	कोरेली	थारो	गोरु	वाच्छा	वाच्छी	बेचेका	मरेका		
१	७	७	०	०	०	०	०	०	१९२	२९	६	१२	१२१	१९	५	०	०		
२	४	४	०	०	१	१	०	०	५३	६	०	८	३४	३	२	०	०		
३	३	०	०	०	२	१	०	०	१९५	२५	७	२०	१२४	८	११	०	१		
४	७	७	३	२	०	०	०	८	२८४	१६	१४	१२	२३२	११	१०	१	५		
५	११	०	०	०	१	०	३	०	१८०	३२	६	८	१२८	१४	५	०	१		
६	२०	२०	०	०	०	०	०	०	३१	२	२	२	२५	०	०	०	०		
जम्मा	५२	३८	३	२	४	२	३	८	९३५	११०	३५	६२	६६४	५५	३३	१	७		

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

वडा नं.	कुखुरा							परेवा		
	हाल	स्थानीय	ब्रोडलर	लेयर्स	गिरीराज	बेचेका	मरेका	हाल	बेचेका	मरेका
१	१४६०	१०८७	२००	१००	५६	०	०	३२	५	०
२	९९८	७७३	१५५	०	७०	०	०	१०	०	०
३	१७५०	१५०३	२०७	३०	१०	९९	५८१	११	४	०
४	१४३४	११६६	२२५	४०	३	०	०	१३	०	०
५	१२४२	६९३	३०६	३	१०४	८५	२०६	७१	६	०
६	७४९	७१६	३३	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	७६३३	५९३८	११२६	१७३	२४३	१८४	७८७	१३७	१५	०

“महाशिलाको परिकल्पना, दिगो आर्थिक विकास, जन-जनको समृद्धी, हाम्रो चाहना”

अनुसूची ४: कृषि समूहहरूको विवरण

सि.नं.	समूहको नाम	बाली	समूह अध्यक्षको नाम	समूह सदस्यको विवरण			गठन मिति	दर्ताको अवस्था
				महिला	पुरुष	जम्मा		
वडा नं. ५								
१.	लुङ्खु देउराली मौरी पालन कृषक समूह	मौरी	टीकाराम पन्त	७	१८	२५	२०६६/०७/०६	दर्ता भएको
२.	लुङ्खु देउराली ताजा तरकारी उत्पादन कृषक समूह	तरकारी	गीता अधिकारी	२१	०	२१	२०६७/०७/१०	दर्ता भएको
३.	चिसापानी देवी कृषक समूह	बाली	रुपनारायण अधिकारी	५	२०	२५	२०६४	दर्ता भएको
४.	विश्वज्योती वीउ उत्पादक कृषक समूह	बीउ	सरास्वति अधिकारी	१०	६	१६	२०६८/०७/०६	दर्ता भएको
५.	ठूलास्वारा ताजा तरकारी उत्पादन कृषक समूह	तरकारी	कमला नेपाली	१८	०	१८	२०६८/११/१८	दर्ता नभएको
६.	विश्वकर्मा कृषक समूह	तरकारी	इन्द्र बहादुर सुनार	४	१५	१९	२०७०/०६/०१३	दर्ता नभएको
७.	लुङ्खु देउराली लप्सी उद्यमी कृषक समूह	लप्सी	याम प्रसाद अधिकारी	११	४	१५	२०७०/१०/०५	दर्ता नभएको
८.	चिसापानी तरकारी कृषक समूह	तरकारी	कमल ब. उच्चै	५	१०	१५	२०७०/०९	दर्ता नभएको
९.	रातामाटा बान्द्रे कृषक समूह	तरकारी	पान बहादुर हमाल	६	१६	२२	२०७०/०६/१५	दर्ता नभएको
१०.	मौशमी तथा बेमौशी कृषक समूह	तरकारी		५	१०	१५	२०७०	दर्ता नभएको
११.	काउले ताजा तरकारी उत्पादन कृषक समूह	तरकारी	हरिमाया सुवेदी	७	१३	२०	२०७१/०२/०२	दर्ता नभएको
		जम्मा		९९	११२	२११		